

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av kärnenergilagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att kärnenergilagen ändras. Syftet med propositionen är att genomföra direktivet om ändring av det så kallade kärnsäkerhetsdirektivet. Enligt propositionen fogas till lagen bestämmelser om självutvärdering och inbördes granskningar som hänför sig till kärnsäkerhet och kärnavfallshantering samt bestämmelser om genomförandet av dessa, bestämmelser om tillståndshavarens informationsskyldighet samt om det hörande som tillståndsmyndigheten genomför i tillståndsskedet. I bestämmelserna om tillståndshavarnas skyldigheter som hänför sig till säkerheten vid kärnanläggningar görs vissa preciseringar. Till lagen fogas bestämmelser om utarbetande och uppföljning av ett nationellt program för kärnavfallshantering.

Dessutom föreslås det att det till lagen fogas sådana bestämmelser om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning som nu saknas i lagen. Bestämmelserna om tryckbärande anordningar uppdateras till följd av att lagen om tryckbärande anordningar har ändrats.

I propositionen föreslås också vissa lagtekniska preciseringar och korrigeringar i bestämmelserna om reservering av medel för kostnader för kärnavfallshantering samt om finansiering av forskningsverksamheten.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	6
Europeiska unionen	6
Den internationella rätten	8
Vissa utländers lösningar om nedläggning av kärnanläggningar	10
2.3 Bedömning av nuläget	12
Allmän bedömning av behovet att utveckla kärnenergilagstiftningen	12
Nedläggningen av kärnanläggningar	13
Kärnenergilagens bestämmelser om tryckbärande anordningar.....	14
Den nationella ramen för kärnavfallshantering, handlingslinjerna och programmet för kärnavfallshantering	14
Inbördes granskningar av kärnsäkerheten och kärnavfallshanteringen samt ansvar för kärnsäkerheten	15
Öppenhet	16
Krav på kärnsäkerheten samt ansvar för säkerheten i kärnanläggningar	16
Kärnenergilagens bestämmelser om principbeslut för kärnanläggningar	17
Ändringssökande och besvärsmätt	18
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	19
3.1 Målsättning	19
3.2 De viktigaste förslagen.....	19
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	21
4.1 Inledning	21
4.2 Ekonomiska konsekvenser	21
Statsekonomiska konsekvenser	21
Samhällsekonomiska konsekvenser	21
Företagsekonomiska konsekvenser	21
Företagsekonomiska konsekvenser av bestämmelserna om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning	23
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	24
Inledning	24
Tillståndet att lägga ned en kärnanläggning.....	24
Inbördes granskningar och självutvärderingar	25
4.4 Konsekvenser för miljön.....	25
4.5 Samhälleliga konsekvenser	25
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	26
Inledning.....	26
Ministerierna	26
Övriga myndigheter.....	27
Tillståndshavare och aktörer i branschen	27
Organisationer	28

RP 93/2017 rd

	Beaktandet av remissyttrandena vid den fortsatta beredningen	29
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	29
	DETALJMOTIVERING	30
1	LAGFÖRSLAG	30
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	48
3	IKRAFTTRÄDANDE	49
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	49
	LAGFÖRSLAG	52
	Lag om ändring av kärnenergilagen.....	52
	BILAGA	63
	PARALLELLTEXT	63
	Lag om ändring av kärnenergilagen.....	63

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Den internationella och europeiska utvecklingen på kärnenergiområdet under den senaste tiden framhäver kärnsäkerhetens betydelse för regleringen av energiproduktionsformer. Användningen av kärnenergi är förenad med en särskild säkerhetsaspekt som är unik när det gäller en energiproduktionsform. Till följd av en kraftig jordbävning i Fukushima i Japan den 11 mars 2011 förlorade kärnanläggningen i Fukushima all elektricitet och anläggningens avkylningssystem slutade fungera. Kärnkraftverksolyckan i Fukushima klassificerades den 12 april 2011 enligt den internationella skalan för gradering av olyckor vid kärnanläggningar (International Nuclear Event Scale, INES) som en olycka av den mest allvarliga klassen, dvs. INES 7, på basis av den radioaktiva strålning som spriddes till omgivningen. Inom ramen för Europeiska atomenergigemenskapen (nedan Euratom) har det utfärdats rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar (nedan det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet), som har ändrats år 2014 efter kärnkraftverksolyckan i Fukushima genom direktiv 2014/87/Euratom om ändring av rådets direktiv 2009/71/Euratom om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar (nedan det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet). Målet för det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet har varit att förenhetliga det europeiska ramverket för kärnsäkerhet samt att genomföra högsta möjliga kärnsäkerhetsnormer i alla medlemsstater. Målet för det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet är att stärka de nationella tillsynsmyndigheternas roll och faktiska oberoende, öka öppenheten kring kärnsäkerhetsfrågor samt betona vikten av målen för kärnsäkerhet vid genomförandet av kärnsäkerheten. Utöver kärnsäkerhetsdirektivet har det inom ramen för Euratom dessutom utfärdats bl.a. direktiv om inrättande av ett gemenskapsramverk för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, 2011/70/Euratom (nedan kärnavfallsdirektivet).

I Finland är kärnsäkerheten på en hög nivå och bestämmelser om de viktigaste säkerhetsprinciperna har utfärdats i kärnenergilagen (990/1987). Till följd av det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet har man dock ansett det nödvändigt att genom den förevarande propositionen komplettera vissa bestämmelser i kärnenergilagen. Vid granskningen i samband med genomförandet av kärnavfallsdirektivet i Finland har det likaså uppdagats vissa behov att komplettera den gällande kärnenergilagen. Dessa har beaktats vid beredningen av den förevarande propositionen. Genom de ändringar som nu föreslås ska kärnenergilagen bringas i överensstämmelse med kraven i de ovan nämnda direktiv som utfärdats inom ramen för Euratom. Utöver dessa föreslås det i propositionen dessutom att kärnenergilagen görs tydligare och kompletteras i fråga om nedläggning av kärnanläggningar. I propositionen föreslås det att det till lagen fogas bestämmelser om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning.

I kärnenergilagen föreslås samtidigt uppdateringar i bestämmelserna om tryckbärande anordningar. Lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016) (nedan den nya lagen om tryckbärande anordningar) har trätt i kraft den 1 januari 2017 och den förutsätter att ändringar görs i kärnenergilagen. I lagen föreslås dessutom vissa lagstiftningstekniska uppdateringar.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Kärnenergilagen innehåller bestämmelserna om användning av kärnenergi. Med användning av kärnenergi avses sådan verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för kärnenergilagen och som täcker samtliga verksamheter i anslutning till kärnenergi och produktionen av

kärnenergi från gruvdrift och anrikningsverksamhet som syftar till produktion av uran och torium ända till placeringen av kärnavfall i slutförvar. Kärnenergilagen innehåller de allmänna principerna för användningen av kärnenergi, bestämmelser om säkerheten vid användningen av kärnenergi, om ordnandet av kärnavfallshanteringen, om tillståndsförfaranden i samband med användningen av kärnenergi, om tillsynen över användningen av kärnenergi samt om behöriga myndigheter. Användningen av kärnenergi är förbjuden utan ett tillstånd enligt kärnenergilagen. Kärnenergilagen trädde i kraft den 1 mars 1988.

Bestämmelser som preciserar kärnenergilagen har utfärdats genom kärnenergiförordningen (161/1988). I kärnenergiförordningen finns bestämmelser om förfaranden som hänför sig till kärnenergilagen, såsom ansökan om tillstånd och behandlingen av tillstånd, förfaranden för planering av kärnavfallshanteringen och beredskapen för kärnavfallshantering samt om de uppgifter som ska lämnas till de myndigheter som utövar tillsyn över användningen av kärnenergi. Kärnenergiförordningen innehåller dessutom de tekniska specifikationer och begränsningar som är centrala med tanke på tillämpningen av kärnenergilagen samt bestämmelser som preciserar kärnenergilagen.

Bestämmelserna om kärnsäkerhet i kärnenergilagen och kärnenergiförordningen preciseras vidare av de bindande föreskrifter som Strålsäkerhetscentralen utfärdar. Strålsäkerhetscentralen utfärdar föreskrifterna med stöd av 7 q § i kärnenergilagen. Kraven i kärnenergilagen, kärnenergiförordningen och i Strålsäkerhetscentralens föreskrifter preciseras ytterligare av de detaljerade kärnkraftverksdirektiv (KKV-direktiv, på finska YVL-ohjeet), som Strålsäkerhetscentralen utfärdar. Strålsäkerhetscentralen utfärdar direktiven med stöd av 7 r § i kärnenergilagen. KKV-direktiven innehåller tekniska bestämmelser, och utgör en viktig del av ett effektivt genomförande av kärnsäkerheten, eftersom de ställer detaljerade krav beträffande samtliga delområden som är viktiga med tanke på säkerheten vid användning av kärnenergi. KKV-direktiven innehåller detaljerade krav på säkerhet som anger hur säkerhetsnivån enligt kärnenergilagen uppnås och som tillståndshavare ska uppfylla så som föreskrivs i 7 r § i kärnenergilagen.

I 60 och 60 a § i kärnenergilagen föreskrivs det om tryckbärande anordningar i kärnanläggningar och de bestämmelser som tillämpas på de tryckbärande anordningarna. Paragrafen innehåller också en hänvisning till den tidigare lagen om tryckbärande anordningar (869/1999, nedan den gamla lagen om tryckbärande anordningar).

Kärnenergilagen har ändrats flera gånger efter att den stiftades. En omfattande revidering av kärnenergilagen gjordes 2008, då lagen om ändring av kärnenergilagen 342/2008 stiftades. Genom den ändrades bestämmelserna om bemyndigande i kärnenergilagen så att de överensstämmer med grundlagen. Samtidigt lyftes vissa bestämmelser i författningar på lägre nivå upp till lagnivå. Dessa handlar om de omständigheter om vilka bestämmelser enligt grundlagen ska utfärdas i lag. Sådana omständigheter är kärnsäkerhet och tillståndshavarnas skyldigheter. Till kärnenergilagen fogades också bestämmelser om användningen av maktmedel. Bestämmelserna handlar om skyddandet av användningen av kärnenergi mot lagstridig verksamhet. Till kärnenergilagen fogades dessutom vissa bestämmelser om nedläggning av en kärnanläggning.

Under de senaste åren har flera ändringar gjorts i kärnenergilagen. År 2011 ändrades kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (269/2011) genom vilken kraven i det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet införlivades med den nationella lagstiftningen. Samma år trädde lagen om ändring av kärnenergilagen (622/2011), som stiftades i samband med ändringen av gruvlagen, i kraft. År 2012 ändrades kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (410/2012), genom vilken bestämmelserna om Strålsäkerhetscentralens (STUK) övervakningsbefogenheter ändrades, och till lagen fogades bestämmelser om god-

kännande av besiktnings- och provningsorgan samt certifieringsorgan. Dessutom ändrades bestämmelsen om den kärnsäkerhetsavgift som kärnanläggningar betalar till kärnsäkerhetsforskningsfonden. År 2013 ändrades kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (499/2013) i syfte att införliva kraven i kärnavfallsdirektivet med den nationella lagstiftningen. År 2017 ändrades kärnenergilagen genom lagen om ändring av 23 och 25 § i kärnenergilagen (260/2017) på grund av att lagstiftningen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning hade reviderats.

År 2015 ändrades kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (676/2015) bl.a. så att befogenheten att utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter med stöd av 7 q § överfördes på Strålsäkerhetscentralen från och med den 1 januari 2016. Samtidigt upphävdes statsrådets förordningar om säkerheten vid kärnkraftverk (717/2013), om skyddsarrangemang vid användning av kärnenergi (734/2008), om beredskapsarrangemang vid kärnkraftverk (716/2013) samt om säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall (736/2008). Bestämmelserna om dem ingår numera i 3 a kap. i strålsäkerhetsförordningen och i Strålsäkerhetscentralens föreskrifter. Genom lagändringen höjdes dessutom avgifterna enligt 53 a § och 53 b§ i kärnenergilagen temporärt i syfte att utveckla den nationella infrastrukturen kring kärnsäkerhets- och kärnavfallsforskningen.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Europeiska unionen

Det första gemenskapsregelverket om kärnsäkerhet inom ramen för Europeiska unionen, dvs. det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet, antogs i juni 2009. Det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet skapade grunden för gemenskapslagstiftningen på kärnsäkerhetsområdet. Direktivet trädde i kraft den 22 juli 2009. Europeiska Unionen och Euratom har blivit mer aktiva på kärnsäkerhetsområdet efter kärnkraftverksolyckan i Fukushima i Japan år 2011. Efter denna kärnolycka beslutades det att så kallade stresstester ska genomföras inom hela Europeiska unionen. Europeiska unionens råd uppdrog dessutom åt Europeiska kommissionen att utvärdera Europeiska unionens befintliga lagstiftningsram för kärnanläggningar samt att föreslå eventuella förbättringar i regleringen.

Kärnsäkerhetsdirektivet har uppdaterats efter analysen av nya hotbilder och risker som är förknippade med kärnenergiområdet. Europeiska unionens råd betonade kärnsäkerhetens betydelse i Europeiska unionen och i den övriga världen och konstaterade att säkerheten hos alla kärnanläggningar inom unionens område bör utvärderas med hjälp av en täckande och transparent risk- och säkerhetsanalys, och att kärnsäkerheten ska baseras på en stark och enhetlig ram för kärnsäkerheten. Till följd av den ovan beskrivna utvecklingen har det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet ändrats genom det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet bereddes inom ramen för Euratom åren 2013–2014 och direktivet antogs sommaren 2014. I det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet preciserades kraven på kärnsäkerhet i fråga om bl.a. bedömning av kärnsäkerheten, det primära målet för förebyggandet av olyckor samt inbördes granskningar. I det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet beaktas de krav på förbättrad säkerhet och krav på stärkning av säkerhetskulturen som ansetts nödvändiga på grund av den olycka av INES 7-klassen som inträffat i kärnkraftverket Daiichi i Fukushima. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna har en oberoende förmåga att upprätthålla en hög nivå av kärnsäkerhet samt kompetens och forskning som förbättrar den.

I det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet föreskrivs det om säkerhetsmål, och för att dessa ska kunna nås ska alla nya kärntekniska anläggningar utformas så att miljökonsekvenserna av en skada i en reaktorhård vid en olycka begränsas till anläggningens närmaste omgivning. Kraven i direktivet inbegriper dessutom kravet att stränga säkerhetsföreskrifter ska följas vid han-

teringen av olyckor. För att säkerställa att målen för säkerhet har nåtts ska medlemsstaterna genomföra nationella periodiska säkerhetsöversyner vart tionde år. Ändringen av kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter dessutom att det inom hela Europeiska unionen genomförs rättsligt bindande tematiska inbördes granskningar vart sjätte år. Medlemsstaterna svarar också för genomförandet av rekommendationerna.

Genomförandet av det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet är aktuellt i de övriga medlemsstaterna av Europeiska unionen. Europeiska kommissionen har genomfört enkäter samt workshops om genomförandet av direktivet hösten 2015 och våren 2017.

I det ändrade kärnsäkerhetsdirektivets kapitel 1 föreskrivs det om syfte, definitioner och tillämpningsområde. I direktivets kapitel 2 föreskrivs det om allmänna skyldigheter.

Enligt direktivets kapitel 4 ska medlemsstaterna införa och upprätthålla ett nationellt ramverk för kärnsäkerheten vid kärntekniska anläggningar, med bestämmelser särskilt om fördelningen av ansvaret och samordningen mellan relevanta statliga myndigheter, nationella kärnsäkerhetsarrangemang som täcker samtliga stadier av livscykeln i kärntekniska anläggningar, ett system för tillståndsgivning och förbud mot drift av kärntekniska anläggningar utan tillstånd, behöriga myndigheters system för kärnsäkerhetsövervakning samt effektiva åtgärder för övervakning av att direktivet tillämpas.

I artikel 4 finns bestämmelser om behöriga tillsynsmyndigheter. I och med det reviderade direktivet ska medlemsstaterna garantera att den behöriga tillsynsmyndigheten faktiskt står fri från otillbörlig påverkan i sitt beslutsfattande. Artikeln förutsätter dessutom att den behöriga tillsynsmyndigheten ska ges rättsliga befogenheter att fastställa nationella kärnsäkerhetskrav, kräva att tillståndshavaren visar att kraven och tillståndsvillkoren är uppfyllda samt kontrollera att tillståndshavaren uppfyller kraven genom utvärderingar och inspektioner.

I artikel 6 i direktivet finns bestämmelser om tillståndshavare. I och med revideringen av direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att tillståndshavaren enligt kraven i det nationella ramverket har det primära ansvaret för kärnsäkerheten vid en kärnteknisk anläggning. Detta ansvar kan inte delegeras. Ansvaret inbegriper också ansvar för sådana uppdragstagares och underleverantörers verksamhet vars verksamhet kan påverka kärnsäkerheten vid en kärnanläggning. Tillståndshavare ska dessutom vid ansökan om tillstånd lämna in en säkerhetsredovisning samt utvärdera, kontrollera och möjligen kontinuerligt förbättra kärnsäkerheten vid sina kärntekniska anläggningar. Tillståndshavare ska dessutom upprätthålla ledningssystem, se till att det finns förfaranden och arrangemang för krisberedskap och krishantering samt sörja för och upprätthålla tillräckliga ekonomiska resurser och personella resurser för att fullgöra sina skyldigheter med hänsyn till kärnsäkerheten vid en kärnteknisk anläggning.

I artikel 7 föreskrivs det om säkerställande av expertis och färdigheter på kärnsäkerhetsområdet. I artikel 8 finns bestämmelser om öppenhet och insyn i kärnsäkerhetsfrågorna. Direktivet förutsätter att nödvändig information om kärnsäkerheten vid en kärnteknisk anläggning och om tillsynen av denna görs tillgänglig för arbetstagare och allmänhet.

Genom det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet fogades till direktivet nya 8 a—8 e artiklar som innehåller särskilda skyldigheter och krav på genomförande av inbördes granskningar. I artikel 8 a föreskrivs det om kärnsäkerhetsmål för kärntekniska anläggningar, som innebär att målet vid all verksamhet är att förebygga olyckor samt minska följderna vid en eventuell olycka och förhindra vissa följder. I artikel 8 b föreskrivs om uppfyllandet av kärnsäkerhetsmålet för kärntekniska anläggningar och om tillämpning av djupförsvaret samt om skyldighet att förut-sätta åtgärder för att främja och stärka en effektiv kärnsäkerhetskultur. I artikel 8 c finns bestämmelser om inledande bedömning och periodisk säkerhetsbedömning, och i artikel 8 d om

krisberedskap och krishantering inom förläggingsplatsen. I artikel 8 e föreskrivs det om tematiska inbördes granskningar som medlemsstaterna ska ordna.

Europeiska unionens råd antog år 2011 ett direktiv om kärnavfall. Kärnavfallsdirektivet skulle införlivas med den nationella lagstiftningen senast den 23 augusti 2013. Finland har införlivat direktivet med sin nationella lagstiftning genom lagen om ändring av kärnenergilagen (499/2013). Europeiska kommissionen har i sitt arbete kring utvärderingen av genomförandet fäst uppmärksamhet vid vissa detaljer i den finska lagstiftningen. Europeiska unionens formella överträdelseförfarande har inte inletts mot Finland i fråga om kärnavfallsdirektivet, men ändringar ska genomföras för att den nationella lagstiftningen i Finland ska kunna bringas i full överensstämmelse med förpliktelseerna enligt unionsrätten. Vid utvärderingen av genomförandet av kärnavfallsdirektivet har uppmärksamhet fästs vid vissa detaljer som nu ska införlivas i kärnenergilagen. Kompletteringsbehoven handlar om de punkter i direktivet som beskrivs nedan.

I artikel 4 i kärnavfallsdirektivet föreskrivs om de allmänna principerna för kärnavfallshanteringen. Enligt artikel 4.1 ska medlemsstaterna dessutom införa och upprätthålla nationella handlingslinjer för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. De nationella handlingslinjerna ska bygga på principen att medlemsstaten, med undantag för vissa separat definierade fall, har det yttersta ansvaret för säkerheten vid hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som uppkommit i medlemsstaten i fråga. I artikel 4.2 föreskrivs att om radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle sänds för bearbetning eller upparbetning till en medlemsstat eller ett tredjeland, är det fortfarande den medlemsstat eller det tredjeland som det radioaktiva materialet sändes från som har det slutliga ansvaret för säker och ansvarsfull slutförvaring av sådant material, inbegripet för avfall som uppstår som restprodukt.

Enligt artikel 5 ska medlemsstaterna inrätta ett nationellt rättsligt, reglerande och organisatoriskt ramverk för hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, och upprätthålla det nationella ramverket. Med hjälp av det nationella ramverket fördelas ansvaret för kärnavfallshanteringen och fastställs samordningen av behöriga myndigheter.

Medlemsstaten ska dessutom ha ett nationellt program för genomförandet av nationella handlingslinjer för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Enligt artikel 11 ska varje medlemsstat säkerställa genomförandet av sina nationella program för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, som ska omfatta alla typer av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall under respektive medlemsstats jurisdiktion och för alla led i hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, från generering till slutförvaring. Enligt artikel 11.2 ska varje medlemsstat regelbundet utvärdera och uppdatera sitt nationella program med beaktande av tekniska och vetenskapliga framsteg där så är lämpligt samt, rekommendationer, gjorda erfarenheter och god praxis i de inbördes utvärderingarna. I artikel 12 i kärnavfallsdirektivet föreskrivs om de nationella programmens innehåll.

Den internationella rätten

Användningen av kärnenergi är förenad med gränsöverskridande frågor som förutsätter internationellt samarbete. Internationella organisationer som är av central betydelse för det internationella samarbetet på kärnenergiområdet är Internationella atomenergiorganet IAEA (International Atomic Energy Agency, nedan IAEA), som lyder under Förenta Nationerna, och kärnenergiorganet NEA (Nuclear Energy Agency), som lyder under Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). På den internationella nivån har det skapats gemensamma säkerhetsprinciper och standarder om kärnsäkerhet. IAEA är en internationell organisation av central betydelse i sammanhanget, eftersom säkerhetsprinciperna har fastställts genom den.

Användningen av kärnenergi och tillsynen över användningen av kärnenergi omfattas av flera internationella avtal som har ingåtts särskilt inom ramen för IAEA. Kärnenergiområdet regleras genom många internationella förpliktelser som delvis överlappar varandra eller är parallella med de krav som anges i Europeiska unionens lagstiftning. Den viktigaste bland dem är konventionen om kärnsäkerhet, som trätt i kraft 1996 och som satts i kraft genom förordningen om ikraftträdande av konventionen om kärnsäkerhet (725/1996, FördrS 74/1996) (nedan kärnsäkerhetskonventionen). En annan viktig konvention är den gemensamma konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall som satts i kraft genom Republikens presidents förordning om ikraftträdande av konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall (496/2001, FördrS 36/2001 (nedan kärnavfallskonventionen).

På kärnsäkerheten tillämpas dessutom IAEA:s säkerhetskrav. IAEA:s säkerhetskrav är förenliga med den internationella uppfattningen av vad som avses med en hög säkerhetsnivå för att skydda befolkningen och miljön för skadlig joniserande strålning. Instrumenten lyder dock under internationell rätt, och ur den rättsliga synvinkeln utgör säkerhetskraven rekommendationer.

Till följd av olyckan i Fukushima har också IAEA:s säkerhetskrav reviderats och parterna i den internationella kärnsäkerhetskonventionen har publicerat s.k. Wiendeklarationen, 'Vienna Declaration', om hur förebyggandet och hanteringen av allvarliga reaktorolyckor beaktas vid konstruktionen och användningen av kärnkraftverk. Konventionerna om användningen av och tillsynen över användningen av kärnkraft är dock oförändrade och inga ändringar har gjorts i förpliktelserna eller avtalen.

Finland har ändrat sina nationella bestämmelser så att de uppfyller IAEA:s säkerhetskrav. De internationella förpliktelserna har införlivats med den nationella lagstiftningen genom ikraftträdandelagar och -förordningar. När det gäller den nationella regleringen och det materiella innehållet påverkar IAEA:s säkerhetskrav framför allt Strålsäkerhetscentralens föreskrifter som utfärdas med stöd av 7 q § i den gällande kärnenergilagen och de detaljerade krav på säkerhet som Strålsäkerhetscentralen med stöd av 7 r § i kärnenergilagen uppställer i KKV-direktiven.

På begäran av staterna utför Internationella atomenergiorganet IAEA inbördes granskningar av bestämmelserna om och systemet för kärnsäkerhet, s.k. IRSS-granskningar (Integrated Regulatory Review Service). Syftet med de inbördes granskningarna är att främja effektiviteten hos den nationella kärnsäkerhets- och strålskyddsövervakningens infrastruktur. Granskningsarbetet utförs av en grupp som IAEA sammanställt och som består av erfarna experter på kärn- och strålsäkerhetsområdet. De granskar myndighetsarbetet samt tekniska och politiska faktorer och jämför dessa med de säkerhetskrav som IAEA har fastställt samt med bästa praxis som identifierats annanstans. IRSS-granskningarna resulterar i en IRSS-rapport, som presenterar rekommendationer och förslag för den stat som varit föremål för granskningen på basis av de observationer som gjorts under granskningen.

En egentlig IRSS inbördes granskning gjordes i Finland den 15—26 oktober 2012. I den rapport som sammanställts på basis av granskningen föreslås bl.a. att kärnenergilagen ska ändras så att Strålsäkerhetscentralens behörighet i samband med tillståndsprövning i frågor som rör säkerheten hos en kärnanläggning, särskilt när det gäller uppställande av tillståndsvillkor, ska fastställas klart och entydigt i lag. I IRSS-rapporten rekommenderades dessutom att Strålsäkerhetscentralen bör avstå från den nuvarande praxisen enligt vilken den genomför program för miljöövervakning i kärnkraftverkens omgivning som avgiftsbelagd service för tillståndshavarnas räkning. Enligt IRSS-rapportens rekommendation bör Strålsäkerhetscentralen genomföra ett oberoende strålningsövervakningsprogram i omgivningen för att verifiera resulta-

ten av det miljöövervakningsprogram som krävs av tillståndshavarna. I IRRS-rapporten rekommenderades dessutom att nedläggningen av kärnanläggningar bör beaktas i den finska kärnenergilagstiftningen också ur tillståndssystemets perspektiv.

Finland har genomfört rekommendationerna genom att ändra sin nationella lagstiftning till vissa delar. Rekommendationer har beaktats när kärnenergilagen ändrades genom lagen om ändring av kärnenergilagen (676/2015). Lagändringen innehöll ändringar som handlar om tillsynsmyndighetens oberoende ställning och genom vilka bl.a. behörigheten att utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter överfördes till Strålsäkerhetscentralen från och med den 1 januari 2016. Utöver KKV-direktiven kan Strålsäkerhetscentralen med stöd av 7 q § i kärnenergilagen utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter i form av Strålsäkerhetscentralens föreskrifter. Föreskrifterna handlar om detaljer av teknisk art, som räknas upp i 7 q § i kärnenergilagen, hos de principer och krav som anges i 2 a kap. i kärnenergilagen. Genom ändringen främjades Strålsäkerhetscentralens oberoende och självständiga ställning som myndighet som utövar tillsyn över säkerheten. IRRS-rapportens rekommendation om beaktande av nedläggningen av kärnanläggningar i lagstiftningen genomfördes dock inte då.

År 2015 utförde granskarna en IRRS-uppföljningsgranskning (IRSS Follow up) den 9–16 juni 2015. En separat uppföljningsrapport har sammanställts om denna granskning. Under granskningen studerades hur de rekommendationer och förslag som tidigare lagts fram för Finland hade genomförts, och konstaterades att läget var bra. Det konstaterades dock att det också då i kärnenergilagen saknades bestämmelser om ett tillstånd att lägga ned en kärnanläggning. I uppföljningsrapporten gavs en ny rekommendation enligt vilken Finland bör ändra sin lagstiftning så att det i kärnenergilagen ingår ett tillståndsskede som omfattar nedläggningen. I den förevarande propositionen föreslås det att bestämmelser om nedläggning av kärnanläggningar i enlighet med IRSS-granskningens rekommendationer fogas till kärnenergilagen.

Vissa utländers lösningar om nedläggning av kärnanläggningar

Sverige

Åren 2014–2016 fördes det i Sverige en debatt om kärnkraftens framtida roll i landets energiproduktion som helhet. Sverige har kärnkraftverk av samma ålder som Finland, och utöver driften av kärnkraftverken har man under de senaste åren i Sverige aktivt diskuterat placeringen av kärnavfall i slutförvar i markgrunden samt avvecklingen av kärnkraftverk.

I Sverige har Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, en central roll i avvecklingen av kärnanläggningar. Strålsäkerhetsmyndigheten fastställer regler och ramvillkor för hur avvecklingen ska planeras och genomföras. Avvecklingen omfattar i den svenska modellen alla skeden från det att anläggningen tas ur drift (stängs) till det att anläggningsområdet kan tas i bruk för nya ändamål. Planeringen och genomförandet tar flera år, och Strålsäkerhetsmyndigheten övervakar hela processen.

I Sverige sker avvecklingen i etapper. Avvecklingen av en kärnanläggning planeras under hela dess drift, dvs. hela den tid som då el produceras kommersiellt vid anläggningen. Planeringen börjar alltså i ett mycket tidigt skede. Efter driften tas kärnanläggningen permanent ur drift med tanke på elproduktion i fasen för permanent stängning. I övergångsfasen efter den permanenta stängningen börjar personalen förbereda sig på rivning och säkerställer att strålsäkerheten i hela anläggningen bevaras. I övergångsfasen överförs allt använt kärnbränsle bort från anläggningen till ett centraliserat mellanlager för bränsle. Reaktorns inre delar rengörs för att få bort radioaktiva ämnen. Detta minskar utsättningen av personalen för strålning. I denna fas tar personalen också hand om avfall som uppkommit under driften. Innan rivningsarbetet påbör-

jas inventeras alla radioaktiva ämnen vid anläggningen, dvs. att ämnena utreds genom en ny kartläggning. Den normala inventeringen under drifttiden preciseras i denna fas.

Efter övergångsfasen och innan rivningen påbörjas ska det enligt Sveriges lagstiftning ansökas om nytt tillstånd för nedläggningen i enlighet med miljöbalken. Dessutom ska tillståndet separat godkännas av kärnsäkerhetsmyndigheten. Efter tillståndet och det separata godkännandet börjar det egentliga rivningsarbetet. Under rivningsfasen förs i praktiken alla system som installerats i anläggningen bort därifrån. De nedmonterade systemen skickas beroende på kontamineringsgraden för fortsatt behandling antingen som radioaktivt eller vanligt avfall. Rivningsfasen åtföljs av en saneringsfas där konstruktionerna och byggnadernas ytor går igenom med tanke på eventuell radioaktivitet och saneras så att bygg- och rivningsavfall kan hanteras som normalt avfall. Byggnader som inte kan återanvändas eller som inte har ett nytt användningsändamål rivs. I saneringsfasen undersöks också markgrunden med tanke på radioaktivitet och rengörs vid behov. Efter alla föregående faser, och när all radioaktivitet har tagits bort från anläggningen och eventuell kvarstående radioaktivitet understiger den internationellt godkända nivån, kan anläggningsplatsen användas för andra ändamål och befrias från kontroll. Den myndighet som övervakar kärnsäkerheten fattar beslut om befrielse från kontroll.

Tyskland

Tyskland har tagit flera kärnanläggningar ur drift och har betydande erfarenhet av avveckling. Efter olyckan vid kärnkraftverket Fukushima Daiichi beslutade Tysklands regering att gradvis avveckla den kommersiella användningen av kärnenergi i elproduktion. I det sammanhanget ändrades Tysklands lagstiftning om kärnenergi så att kärnanläggningarnas drifttillstånd återtog, en del gradvis och en del omedelbart. Efter beslutet har det för varje stängd anläggning ansökts om tillstånd för avveckling. I Tyskland pågår flera projekt för avveckling, men alla projekt är olika. Projektets längd, finansiering, avvecklingssättet och övriga villkor varierar beroende på typen och ågaren av anläggningen.

Bestämmelser om avveckling finns i den tyska kärnenergilagen (German Atomic Energy Act). Lagen förutsätter tillstånd för avveckling av den behöriga myndigheten i delstaten. Lagen möjliggör två olika strategier för avveckling: direkt avveckling eller fördröjd avveckling efter en säker stängning. Operatören fattar beslut om tillämplad strategi. Tillstånd ansöks hos den behöriga myndigheten i delstaten.

Frankrike

Kärnsäkerhetsmyndigheten i Frankrike övervakar också avvecklingen av kärnanläggningar. I Frankrike sker avvecklingen av en kärnanläggning i etapper. Faserna för avvecklingen börjar i Frankrike 3 år före den slutliga stängningen genom ett brev som operatören skickar till kärnsäkerhetsmyndigheten. Brevet innehåller en uppdaterad plan för avveckling där det redogörs för arbeten som utförs, ändringar i organiseringen av anläggningen, tidtabeller och beskrivs anläggningens skick. Fasen kallas för drifts avslutningsfas. En uppdaterad plan ska således visas upp för säkerhetsmyndigheten senast tre år före den slutliga avvecklingen.

Fasen för slutlig avveckling och rivning börjar ett år före den slutliga stängningen. I den fasen skickas en ansökan om stängning och rivning av anläggningen till ministern med ansvar för kärnsäkerhet samt en kopia av ansökan till säkerhetsmyndigheten. Till ansökan ska fogas utredningsmaterial där det bl.a. finns en beskrivning av anläggningens skick före den slutliga stängningen, de centrala rivningsfaserna, kartbeskrivningar, redogörelser för säkerhetsanalyser, miljökonsekvensbedömning samt driftregler för uppföljning och underhåll. Ansökan om tillstånd för slutlig stängning och rivning bedöms i motsvarande förfarande som ansökan om tillstånd för byggande. Dessutom ska ändringarna i fråga om anläggningen godkännas på för-

hand. Bestämmelserna om ändringar gäller också sådana ändringar som görs under stängningen och rivningen. I avvecklingsfasen utgörs kärnsäkerhetsmyndighetens roll av att bestämma huruvida den tekniska planen och organisationen samt genomförandesätten är tillräckliga för att säkerställa anläggningens säkerhet och personalens strålskydd vid rivningsprocessen.

Frankrikes lagstiftning förutsätter dessutom att den allmänna godtagbarheten för avveckling bedöms. I bedömningsfasen ska operatören lämna uppgifter om utsläpp av radioaktiva ämnen till den så kallade allmänna kommittén. Frankrikes lagstiftning förutsätter allmänt godkännande för eventuellt utsläpp vid rivning, slutförvaring samt olycksfall. Kommitténs behandling förutsätts för att operatören ska kunna få tillstånd att riva kärnanläggningen.

Efter alla ovan beskrivna faser kan tillstånd att riva anläggningen beviljas. Utöver detta kan säkerhetsmyndigheten ställa villkor eller ge rekommendationer även efter att tillståndet beviljats. Dessa kallas för tekniska förutsättningar och operatören ska iaktta dem.

Efter rivningen, när anläggningen enligt lagstiftningen inte längre behöver övervakas, ska operatören ytterligare separat ansöka om tillstånd för avveckling hos säkerhetsmyndigheten. Till ansökan ska fogas redogörelser för anläggningsplatsens skick och andra slutliga utredningar.

2.3 Bedömning av nuläget

Allmän bedömning av behovet att utveckla kärnenergilagstiftningen

Kärnenergilagen utgör en viktig lagstiftningsram som har en styrande effekt på användningen av kärnenergi samt på investeringarna. Ända sedan kärnenergilagen trädde kraft har den tillämpats på användningen av kärnenergi, och de viktigaste principerna i lagen har förblivit oförändrade under lagens hela giltighetstid. Kärnenergilagen har en gång i tiden utfärdats så att den är teknikneutral och i fråga om sina principer täckande, och av denna anledning fungerar lagens grundstruktur fortfarande väl även när det gäller nya krav på kärnsäkerhet och miljöskydd.

Kärnenergilagen har dock ändrats flera gånger under giltighetstiden, och helheten med bestämmelser om användningen av kärnenergi har utvecklats hela tiden under de närmare 30 åren. Genom gjorda ändringar har kärnenergilagen fått att överensstämma med grundlagen och den förändrade säkerhets- och regleringsmiljön. Lagstiftningsramen för användningen av kärnenergi har med tiden utvecklats och fått sin nuvarande form, och den är ett resultat av ett långt utvecklingsarbete. Flera ändringar har gjorts, men den för sektorn typiska principen om ständig förbättring framgår också av sektorslagstiftningen. En del av ändringarna har varit mer omfattande revideringar, medan en del av ändringarna har haft karaktären av tekniska preciseringar exempelvis beroende på krav som följer av direktiven. Genom ändringar har man under årens lopp uppdaterat och kompletterat lagen, och många av ändringarna har samband med utvecklingen av Euratoms reglering och den internationella regleringen.

Riksdagen har i sitt uttalande i riksdagens skrivelse (RSk 43/2014 rd) förutsatt att regeringen utreder behovet av en genomgripande översyn av kärnenergilagen. Statsrådet har utrett behovet av en genomgripande översyn från och med 2014 och också dessförinnan i olika sammanhang sedan 2000-talet. Också mer omfattande utredningar av ändringsbehoven har gjorts, fastän förslag om alla punkter som granskats inte på basis av granskningen tagits med i den föreslagna propositionen.

Kärnenergilagstiftningen har i praktiken visat sig vara en fungerande helhet, och den har inte ansetts ha några betydande innehållsmässiga brister med tanke på användningen av kärnenergi och den effektiva övervakningen av säkerheten vid användning av kärnenergi. De väsent-

ligaste bristerna hade samband med de normsystematiska krav som följde av den nya grundlagen, som trädde i kraft år 2000, och de beaktades och avhjälpes genom lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008).

I fråga om sina grunder fungerar kärnenergilagen fortfarande väl, och i samband med den aktuella beredningen har behoven av ändringar bedömts också med beaktande av framtida behov och den tekniska utvecklingen. Beredningsmaterialet kan utnyttjas i framtiden. De slutliga ändringsbehov som identifierats i samband med beredningen är sådana som skapar klarhet i rättsläget, och genom dem kan situationer med tolkningsoklarheter i fortsättningen undvikas, men samtidigt kan fullgörandet av skyldigheter på ett hållbart och motiverat sätt garanteras. Vid samma tillfälle har också lagstiftningstekniska frågor gått igenom, och bland annat har det gjorts en omfattande motsvarighetsanalys i förhållande till direktiven och annan reglering kring saken.

Det ansågs inte vara motiverat att reformera hela kärnenergilagen när denna proposition bereddes. De viktigaste principerna i kärnenergilagen och tillståndssystemets huvudprinciper är fortfarande tidsenliga. Några brister har inte upptäckts i lagstiftningen om kärnsäkerhet, och den befintliga regleringen uppfyller redan nästan alla krav som uppställs i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet. Vissa bestämmelser i kärnenergilagen bör dock preciseras till följd av kraven i direktivet och när det gäller nationella sakfrågor. De nationella ändringsbehoven handlar om bestämmelser om nedläggning av kärnanläggningar samt uppdatering av bestämmelserna om tryckbärande anordningar.

Nedläggningen av kärnanläggningar

Det första nationella ändringsbehovet har samband med bestämmelserna om nedläggning av kärnanläggningar. Hittills har inga kärnanläggningar lagts ned i Finland. Nedläggning av kärnanläggningar är ett särdrag hos denna energiform, eftersom nedläggningen ska planeras noggrant och i ett tidigt skede. Nedläggningen är dessutom förenad med en särskild säkerhetsaspekt som beror på energiformen. Nedläggningen av en kärnanläggning är som helhet betraktat en omfattande process som sker i etapper. Behovet av bestämmelser om nedläggning av kärnanläggningar har identifierats som ett nationellt ändringsbehov, men också internationella rekommendationer, såsom rekommendationen från IAEA:s IRRS-granskning, förutsätter att den nationella lagstiftningen ändras. Dessutom har EU:s lagstiftning och direktiv utarbetats från den utgångspunkten att varje fas i en kärnanläggnings livscykel har reglerats särskilt inom tillståndssystemet.

Kärnenergi har använts för elproduktion i Finland ända sedan slutet av 1970-talet. Den kommersiella elproduktionen började vid Industrins Kraft Abp:s anläggning Olkiluoto 1 år 1978 och anläggning Olkiluoto 2 år 1980. Den kommersiella elproduktionen vid Fortum Power and Heat Oy:s anläggning Lovisa 1 började år 1977. Lovisa 1-enhetens drifttillstånd enligt kärnenergilagen är i kraft till och med utgången av 2027. Den kommersiella elproduktionen vid Lovisa 2-anläggningen började år 1981 och anläggningens drifttillstånd gäller till och med utgången av 2030. I Finland finns dessutom en forskningsreaktor som nuförtiden ägs av Teknologiska forskningscentralen VTT Oy. Forskningsreaktorn har tagits i drift år 1962 och stängts av permanent år 2015.

Nedläggningen av en kärnanläggning är en process som tar flera år och som inbegriper planeringsskedet, nedmonteringen av anläggningen och slutförvaringen av det kärnavfall som uppkommit under ett kärnkraftverks hela livscykel. Syftet med nedläggningen är att bringa kärnanläggningen och anläggningsområdet i ett sådant tillstånd att några särskilda åtgärder inte längre behövs.

Det tillståndssystem för kärnanläggningar som ingår i den gällande kärnenergilagen innehåller tre olika skeden: principbeslut enligt 11 §, tillstånd till uppförande enligt 18 och 19 § samt drifttillstånd enligt 20 §. Bestämmelser som gäller nedläggningen av kärnanläggningar har tagits in i kärnenergilagen i etapper, men lagen innehåller inte några bestämmelser om nedläggningstillstånd. Genom lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008) preciserades kärnenergilagens principer om nedläggning genom att det till lagen fogades en bestämmelse om att beredskap för nedläggning av anläggningen ska skapas redan i det skede då en kärnanläggning planeras. I kärnenergilagen intogs också ett krav på att åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen inte får skjutas upp utan grund. Den gällande kärnenergilagen förutsätter att det finns en nedläggningsplan enligt 7 g § som uppdateras med sex års intervall enligt 28 §. Strålsäkerhetscentralen bedömer planerna och avger ett utlåtande över huruvida de kan godkännas. Bestämmelser om ett egentligt tillstånd att lägga ned en kärnanläggning har dock saknats i kärnenergilagen. Med tanke på kärnanläggningarnas tilltagande ålder är nedläggningen en fråga som förutsätter relevanta bestämmelser om den.

Kärnenergilagens bestämmelser om tryckbärande anordningar

Ett annat nationellt ändringsbehov har att göra med uppdateringen av lagstiftningen om tryckbärande anordningar. Lagstiftningen om tryckbärande anordningar har reviderats och den nya lagen om tryckbärande anordningar har vid sitt ikraftträdande den 1 januari 2017 upphävt den gamla lagen om tryckbärande anordningar. I kärnenergilagen ska det också fortsättningsvis finnas särskilda bestämmelser om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar, eftersom användningen av kärnenergi ställer vissa speciella krav på de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar. I 1 § 4 mom. i den nya lagen om tryckbärande anordningar föreskrivs dessutom att bestämmelser om tillämpningen av denna lag på tryckbärande anordningar i kärnanläggningar och på tryckbärande anordningar som används vid transport av kärnämnen eller kärnavfall finns i kärnenergilagen.

Den nationella ramen för kärnavfallshantering, handlingslinjerna och programmet för kärnavfallshantering

Utvecklingen av Europeiska unionens lagstiftning har medfört ett ändringsbehov som handlar om den nationella ramen, handlingslinjerna och det nationella programmet för kärnavfallshantering. I 54 § 3 mom. i den gällande kärnenergilagen föreskrivs att arbets- och näringsministeriet ska sörja för självutvärderingen av det nationella ramverket och det nationella programmet för hanteringen av kärnavfall och radioaktivt avfall och genomförandet av programmet samt för inbjudan till en internationell inbördes granskning av det nationella ramverket, den behöriga tillsynsmyndigheten och det nationella programmet. Enligt bestämmelsen ska Strålsäkerhetscentralen sörja för självutvärderingen av sin egen verksamhet i fråga om kärnavfallshanteringen.

Den gällande kärnenergilagen innehåller inte några bestämmelser om nationella handlingslinjer när det gäller kärnavfallshantering. I den gällande kärnenergilagen finns det inte heller några materiella bestämmelser om inrättande, genomförande eller övervakning av ett nationellt ramverk och program för kärnavfallshantering. Behovet av ett nationellt program identifierades också i IAEA:s IRRS-granskning och den IRSS-rapport som sammanställdes på basis av granskningen 2012. I den konstaterades det att det tills vidare inte hade upprättats något nationellt, enhetligt program för hantering av radioaktivt avfall och kärnavfall.

I nuläget har den nationella ramen i Finland ansetts inbegripa kärnenergilagen och strålskyddslagen samt kärnenergiförordningen (161/1988) och strålskyddsförordningen (1512/1991) vilka utfärdats med stöd av de nämnda lagarna. Ramen har dessutom ansetts innefatta Strålsäkerhetscentralens föreskrifter om säkerheten vid kärnkraftverk (Y/1/2016), om

beredskapsarrangemang vid kärnkraftverk (Y/2/2016), om skyddsarrangemang vid användning av kärnenergi (Y/3/2016), om säkerheten vid slutförvaring av kärnavfall (Y/4/2016) samt om säkerheten vid gruvdrift och malmanrikningsverksamhet i syfte att producera uran eller torium (Y/5/2016). Ramen har vidare ansetts omfatta även Strålsäkerhetscentralens kärnkraftverksdirektiv (KKV-direktiv) och strålsäkerhetsanvisningar (ST-anvisningar), lagen om strålsäkerhetscentralen (1069/1983) och förordningen om strålsäkerhetscentralen (618/1997) samt i tillämpliga delar förvaltningslagen (434/2003), lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) och förordningen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (713/2006), vilka har ersatts med lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) och statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017), samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Den nationella ramen har dessutom ansetts omfatta möjligheten att återsända det använda kärnbränslet till Förenta staterna enligt avtalet om anskaffning av VTT:s forskningsreaktor samt avtalet mellan social- och hälsovårdsministeriet och Industrins Kraft Abp om slutförvaring av det radioaktiva avfall som finns i statens besittning.

Det anses att inrättandet och upprätthållandet av ett nationellt ramverk betraktas som upprätthållande av ovan nämnda lagar och bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, och det har inte ansetts vara författningstekniskt möjligt att till kärnenergilagen foga materiella bestämmelser om ett nationellt ramverk.

De nationella handlingslinjerna för hanteringen av kärnavfall består av lagstiftningen samt av myndigheternas föreskrifter och beslut som gäller kärnavfall, hanteringen av kärnavfall och reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshanteringen. I nuläget har Finlands handlingslinjer ansetts bestå av flera principer för kärnavfallshanteringen, vilka är den direkta slutförvaringen i Finland av sådant använt kärnbränsle som uppkommer i Finland, de avfallshanteringsskyldigas ansvar för kärnavfallet, kärnavfallshanteringens planmässighet, prövningen som gäller samhällets helhetsintresse, det etappvisa beslutsfattandet, minimering av avfallsmängden och möjligheten till återsändning av det använda kärnbränslet, om ett behov av omprövning skulle uppstå senare.

Både handlingslinjerna och programmet har ingått i Finlands nationella program för kärnavfallshantering, som upprättades första gången år 2015 (Käytetyn ydinpolttoaineen ja muun radioaktiivisen jätteen huolto Suomessa. Euroopan unionin neuvoston direktiivin 2011/70/Euratom 12 artiklan mukainen kansallinen ohjelma 14.7.2015. Management of spent fuel and radioactive waste in Finland – national programme in accordance with Article 12 of the Council Directive 2011/70/Euratom), och anmäldes till Europeiska kommissionen i enlighet med direktivet. De finländska handlingslinjerna har ingått i kapitel 1 i det gällande programmet för kärnavfallshantering.

Varken den gällande kärnenergilagen, med undantag av 54 § 3 mom., eller annan nationell reglering innehåller dock några materiella bestämmelser om nationella handlingslinjer eller ett nationellt program. Enligt Europeiska kommissionen förutsätter kärnavfallsdirektivet att bestämmelser om dessa ska utfärdas separat i den nationella lagstiftningen.

Inbördes granskningar av kärnsäkerheten och kärnavfallshanteringen samt ansvar för kärnsäkerheten

Det andra ändringsbehov som har samband med utvecklingen av Europeiska unionens lagstiftning handlar om inbördes granskningar. Kärnenergilagen innehåller inte några bestämmelser om inbördes granskningar. Sådana har dock genomförts i enlighet med internationella rekommendationer. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter att inbördes granskningar

görs nationellt bindande och att bestämmelser om dem ska utfärdas i den nationella lagstiftningen.

Inbördes granskningar (s.k. peer review-utvärderingar), i vilka granskare från andra länder och internationella sammanslutningar deltar, har genomförts nationellt inom ramen för IAEA och den västeuropeiska sammanslutningen av kärnenergiorgan WENRA (Western European Nuclear Regulators' Association). Inbördes granskningar har ordnats regelbundet i syfte att bedöma kärnsäkerheten och när det ute i världen har inträffat en olycka i samband med användningen av kärnenergi. De inbördes granskningarna baserar sig på standarder som antagits gemensamt internationellt samt på samarbete. I kärnenergilagen har det dock inte funnits några skilda bestämmelser om inbördes granskningar, eftersom införandet av dessa internationella förpliktelser baserar sig på specialbestämmelser och eftersom kraven angående inbördes granskningar hittills haft karaktären av rekommendationer. I och med revideringen av kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter artikel 8 e i det reviderade direktivet att inbördes granskningar genomförs inom Europeiska unionen och att bestämmelser om dem tas in i den nationella lagstiftningen.

Öppenhet

Det tredje ändringsbehov som hänger samman med utvecklingen av Europeiska unionens lagstiftning handlar om kärnenergilagens bestämmelser om öppenhet. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter öppenhet i beslutsfattandet om kärnsäkerheten och i tillståndshavarnas verksamhet. I 13 § i kärnenergilagen föreskrivs om hörande av allmänheten och lokala myndigheter i principbeslutsskedet. Bestämmelser om tillståndsförfaranden finns i 5 kap. och närmare bestämmelser om förfaranden i tillståndsskedet finns i kärnenergiförordningen. Bestämmelser om behandlingen av tillståndsansökningar finns i 23 § i kärnenergilagen. I 23 § föreskrivs att över ansökan om tillstånd ska utlåtande begäras av Strålsäkerhetscentralen och miljöministeriet, om inte detta på grund av verksamhetens natur är uppenbart onödigt. I kärnenergiförordningen föreskrivs dessutom närmare om de parter av vilka utlåtande över tillståndsansökan ska begäras. På hörandet i tillståndsskedet tillämpas dessutom bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003). I kärnenergilagen har det dock inte ingått något tydligt krav på ett omfattande hörande i tillståndsskedet som det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter.

Krav på kärnsäkerheten samt ansvar för säkerheten i kärnanläggningar

Det fjärde ändringsbehov som hänför sig till utvecklingen av Europeiska unionens lagstiftning handlar om precisering av vissa säkerhetskrav i kärnenergilagen. Säkerhet är den viktigaste principen i den gällande kärnenergilagen. I 2 kap. i den gällande kärnenergilagen föreskrivs det om allmänna principer, och i 6 § i kärnenergilagen föreskrivs att användningen av kärnenergi ska vara säker och får ej orsaka skada på människor, miljö eller egendom. Kraven på säkerhet ingår i 2 a kap. i kärnenergilagen. Kapitlet fogades till kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (348/2008).

I fråga om den nationella regleringen påverkar säkerhetskraven dessutom framför allt de författningar på lägre nivå som Strålsäkerhetscentralen utfärdar, exempelvis Strålsäkerhetscentralens föreskrifter samt de detaljerade säkerhetskrav som utfärdas med stöd av 7 r § i kärnenergilagen och som Strålsäkerhetscentralen uppställer i sina kraftverksdirektiv (KKV-direktiv). Dessa tekniska regelverk utgör ett viktigt led i ett effektivt genomförande av kärnsäkerheten, eftersom de ställer detaljerade krav beträffande samtliga delområden som är viktiga med tanke på säkerheten vid användning av kärnenergi. KKV-direktiven innehåller detaljerade säkerhetskrav och anger hur säkerhetsnivån enligt kärnenergilagen uppnås och som tillståndshavare och aktörer ska uppfylla.

Den nationella lagstiftningen i Finland motsvarar långt kraven i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet, och det reviderade direktivet förutsätter inte några betydande ändringar eller åtstramningar i största delen av säkerhetsbestämmelserna. Behov av ändringar eller preciseringar av kärnenergilagen finns i fråga om tidsfristen för periodiska bedömningar av säkerheten, om vilka det inte finns någon exakt bestämmelse i den gällande kärnenergilagen.

Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet inbegriper dessutom ett centralt krav som handlar om kärnsäkerhetsmyndighetens oberoende ställning. För att kravet skulle kunna genomföras utfärdades lagen om ändring av kärnenergilagen (676/2015). Därigenom ändrades kärnenergilagen på några punkter som handlar om tillsynsmyndighetens oberoende ställning och genom vilka bl.a. behörigheten att utfärda allmänna säkerhetsföreskrifter överfördes till Strålsäkerhetscentralen från och med den 1 januari 2016. Utöver KKV-direktiven har Strålsäkerhetscentralen, efter att ändringen av kärnenergilagen trätt i kraft, med stöd av 7 q § i kärnenergilagen utfärdat mer exakta allmänna säkerhetsföreskrifter i form av Strålsäkerhetscentralens föreskrifter. Föreskrifterna handlar om tekniska detaljer hos de principer och krav som anges i 2 a kap. i kärnenergilagen. Genom ändringen främjades Strålsäkerhetscentralens oberoende och självständiga ställning som myndighet som utövar tillsyn över säkerheten på det sätt som förutsätts i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet.

I det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet framhävdes fortsättningsvis att tillståndshavaren har ett odelat ansvar. Enligt de reviderade kraven i artikel 6 i direktivet ska medlemsstaterna i den nationella ramen förutsätta att tillståndshavaren har det primära ansvaret för kärnsäkerheten vid en kärnteknisk anläggning och att detta ansvar inte kan delegeras. Detta ansvar inbegriper också ansvaret för sådana uppdragstagares och underleverantörers verksamhet vars verksamhet kan påverka kärnsäkerheten vid en kärnanläggning. Bestämmelser om tillståndshavarens skyldigheter finns i 9 § i den gällande kärnenergilagen. Enligt paragrafen är tillståndshavaren skyldig att sörja för säkerheten vid användningen av kärnenergi, och skyldigheten inte kan överföras på någon annan. I paragrafen föreskrivs dock inte särskilt om tillståndshavarens ansvar i förhållande till underleverantörerna. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter att bestämmelser utfärdas också om ansvaret i förhållande till underleverantörs- och leverantörskedjan.

Kärnenergilagens bestämmelser om principbeslut för kärnanläggningar

Kärnenergilagen innehåller ett inom Finlands rättssystem speciellt skede, nämligen principbeslut som statsrådet fattar och som riksdagen bekräftar. Bestämmelserna om principbeslut finns i 4 kap. i den gällande kärnenergilagen.

För att en kärnanläggning med stor allmän betydelse ska kunna uppföras krävs statsrådets principbeslut om att uppförandet är förenligt med samhällets helhetsintresse. Principbeslutet är en unik mekanism i det finländska rättssystemet. Ett principbeslut enligt kärnenergilagen är inte något traditionellt tillstånd eller förvaltningsbeslut, då beslutsfattandet omfattar både statsrådet och riksdagen, eftersom den sistnämnda bekräftar beslutet. Beslutet om att få uppföra en kärnanläggning med stor allmän betydelse har betraktats som ett så viktigt beslut att det ansetts motiverat att också riksdagen ges möjlighet att delta i beslutsfattandet.

Enligt 11 § i den gällande kärnenergilagen fattar statsrådet principbeslut om uppförande av en kärnanläggning med stor allmän betydelse. Enligt 15 § i kärnenergilagen ska ett principbeslut, som statsrådet fattat med stöd av 11 § och i vilket uppförandet av en kärnanläggning ansetts vara förenligt med samhällets helhetsintresse, utan dröjsmål föreläggas riksdagen för granskning. Riksdagen kan upphäva beslutet helt och hållet eller besluta att det ska förbli i kraft utan ändringar.

Ett principbeslut får inte överklagas. Principbeslutet lägger grunden för hela det senare tillståndsförfarandet eftersom det skapar grund för uppförande och drift av en kärnanläggning och senare också för hantering av kärnavfallet. På grund av sin speciella karaktär granskas ett kärnanläggningsprojekt vid principbeslutsförfarandet i ljuset av samhällets helhetsintresse.

Kärnenergilagens 4 kap. om principbeslut har ändrats genom lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008), då 11 § och 15 § ändrades för att skapa klarhet i bestämmelserna om be- myndigande att utfärda förordning. Till 4 kap. fogades genom lagen om ändring av kärnenergilagen (676/2015) bestämmelser om villkor som principbeslutet kan förenas med. Principbeslut som fattas med stöd av kärnenergilagen förenas med villkor som gäller bedrivandet av verksamheten, och därför har en ny 14 a § fogats till kärnenergilagen genom lagen om ändring av kärnenergilagen (676/2015). I 14 a § 1 mom. föreskrivs att principbeslutet ska innehålla villkor som är nödvändiga för att de allmänna principer som anges i 2 kap. i kärnenergilagen ska förverkligas och de säkerhetskrav som anges i lagen ska uppfyllas. Enligt 2 mom. ska statsrådet dessutom beakta de förslag till villkor som Strålsäkerhetscentralen lagt fram i den preliminära säkerhetsuppskattningen enligt 12 §.

Bestämmelserna om principbeslut har granskats ur flera olika perspektiv i samband med beredningen av den förevarande propositionen. Vid beredningen har ändringsbehoven granskats med avseende på förfarandet för komplettering av principbeslutet, bestämmelserna om villkoren för principbeslut samt med tanke på de behov som den nya tekniken ger upphov till. Bestämmelserna om principbeslut har dock ansetts vara tidsenliga och inga ändringar har föreslagits i bestämmelserna i fråga.

Ändringssökande och besvärsmätt

Till kärnenergilagen fogades genom lagen om ändring av kärnenergilagen (769/2004) och på grund av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen, FördrS 121—122/2004) en ny 75 a § om besvärsmätt över tillstånd att uppföra kärnanläggning och en ny 25 a § om delgivning av och information om beslut om tillstånd att uppföra kärnanläggning. I paragrafen ges vissa föreningar rätt att anföra besvär över tillstånd att uppföra kärnanläggning utöver vad som föreskrivs om allmän rätt att söka ändring.

Bestämmelserna i 75 § i den gällande kärnenergilagen ändrades genom lagen om ändring av kärnenergilagen (1019/2015). På grund av en ändring som gjorts i förvaltningsprocesslagen (586/1996) ska besvär över ministeriets beslut nu anföras hos förvaltningsdomstolen i stället för högsta förvaltningsdomstolen. I 4 mom. finns dessutom bestämmelser om sökande av ändring i besiktningsorgans beslut som handlar om besiktning av kärntekniska tryckbärande anordningar som är mindre viktiga ur säkerhetssynvinkel. I sådana ärenden tillämpas förfarandet med begäran om omprövning. Till lagen fogades bestämmelser om förfarandet med besvärsmätt när besvär anföras över förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt 4 mom. får ändring sökas i förvaltningsdomstolens beslut genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärsmätt.

Vid beredningen av den förevarande propositionen har inga betydande ändringsbehov upptäckts när det gäller bestämmelserna om rätt att anföra besvär. De ärenden som gäller tillstånd enligt kärnenergilagen och beslut med stöd av kärnenergilagen utreds grundligt i förvaltningsförfarandet i det första skedet, och det är inte fråga om några standardbeslut, eftersom ansökningar behandlas relativt sällan. Besluten är dessutom alltid förenade med krävande prövning och de är frågor av stor allmän betydelse. Det har inte ansetts motiverat att i förfarandet inkludera begäran om omprövning eller besvärsmätt i deras nya omfattning.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Propositionens syfte är att bringa kärnenergilagen i överensstämmelse med kraven i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet och i kärnavfallsdirektivet. Syftet med de föreslagna ändringarna är att säkerställa att den finska lagstiftningen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning. Ett ytterligare syfte med propositionen är att skapa klarhet i tillståndssystemet enligt kärnenergilagen, så att systemet i och med tillståndet till nedläggning av en kärnanläggning i fortsättningen omfattar samtliga skeden i en kärnanläggnings livscykel. Målet är vidare att uppdatera bestämmelserna om tryckbärande anordningar i kärnanläggningar i 60 och 60 a § i kärnenergilagen, så att den nya lagen om tryckbärande anordningar, som trätt i kraft den 1 januari 2017, beaktas i bestämmelserna.

I propositionen föreslås inte någon totalrevidering av kärnenergilagen. Behovet av en sådan och möjligheterna att genomföra den har utretts aktivt under ledning av arbets- och näringsministeriet sedan 2000-talet. Med de ändringar som nu föreslås avses kärnenergilagen bli ändrad så att klarhet skapas i helheten. De ändringar som har ansetts behövliga har inkluderats i propositionen, och de viktigaste frågorna har således kunnat lösas utan en totalrevidering. Med tanke på en eventuell totalrevidering i framtiden har det dessutom vid den aktuella beredningen samlats sådan värdefull och täckande information som kan utnyttjas också vid beredningen och tillämpningen av lagar i framtiden.

De uppdateringar av innehåll som följer av Europeiska unionens lagstiftning och de uppdateringar som beror på nationella behov vilka nu föreslås i den förevarande propositionen kompletterar lagstiftningsramen för kärnenergi när de införlivas med kärnenergilagen.

3.2 De viktigaste förslagen

I lagförslaget ingår införlivande av förpliktelseerna enligt det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet med den nationella lagstiftningen. Till lagen föreslås bli fogad en bestämmelse om inbördes granskningar samt bestämmelser om öppenhet och delgivning. I propositionen ingår dessutom förslag om ändring av bestämmelserna om tillståndshavarens ansvar. I propositionen ingår också sådana sakhelheter som på basis av den nationella debatten under den senaste tiden anses kräva precisering jämfört med nuläget. De viktigaste av dessa anknyter till tillståndsförfarandet i samband med nedläggningen av kärnanläggningar samt preciseringen av bestämmelserna om tryckbärande anordningar. Det föreslås vissa lagtekniska preciseringar och korrigeringar till 7 a kap. som gäller finansiering av forskningsverksamheten.

Bestämmelser om nedläggning av en kärnanläggning föreslås bli inkluderad i 2 §, som handlar om kärnenergilagens tillämpningsområde. Tillägget innebär tillsammans med 3 § 1 mom. 1 punkten att nedläggningen av en kärnanläggning hör till användningen av kärnenergi. Användningen av kärnenergi är ett centralt begrepp i kärnenergilagen.

Till lagen föreslås dessutom bli fogad en ny 20 a § som handlar om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning. Samtidigt föreslås 7 g §, som handlar om nedläggning av en kärnanläggning, bli ändrad så att den är förenlig med det åläggande som anges i den föreslagna nya 20 a §, och den grundläggande bestämmelsen om en nedläggningsplan bli flyttad till 7 g §. Dessutom föreslås andra bestämmelser i kärnenergilagen bli preciserade till följd av införandet av bestämmelser om nedläggningstillstånd. I den nya 20 a § föreskrivs om de villkor som tillståndshavaren för en kärnanläggning ska uppfylla för att få tillstånd att lägga ned kärnanläggningen. Bestämmelserna om nedläggningsplanen föreslås bli ändrade och preciserade. Bestämmelserna om planen ska finnas i 7 g §, och hänvisningen till uppdatering av planen ska strykas ur 28 §.

Bestämmelserna i 24 §, som gäller tillståndets giltighet, föreslås bli kompletterade så att ett tillstånd till nedläggning av en kärnanläggning enligt den nya 20 a § ska gälla tills vidare på samma sätt som tillståndet att uppföra en kärnanläggning.

Det föreslås att definitionen på tillståndshavare i 7 § i den gällande lagen överförs till 3 §, där lagens centrala definitioner finns.

Till lagen föreslås bli fogad en ny 54 a § som ska innehålla bestämmelser om genomförande av, tidsfristerna för och förfarandet i samband med de nationella självutvärderingar som förutsätts bli gjorda enligt kärnsäkerhetsdirektivet och kärnavfallsdirektivet samt om genomförandet av internationella inbördes granskningar. Dessutom föreslås 54 § bli uppdaterad så att arbets- och näringsministeriet åläggs att inbjuda till internationell inbördes granskning vid en kärnolycka.

Tillståndshavarens skyldighet enligt 9 § i kärnenergilagen angående kärnsäkerheten vid kärnanläggningar, föreslås bli preciserad så att den betonar tillståndshavarens ansvar för säkerheten vid kärnanläggningen. Tillståndshavaren ska säkerställa att underleverantörers och leverantörers sådana produkter och tjänster som kan ha inverkan på kärnsäkerheten vid en kärnanläggning är säkra.

Till lagen föreslås bli fogad en ny 10 a § som handlar om tillståndshavarens informationsskyldighet. Enligt paragrafen ska tillståndshavaren lämna information om driften av en kärnanläggning och de centrala säkerhetsprinciper som följs vid den normala driften av anläggningen. Det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter av tillståndshavare öppenhet och lämnande av information om de viktigaste frågor som gäller säkerheten.

Till lagen föreslås en ny 23 a §, som handlar om hörande i tillståndsskeden, dvs. i de tillståndsskeden som följer principbeslutsskedet. Bestämmelserna i 13 § om hörande av allmänheten och lokala myndigheter i principbeslutsskedet föreslås bli utvidgade så att de motsvarar den gällande praxisen, dvs. att begreppet allmänheten inte har begränsats geografiskt eller i andra avseenden när det gäller hörandet.

Till lagen föreslås en ny 27 b § som handlar om det nationella programmet för kärnavfallshantering. Bestämmelser om dessa ska tas in i den nationella lagstiftningen i enlighet med kärnavfallsdirektivet.

Bestämmelserna i 60 och 60 a §, som handlar om tryckbärande anordningar, föreslås bli ändrade på grund av att lagstiftningen om tryckbärande anordningar har reviderats. Samtidigt föreslås att tillsynen över tryckbärande anordningar förenklas. Bestämmelserna om tryckbärande anordningar i kärnanläggningar ska också i fortsättningen finnas i kärnenergilagen. På andra tryckbärande anordningar än sådana vars funktionsstörning kan ge upphov till radioaktivt utsläpp tillämpas dock i fråga om konstruktion, tillverkning och utsläppande på marknaden av samt myndighetstillsynen över anordningarna kraven i lagen om tryckbärande anordningar och de författningar som utfärdats med stöd av den. Vid behov ska Strålsäkerhetscentralen kunna utfärda särskilda föreskrifter om säkerheten vid driften av tryckbärande anordningar i kärnanläggningar och om omständigheter i samband därmed. Den nuvarande praxisen ska ändras till den delen att lagen om tryckbärande anordningar ska tillämpas även på kärntekniska tryckbärande anordningar, om inte något annat föreskrivs i kärnenergilagen eller med stöd av den.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Inledning

Bedömningen av konsekvenserna har gjorts som en integrerad del av lagberedningen från och med hösten 2016. Vid konsekvensbedömningen har bl.a. Europeiska kommissionens förarbeten samt konsekvensanalyser i anslutning till revideringen av kärnsäkerhetsdirektivet utnyttjats. Lagberedarna vid arbets- och näringsministeriet har utarbetat en särskild analys av konsekvensbedömningen som tjänstearbete.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Statsekonomiska konsekvenser

År 2016 producerades cirka 30 procent av all elektricitet i Finland med kärnenergi, vilket motsvarar cirka en tredjedel av all förbrukad el. Det är av betydelse för samhället att säkerheten för existerande och under byggnad varande anläggningar garanteras, men att också förutsättningarna för redan existerande eller fattade beslut samt anläggningarnas verksamhetsförutsättningar i en föränderlig omvärld garanteras.

Propositionens statsekonomiska konsekvenser har bedömts bli ringa, eftersom grundprinciperna i kärnenergilagen ska förbli oförändrade. Också principerna för tillståndsförfarandet enligt kärnenergilagen ska förbli oförändrade trots att ett nytt tillståndsskede kommer till. Klarhet skapas i tillståndsförfarandet när det gäller nedläggningen av kärnanläggningar, vilket för sin del minskar också myndigheternas bedömningsarbete.

Samhällsekonomiska konsekvenser

Propositionens samhällsekonomiska konsekvenser har i och för sig bedömts bli ringa, eftersom grundprinciperna i kärnenergilagen ska förbli oförändrade. Också principerna för tillståndsförfarandet enligt kärnenergilagen ska förbli oförändrade trots att ett nytt tillståndsskede kommer till.

Företagsekonomiska konsekvenser

De viktigaste företagsekonomiska konsekvenserna medförs för dem som har tillstånd eller söker tillstånd enligt kärnenergilagen. För närvarande finns det fem tillståndshavare eller sökare av tillstånd enligt kärnenergilagen: Fennovoima Ab, Fortum Power and Heat Oy, Posiva Oy, Industrins Kraft Abp och Teknologiska forskningscentralen VTT Oy. De viktigaste konsekvenserna ur tillståndshavarnas synvinkel hänför sig till följande helheter:

- a. Ikraftsättandet av åläggandena i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet
- b. Bestämmelserna om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning och tillståndsförfarandena i samband därmed

Företagsekonomiska konsekvenser av genomförandet av åläggandena i kärnsäkerhetsdirektivet

Kärnsäkerhetsdirektivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv, som innebär att alla medlemsstater i Europeiska unionen och Euratom ska uppnå en enhetlig, hög nivå av kärnsäkerhet. I Finland har regleringen om kärnsäkerhet och lagstiftningen om användningen av kärnenergi redan en längre tid varit förenliga med internationella standarder och rekommendationer.

Strålsäkerhetscentralen har en stark och oberoende ställning, och centralen är en internationellt ansedd kärnsäkerhetsmyndighet. Vad gäller den nationella regleringen är de ändringsbehov som följer av direktivet ganska små, och de ändringar som föreslås har närmast karaktären av preciseringar av den gällande lagstiftningen.

De exakta konsekvenser för tillståndshavare som följer av revideringen av direktivet är inte kända i förväg, men de allmänt stramare säkerhetskraven medför kostnader i viss mån på grund av de förbättringar som görs i säkerheten. Största delen av ändringarna har redan genomförts på basis av resultaten av s.k. stresstester efter olyckan i Fukushima innan direktivet trätt i kraft eller tidsfristen för genomförande löpt ut.

Konsekvenserna av det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet bedömdes vara positiva för kärnkraftsbolagen. Slutsatsen drogs både vid bedömningen av direktivet före antagandet av det och vid efterhandsutvärderingen av det gällande ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet. Det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivets inverkan på tillståndshavarnas möjligheter att med kärnkraften effektivt konkurrera inom energiproduktionen betraktades som små.

Det ursprungliga kärnsäkerhetsdirektivet innehöll IAEA:s säkerhetskrav som lyfts upp till direktivnivå. Direktivets konsekvenser för företagen uppskattades vara små ur konkurrenssynvinkel och ekonomisk synvinkel, särskilt av den orsaken att alla säkerhetskrav och -principer som slagits fast i direktivet redan varit i kraft i samtliga medlemsstater i Europeiska unionen eftersom de har förutsatts av IAEA:s frivilliga säkerhetsprinciper.

Bedömningen av konsekvenserna av det förevarande, reviderade kärnsäkerhetsdirektivet försvåras av att det med tanke på konsekvensanalysen på Europeiska unionens nivå just inte alls finns något självständigt material om inverkningarna av det nationella genomförandet av det ursprungliga direktivet.

Dessutom har talrika förbättringar och ändringar på anläggningar gjorts efter Fukushimaolyckan direkt på basis av de observationer som gjorts vid Europeiska unionens stresstester. Åtgärderna har inbegripit investeringar och nya aggregat, utveckling av nya processer och ledningen samt regelbundna utvärderingar i enlighet med i förväg överenskomna anvisningar. Eftersom många åtgärder redan har vidtagits innan det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet antogs, kan det vara en stor utmaning att bedöma direktivets enskilda konsekvenser. Åtgärder som förbättrar säkerheten har, vid sidan av anläggningsinnehavare, också vidtagits av den nationella myndigheten. När det gäller de förbättringar och ändringar på anläggningarna som gjordes med anledning av olyckan i Fukushima har en del av tillståndshavarna i sina utlåtanden konstaterat att kostnaderna för de förbättringar och ändringar på anläggningar som redan gjorts efter olyckan i Fukushima och som ska göras i framtiden uppgår till mer än tjugo miljoner euro.

Av de saker som ingår i propositionen är de frågor som handlar om tillståndshavarens ansvar sådana som kan leda till kostnadsökning, om ansvaret t.ex. utsträcktes till att omfatta hela kedjan av underleverantörer. I den formulering av 9 § som ingår i propositionen har man beaktat direktivets krav att endast tillståndshavaren har ansvaret för säkerheten i en kärnanläggning och att ansvaret inte kan överföras vidare t.ex. genom leveransavtal. I paragrafen framhävs dock att ansvaret för kärnsäkerheten omfattar de produkter och tjänster som används i en viss kärnanläggning och att ansvaret inte utsträcks till att omfatta sådana verksamheter som inte har någon inverkan på säkerheten vid kärnanläggningen i fråga. I sina utlåtanden har tillståndshavarna konstaterat att det kan vara svårt att uppskatta konsekvenserna av de åtstramade kraven, men att även en liten ändring i kraven kan höja priset på en tjänst eller produkt som ska skaffas så att det blir flerdubbelt.

Företagsekonomiska konsekvenser av bestämmelserna om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning

Till kärnenergilagen föreslås bli fogad en ny 20 a § genom vilken ett nytt tillstånd, dvs. tillstånd att lägga ned en kärnanläggning, ska införas i kärnenergilagens tillståndssystem. Det är fråga om en ny skyldighet för de tillståndshavare enligt kärnenergilagen som använder kärnenergi. När ett nytt tillståndsskede läggs till medförs företag kostnader för bl.a. ansökan om tillstånd, beredning av tillståndsansökan och genomförandet av processen. Användningen av kärnenergi är dock enligt 8 § i den gällande kärnenergilagen tillståndspliktig verksamhet, vilket innebär att tillståndshavaren i vilket fall som helst ska genomgå en tillståndsprozess eftersom verksamhet utan tillstånd skulle strida mot kärnenergilagen.

I den gällande kärnenergilagen finns det inte något skilt tillståndsskede för nedläggning av kärnanläggningar. På basis av den gällande regleringen skulle nedläggningen ske genom ändring av drifttillståndet i enlighet med 20 §, men något sådant förfarande har tills vidare inte genomförts eftersom några kärnanläggningar inte lagts ned. Ett alternativ till tillståndet för nedläggning skulle enligt den nuvarande regleringen vara en ändring av drifttillståndet eller ett nytt drifttillstånd, men detta förfarande skulle kunna vara osäker ur tillståndshavarnas synvinkel, eftersom regleringen om drifttillstånd inte tar hänsyn till särdragen hos nedläggningen. Om några bestämmelser om tillstånd till nedläggning av kärnanläggningar inte togs in i kärnenergilagen, skulle förfarandet enligt den gällande kärnenergilagen kunna vara till och med ännu tyngre än ett särskilt tillstånd till nedläggning. Detta beror på att regleringen om drifttillståndsskedet inte är helt tillämplig på nedläggningen, och en ändring av drifttillståndet eller ett nytt drifttillstånd skulle kunna orsaka till och med mer arbete för både tillståndshavarna och myndigheterna t.ex. i fråga om det material som ska lämnas och behovet att komplettera det.

Ett nedläggningstillstånd ska sökas endast en gång, men nedläggningsskedet är en lång process som inbegriper flera faser, såsom prövning, beviljande och övervakning av tillståndet, och alla dessa faser medför kostnader. Det är dock nödvändigt att införa ett förfarande som inbegriper nedläggningstillstånd, för att lagstiftningen i Finland kan fås att överensstämja med de internationella kärnsäkerhetskraven, exempelvis inom ramen för IAEA. Också i Euratoms direktiv har utgångspunkten varit reglering som omfattar en kärnanläggnings hela livscykel och ett tillståndsförfarande som tillämpas på samtliga faser i en kärnanläggnings livscykel.

Kostnaderna för ansökan om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning minskas av att tillståndet enligt förslaget ska behöva sökas endast en gång och att tillståndet gäller tills vidare. Genom ett tillstånd som gäller tills vidare kan behandling av flera ansökningar om samma tillstånd undvikas. Tillståndets tidsenlighet ska säkerställas genom tillståndsvillkoren, en regelbunden säkerhetsbedömning med tio års mellanrum som satts i relation till säkerhetsriskerna med den anläggning som ska läggas ned, genom kärnenergilagens bestämmelser om en nedläggningsplan och övervakning i samband därmed samt genom Strålsäkerhetscentralens tillsyn.

Endast en begränsad grupp företag berörs av införandet av ett tillstånd att lägga ned en kärnanläggning. Tillståndsskedet berör endast innehavare av kärnanläggningar enligt kärnenergilagen. Kostnaderna för tillståndsförfarandet uppskattas ligga i samma storleksklass som vid behandlingen av de övriga stora tillstånden för kärnkraftverk (tillstånd att uppföra kärnkraftverk och drifttillstånd).

Tillståndshavarna har i sina utlåtanden ansett att det föreslagna nya tillståndet till nedläggning av en kärnanläggning kommer att öka tillståndshavarens kostnader med uppskattningsvis flera miljoner euro per anläggningsenhet, trots att tillstånd ska sökas endast en gång. Dessutom ska

fördröjningen av tillstånd av politiska orsaker medföra kostnader i miljonklassen enligt vad som anförs i tillståndshavarnas utlåtanden.

Beredningen av tillståndet och behandlingen av det kommer enligt uppskattning att medföra kostnader både för myndigheterna och för tillståndshavarna på grund av den ökade arbetsbördan. Kostnader skulle medföras i vilket fall som helst, och arbetsbördan skulle kunna vara ännu större om man tillämpade förfarandet enligt den gällande kärnenergilagen, dvs. ändring av drifttillståndet eller ett nytt drifttillstånd, eftersom tillämpningen av det tillståndet på nedläggningen av kärnanläggningar är förenad med många osäkerhetsfaktorer.

Vi kan jämföra detta med t.ex. ansökan om drifttillstånd som genomsnittligt bedömd har krävt tiotals årsverken av tillståndshavarna. Dessutom är de avgifter som är kopplade till tillståndsansökan i storleksklassen 11 000—84 000 euro per ansökan och tillståndshavare. Utöver de tillståndsansökningar som riktas till statsrådet kan kostnader medföras av förfarandet för miljökonsekvensbedömning (MKB-förfarandet), som genomförs enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) och vars avgifter bestäms separat.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Inledning

Ur myndigheternas synvinkel har åtminstone regleringen om nedläggning och bestämmelserna om självutvärderingar och inbördes granskningar bedömts ha konsekvenser.

Tillståndet att lägga ned en kärnanläggning

Det nya föreslagna tillståndet att lägga ned en kärnanläggning innebär att det kommer till ett nytt tillståndsskede i kärnenergilagens tillståndssystem, utöver de existerande skedena för principbeslut, tillstånd att uppföra anläggningen och drifttillstånd. Det nya skedet följer efter de ovan nämnda skedena. Behandlingen av ansökan om nedläggningstillstånd ska enligt förslaget motsvara behandlingen av ansökningarna om övriga stora kärnanläggningstillstånd, vilket innebär för tillståndsmyndighetens del en skyldighet att behandla tillståndsansökningar med nytt namn. Enligt förslaget ska statsrådet vara tillståndsmyndighet. Enligt förslaget ska arbets- och näringsministeriet bereda tillståndsärendena för föredragning inför statsrådet. Detta innebär att ministeriet ska behandla ansökningar om ny sorts tillstånd och föredra ärendena för statsrådet. På motsvarande sätt som vid andra tillståndsansökningar ska en säkerhetsuppskattning av tillståndet begäras av Strålsäkerhetscentralen i ansökningsskedet, vilket förutsätter att Strålsäkerhetscentralen behandlar tillståndsansökningarna.

Nedläggningstillståndet bedöms kunna ha konsekvenser närmast för arbets- och näringsministeriet och för Strålsäkerhetscentralen. Nedläggningen av kärnanläggningar kommer i vilket fall som helst att övervakas av myndigheterna, och därför anses tillståndet ha ringa konsekvenser jämfört med nuläget. Tillståndet att lägga ned en kärnanläggning kommer å andra sidan rentav att skapa klarhet i och strömlinjeforma behandlingen samt minska osäkerheten och omfattningen av överlappande behandling. I den gällande kärnenergilagen ingår inte något skede för nedläggningstillstånd. Detta är förenad med osäkerhet ur såväl myndighetens som tillståndshavares och -sökandes synvinkel, eftersom den gällande regleringen inte till alla delar är tillämplig på nedläggningstillståndsfasen. I och med det separata tillståndsskedet blir läget också klarare, eftersom man i regleringen ska definiera de element och faser som ska tillämpas på nedläggningen och som avviker från andra tillståndsskeden.

Bedömningen av det huruvida tillståndet ska gälla en bestämd tid eller tills vidare har dock ansetts ha en central betydelse. Om tillståndet endast gällde en bestämd tid, skulle det finnas

risk att tillståndsbehandlingen behöver upprepas i det fall att nedläggningen inte har kunnat genomföras inom den utsatta tiden. Om tillståndet endast gällde en bestämd tid, skulle detta enligt bedömning kunna medföra ett betydande behov av extra resurser för Strålsäkerhetscentralen.

Sådan upprepad behandling skulle inte behövas om tillståndet gällde tills vidare, utan genomförandet av nedläggningen och slutförandet av det skulle ske under tillsyn och i enlighet med tillståndsvillkoren.

Inbördes granskningar och självutvärderingar

Inbördes granskningar på kärnenergiområdet och självutvärderingar har gjorts redan under den gällande kärnenergilagens tid. Det har dock funnits endast få materiella bestämmelser om dem. De självutvärderingar och inbördes granskningar som gäller det nationella systemet och den nationella lagstiftningen utförs av en myndighet. I Finland är myndigheten i sådana ärenden som gäller kärnenergi antingen arbets- och näringsministeriet eller säkerhetsmyndigheten Strålsäkerhetscentralen. De inbördes granskningarna och självutvärderingarna baserar sig på internationella förpliktelser och/eller förpliktelser i Europeiska unionens lagstiftning. Konsekvenserna av de nya bestämmelser som föreslås bli fogade till lagen betraktas som små jämfört med nuläget.

4.4 Konsekvenser för miljön

De föreslagna ändringarna förbättrar kärnsäkerheten i enlighet med kärnsäkerhetsdirektivets mål. På basis av detta kan man bedöma att konsekvenserna för miljön är indirekta och positiva.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Kärnenergi som energiform väcker känslor och är ett tema som vid samhällsdebatten intresserar den stora allmänheten. Av denna anledning har också kravet på öppenhet framhävts i all verksamhet som har att göra med regleringen om kärnenergiesektorn.

I propositionen föreslås det att det till kärnenergilagen fogas en ny bestämmelse om hörande i alla skeden som har samband med de huvudsakliga tillstånden för kärnanläggningar. Med tillståndsskeden avses tillståndet att uppföra kärnanläggning, drifttillståndet och det nya tillståndet att lägga ned en kärnanläggning.

I nuläget har arbets- och näringsministeriet, som bereder tillstånden att få uppföra kärnanläggning enligt kärnenergilagen, hört olika parter i tillståndsskedet, men i kärnenergilagen har det saknats exakta bestämmelser om alla tillståndsskeden. I 13 § i den gällande kärnenergilagen finns en bestämmelse om hörande av allmänheten som inbegriper också framförandet av åsikter och ordnandet av ett öppet möte för allmänheten.

I och med att en exakt bestämmelse om hörande fogas till kärnenergilagen ökas allmänhetens möjligheter att delta i och medvetenhet om beslutsfattandet i ett tidigt skede av det. Tillsammans med det system för hörande och deltagande som ingår i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning förbättrar ändringarna allmänhetens möjligheter till deltagande när det gäller kärnanläggningsprojekt. Detta har bedömts ha en viktig betydelse ur samhällets synpunkt, eftersom kärnkraftverksprojekt är stora och betydelsefulla projekt. Å andra sidan medför konsekvenserna inga merkostnader jämfört med tidigare t.ex. för tillståndsmyndigheten, eftersom ett omfattande hörande har varit gällande praxis redan under den nuvarande kärnenergilagens giltighetstid, fastän lagen inte har krävt det.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts under ledning av arbets- och näringsministeriet. Projektet har haft en gemensam styrgrupp med företrädare för ministeriet och Strålsäkerhetscentralen. I samband med beredningen har experter och intressentgrupper samt tillståndshavare hörts.

Utmaningarna i samband med beredningen har haft att göra med sådana helheter som är begreppsmässigt stora och som upplevs som krångliga, t.ex. nedläggningen av kärnanläggningar, principbeslutets ställning i den gällande regleringen samt olika delfrågor i anslutning till tillståndsförfarandet som man stöter på i samband med långvariga kärnkraftverksprojekt.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Inledning

Utkastet till proposition med förslag till ändring av kärnenergilagen har varit ute på remiss 1.3—12.4.2017. Sammanlagt 17 parter har gett utlåtande: Finsk Energiindustri rf, Finlands Näringsliv EK, Fennovoima Ab, Fortum Abp, Greenpeace, Polisinrättningen i Östra Nyland, Juhani Santaholma, justitieministeriet, Polisstyrelsen, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Suomen Ekomodernistit ry, Strålsäkerhetscentralen, Teknologiska forskningscentralen VTT Oy, Industrins Kraft Abp, kärnsäkerhetsdelegationen samt miljöministeriet. Det har sammanställts ett sammandrag av remissyttrandena som finns tillgängligt på arbets- och näringsministeriets webbplats.

Remissinstanserna fäste uppmärksamhet vid sådana punkter som är väsentliga med tanke på deras eget verksamhetsområde. De största sakfrågorna togs upp på ungefär samma sätt i många utlåtanden. Remissinstansernas viktigaste iakttagelser handlar om följande omständigheter: tillståndet att lägga ned en kärnanläggning (den föreslagna 20 a §), bestämmelsen om tillståndshavarens skyldigheter (den föreslagna 9 §), skyddsarrangemangen, ändringen av definitionen på en avfallshanteringsskyldig (den föreslagna 3 §), hörandet (den föreslagna 23 a §) samt övergångsbestämmelserna. Några remissinstanser kommenterade inte lagändringarna i allmänhet, utan hade synpunkter på endast en del av de föreslagna ändringarna.

Ministerierna

Justitieministeriet fäster i sitt utlåtande uppmärksamhet vid bestämmelserna om skyddsarrangemang, tillstånd och bestämmelserna om förvaltningsförfarande, bemyndigande att utfärda förordning och föreskrifter, den straffrättsliga regleringen samt lagstiftningstekniken i allmänhet. Enligt justitieministeriets utlåtande bör man i den fortsatta beredningen begrunda huruvida det finns behov att i kärnenergilagen föreskriva om skyddspersonal eller om det går att tillämpa bestämmelserna om väktare i lagen om privata säkerhetstjänster (1085/2015).

Inrikesministeriet har kommenterat propositionsutkastet ur polisväsendets synvinkel. I inrikesministeriets utlåtande kommenterades de skisserade bestämmelserna om säkerhetsarrangemang.

Social- och hälsovårdsministeriet (nedan SHM) fäster i sitt utlåtande uppmärksamhet vid frågorna kring samordningen av denna lag med reformen av strålskyddslagen, den nationella ramen för kärnavfallshantering, handlingslinjerna och programmet för kärnavfallshantering, hälsokontrollerna för skyddspersonal och kontrollrumspersonal samt läkarens anmälningskyldighet, självutvärderingarna och de internationella inbördes granskningarna, begränsning-

en av strålexponeringen, terminologins enhetlighet med strålskyddslagen samt bestämmelsen om strålskyddsexpert.

SHM anser att det är särskilt viktigt att ministerierna säkerställer att kontaktytorna mellan strålskyddslagen och kärnenergilagen har reglerats på ett tillräckligt täckande sätt när lagarna träder i kraft. SHM konstaterar att man i samband med revideringen av stålskyddslagen ska göra hänvisningar i paragraferna i den gällande kärnenergilagen till den strålskyddslag som ska revideras.

Miljöministeriet betraktar den utvidgning av tillämpningsområdet som gäller nedläggningen som viktigt, för att kärnenergilagens tillståndssystem ska omfatta en kärnanläggnings hela livscykel. Miljöministeriet betraktar dessutom utvidgningen av tillämpningsområdet, så att det även omfattar slutförvaring i mindre än stor skala, som ändamålsenlig, men föreslår att man överväger huruvida definitionen av slutförvaring i 3 § bör preciseras så att de olika slagen av slutförvaring blir definierade.

Övriga myndigheter

Polisstyrelsen kommenterar i sitt utlåtande bestämmelserna om skyddsarrangemang i utlåtandet.

Strålsäkerhetscentralen har i sitt utlåtande föreslagit vissa preciseringar av och korrigeringar till motiveringstexten samt vissa ändringsförslag som gäller ordformer. Strålsäkerhetscentralen konstaterar allmänt i sitt utlåtande att kärnenergilagstiftningen för närvarande inte klart tar ställning till upphörandet av giltigheten för tillstånd som beviljats kärnanläggningar, och lagen föreslås bli kompletterad till denna del.

Strålsäkerhetscentralen anser i sitt utlåtande att det är viktigt att ministerierna säkerställer regleringen kring kontaktytorna mellan kärnenergilagen och strålskyddslagen, eftersom lagändringarna har beretts samtidigt.

Kärnsäkerhetsdelegationen (nedan KSD) framför i sitt utlåtande några iakttagelser och förslag till ändrad ordalydelse i utkasttexten. KSD har i sitt remissyttrande framfört att man i fortsättningen noggrannare bör utreda tillstånd som gäller en kärnanläggnings förlägningsplats, eftersom godkännandet av den är förenad med problem i den gällande kärnenergilagen. Godkännandet av förlägningsplatsen sker i principbeslutsskedet, trots att planeringsgrunderna för förlägningsplatsen fastställs först när tillstånd till uppförande beviljas.

Tillståndshavare och aktörer i branschen

Kärnkraftsbolag som är tillståndshavare ställer sig i sina remissyttranden negativa till en del av förslagen.

Tillståndshavarna har i sina remissyttranden konstaterat i fråga om begreppet avfallshanteringsskyldig och tidpunkten för inträde av avfallshanteringsskyldigheten att skyldigheten och tidpunkten för när avfallshanteringsskyldighet uppstår ska bindas vid drifttillståndet i likhet med den nuvarande tolkningen. Aktörerna anser i sina remissyttranden att först beviljandet av drifttillstånd leder direkt till uppkomsten av avfall. Enligt tillståndshavarna existerar en planeringsskyldighet redan enligt den gällande kärnenergilagen och därför anses ändringen inte bringa något mervärde. Ändringen skulle däremot ålägga tillståndshavarna sådana förpliktelser som ankommer på avfallshanteringsskyldiga och för vilka det inte finns några faktiska grunder innan drifttillstånd beviljats och uppkomsten av avfall inleds.

Tillståndshavarna har dessutom ansett att 9 §, som handlar om tillståndshavares skyldigheter, är inexact formulerad och motsvarar inte andan i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet i fråga om denna skyldighet. Tillståndshavarna anser att formuleringen av lagtexten inte får ge den uppfattningen att tillståndshavaren ansvarar för leverantörers och underleverantörers alla produkter och tjänster.

När det gäller den föreslagna 20 a §, som handlar om nedläggning av kärnanläggningar, ansåg tillståndshavarna att tillståndsprövningen bör vara en lagenlighetsprövning och inte en ändamålsenlighetsprövning. I remissyttrandena har det ansetts att nedläggningen inte kan vara beroende av politisk prövning, och bindandet av den politiska ändamålsenlighetsprövningen vid tillståndsprövningen är problematiskt med avseende på grundlagens bestämmelser om egenomsskydd. I sina remissyttranden har tillståndshavarna ansett att den myndighet som beviljar tillstånd bör vara antingen arbets- och näringsministeriet eller Strålsäkerhetscentralen, och inte statsrådet.

Tillståndshavarna har dessutom föreslagit att tillståndshavarens rätt till ersättning enligt 27 § i kärnenergilagen ska utvidgas, om tillståndsprövningen inbegriper ändamålsenlighetsprövning. En del av remissinstanserna har dessutom ansett att den gällande kärnenergilagens bestämmelser om nedläggning är redan tillräckliga och att det ändringsförslag som gäller nedläggnings-tillstånd ska återsändas till ministeriet för ny beredning.

I fråga om den placeringsverksamhet som Statens kärnavfallshanteringsfond bedriver har Industrins Kraft Abp och Fortum Abp i sina remissyttranden inkluderat ett ställningstagande som gäller kärnavfallshanteringsfondens placeringsverksamhet. Något sådant förslag har inte funnits i utkastet till regeringsproposition.

Tillståndshavarna har i sina remissyttranden konstaterat att övergångsbestämmelserna bör formuleras så att de lämpar sig väl för skedet för behandling av ansökningar om kärnanläggningar och andra anhängiga tillståndsansökningar. Enligt remissyttrandena bör de ärenden som är anhängiga avgöras på basis av den gällande lagstiftningen.

Organisationer

Finsk Energiindustri rf har i sitt remissyttrande, som Finlands Näringsliv EK enligt sitt meddelande understöder, fäst uppmärksamhet vid bestämmelserna om nedläggning av kärnanläggningar (20 a §) och vid bestämmelsen om tillståndshavarens skyldigheter (9 §) samt vid övergångsbestämmelsen. När det gäller nedläggningen har Energiindustrin ansett att man på tillståndet inte bör tillämpa politisk ändamålsenlighetsprövning, eftersom politisk prövning redan skett i anslutning till byggandet och drivandet av anläggningen. Energiindustrin anser att nedläggningstillståndet skiljer sig stort från de tidigare tillståndsskedena, eftersom nedläggningen utgör en del av den avfallshanteringsskyldiges ombesörjningsskyldighet. Energiindustrin anser vidare att det inte skulle vara acceptabelt att statsrådet avslår en nedläggnings-ansökan på politiska eller energipolitiska grunder och tvingar tillståndshavaren att hålla anläggningen i driftskick eller i drift.

När det gäller 9 §, som handlar om tillståndshavarens skyldigheter, påpekar Energiindustrin rf att paragrafens formulering är otydlig och tvivelaktig ur rättssäkerhetens synvinkel. Enligt Energiindustrin rf får paragraftexten inte ge ett intryck att tillståndshavaren har ansvar för leverantörers och underleverantörers alla produkter och tjänster vilkas inverkan på kärnsäkerheten är närmast teoretisk.

När det gäller övergångsbestämmelserna föreslår Energiindustrin rf att man till kärnenergilagen fogar en bestämmelse om att de ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft behandlas och avgörs på basis av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen.

Greenpeace betraktar propositionen som huvudsakligen bra och anser att den skapar klarhet i lagens centrala innehåll. Greenpeace värdesätter särskilt den utökade informationsskyldighet som föreslås för tillståndshavare. Greenpeace har kommenterat tre olika delområden i lagen där den föreslagna texten enligt Greenpeace inte är adekvat. Det är fråga om följande sakheter: Avsaknaden av nationell MKB-process, som krävs enligt Esbokonventionen och Århuskonventionen, i besluten om förlängning av anläggningars drifttid, befrielsen av kärnanläggningars underleverantörer från normalt skadeståndsansvar samt att det i kärnenergilagen saknas en process genom vilken regeringen skulle kunna stänga anläggningarna utan någon lagstiftningsprocess.

Föreningen Suomen Ekomodernistit ry anser i sitt remissyttrande att den uppdatering av kärnenergilagen som nu bereds avhjälper mindre brister i den gällande lagen och moderniserar lagen så att den motsvarar de nuvarande behoven. I remissyttrandet anses dock att om Finland har för avsikt att vara bland de ledande länderna i fråga om energiteknik och klimatarbete, krävs en mer omfattande och mer fördomsfri reform av kärnenergilagen. Suomen Ekomodernistit ry anser att den kommande, mer omfattande uppdateringen av kärnenergilagen ska bättre än den nuvarande lagen bemöta den framtida utvecklingen och tillgodose nya behov.

Beaktandet av remissyttrandena vid den fortsatta beredningen

Målet har varit att beakta de synpunkter som framförts i remissyttrandena i mån av möjlighet vid beredningen. Det har beslutats att ändringarna av de bestämmelser som gäller skyddsarrangemang ska göras vid en separat beredning. Förslagen angående dem inkluderas inte i den förevarande propositionen. Ändringen av de bestämmelser i kärnenergilagen som har samband med totalrevideringen av strålskyddslagen utgör en del av beredningen av totalrevideringen av strålskyddslagen. Bestämmelserna i 9 §, som handlar om tillståndshavarens skyldigheter, har preciserats i fråga om ordalydelse och motiveringar. Bestämmelserna om tillståndet att lägga ned en kärnanläggning, som enligt propositionen har föreslagits ingå i den nya 20 a §, har preciserats i fråga om motiveringarna och paragrafstrukturen. Bestämmelserna om tryckbärande anordningar har preciserats på basis av de remissyttrandena som erhållits. Paragrafen handlar om befrielse av kärnavfall från myndighetskontroll. Lagförslagets övergångsbestämmelse har preciserats när det gäller behandlingen av anhängiga ansökningar. I propositionen har dessutom gjorts en del mindre ändringar och preciseringar som föreslagits i remissyttrandena.

6 Samband med andra propositioner

Ända sedan år 2015 har man under ledning av social- och hälsovårdsministeriet berett en totalrevidering av strålskyddslagen. Reformen av strålskyddslagen har samband med det nationella genomförandet av rådets direktiv 2013/59/Euratom om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning, och om upphävande av direktiven 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom och 2003/122/Euratom, nedan strålskyddsdirektivet. Strålskyddsdirektivet ska notifieras hos Europeiska kommissionen senast den 6 februari 2018. Ett utkast till en ny strålskyddslag har varit ute på remiss från slutet av november 2016 till januari 2017.

Totalrevideringen av strålskyddslagen och utkastet till en proposition därom innehåller också förslag till ändring av kärnenergilagen. Avsikten är att de frågor inom kärnenergilagens tillämpningsområde som har samband med strålskyddslagen eller strålskyddsdirektivet ska behandlas i samband med totalrevideringen av strålskyddslagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 §. Lagens tillämpningsområde. Till 1 § 1 mom. 1 punkten föreslås ett tillägg som handlar om nedläggningen av en kärnanläggning. Tillägget till tillämpningsområdet behövs eftersom ett nytt tillstånd för nedläggning av kärnanläggningar ska införas i kärnenergilagen och för att tillämpningsområdet ska omfatta verksamheten under anläggningens hela livscykel samt tillsynen. Enligt det tillägg som föreslås till bestämmelsen ska ett tillstånd enligt 8 § sökas också för en kärnanläggning som ska läggas ned. Definitionen på nedläggning inbegriper det faktum att en kärnanläggning är kärnanläggning fortfarande under hela nedläggningsprocessen. Nedläggningen av en kärnanläggning kräver upprätthållande av säkerheten och tillsyn som står i förhållande till den risk som nedläggningen medför, och därför ska nedläggningen också fortsättningsvis vara en del av användningen av kärnenergi, och sådana krav som anges i kärnenergilagen ska uppställas på den.

När tillägget till bestämmelsen om tillämpningsområdet läses tillsammans med den definition på användningen av kärnenergi som ingår i 3 § i den gällande kärnenergilagen, gäller alla krav som i lag ställs på en kärnanläggning också nedläggningen av en kärnanläggning. Ur säkerhetsperspektivet är det tillagda kravet konsekvent med tanke på regleringen om nedläggning. Kraven i kärnenergilagen ska utsträckas till att gälla även sådana anläggningar som läggs ned, med beaktande av fasen i anläggningens livscykel.

Till 1 mom. föreslås dessutom bli fogad en ny 4 a-punkt där det föreskrivs att kärnenergilagen ska tillämpas även på sådan slutförvaring av kärnavfall som sker i mindre än stor skala. Den praktiska verksamheten har visat att denna ändring av tillämpningsområdet behövs för att också slutförvaringen i mindre skala ska entydigt omfattas av kärnenergilagens tillämpningsområde. Gränsvärdena för slutförvaringen i stor skala har fastställts i kärnenergiförordningen med stöd av befullmäktigandet att utfärda förordning i 3 § 2 mom. Ett exempel på slutförvaring i mindre än stor skala är slutförvaringen av mycket lågaktivt avfall i markgrunden, som hittills inte har genomförts, men som sannolikt kommer att vara ett alternativt tillvägagångssätt i framtiden. I och med ändringen kommer slutförvaringen av lågaktivt avfall i markgrunden att entydigt omfattas av kärnenergilagens tillämpningsområde.

3 §. Definitioner. Det föreslås att till 3 § 1 mom. 5 punkten fogas en ny c-underpunkt som innehåller en avvikelse från definitionen på kärnanläggning och tillämpningsområdet när det gäller utrymmen som tagits ur bruk. I och med den föreslagna preciseringen är alltså en kärnanläggning som ska läggas ned en kärnanläggning enligt kärnenergilagen tills den genom Strålsäkerhetscentralens försorg har godkänts som en anläggning som är nedlagd. När en kärnanläggning har lagts ned gäller inte de krav som ställs på en kärnanläggning den anläggning som är nedlagd. En motsvarande definition och begränsning ingår i den gällande kärnenergilagen för slutförvarets del, och tillägget är därför logiskt också när det gäller en kärnanläggning som används för produktion av kärnenergi och som ska läggas ned. I och med ändringen kan en kärnanläggning upphöra att vara en kärnanläggning etappvis, men dock så att förändringen gäller hela byggnader i taget, men t.ex. inte delar av en byggnad.

Nedläggning har definierats i 3 § 5 b-punkten i den gällande kärnenergilagen. Med nedläggning avses enligt definitionen nedmontering av en slutgiltigt stängd kärnanläggning så att de radioaktiva ämnen som härstammar från den nedmonterade anläggningen inte kräver några särskilda åtgärder på anläggningsplatsen. Definitionen lades till genom lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008).

Det föreslås dessutom att till 3 § 1 mom. flyttas definitionen på tillståndshavare som en ny 14 punkt.

Tillståndshavare definieras i 1 mom. 14 punkten som innehavare av ett tillstånd som berättigar till användning av kärnenergi. Tillståndshavare är en fysisk person, en sammanslutning eller en myndighet som lyder under jurisdiktionen av en av Europeiska unionens medlemsstater och som bedriver verksamhet som avses i 2 § 1 eller 2 mom. Med tillstånd avses tillstånd enligt 5 kap. i kärnenergilagen. Principbeslutet enligt kärnenergilagen är inget tillstånd. Definitionen ingår i 7 i § i den gällande kärnenergilagen. Flyttning av definitionen till paragrafen med definitioner ändrar inte den nuvarande tillämpningspraxisen eller innehållet i definitionen.

6 a §. Ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland. Till paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. som innehåller bestämmelser om ansvaret för slutförvaringen av annat kärnavfall än det som hanteras i Finland, dvs. som omfattas av undantaget enligt 2 mom. 1 a-punkten. Enligt det föreslagna tillägget till 2 mom. 1 a-punkten ska också det avfall som sänts till ett annat land för behandling dock slutförvaras i Finland. Tillägget behövs på grund av en förpliktelse som finns i kärnavfallsdirektivet. Enligt kärnavfallsdirektivet ska det yttersta ansvaret för en säker slutförvaring av avfall som sänts till ett annat land för behandling ligga hos den medlemsstat där avfallet har uppkommit eller producerats.

Artikel 4 i kärnavfallsdirektivet förutsätter att det radioaktiva avfallet slutförvaras i den medlemsstat där avfallet har uppkommit också i det fall att avfallet sänds för bearbetning till en annan medlemsstat eller till ett tredjeland. Avvikelse från kravet kan göras om medlemsstaten har ingått ett avtal om användning av ett slutförvar i den stat dit avfallet sänds och anmält detta till Europeiska kommissionen. Enligt Europeiska kommissionens syn ska den nationella lagstiftningen tydligt slå fast vem som har ansvaret för slutförvaringen av sådant avfall. Genom det tillägg som föreslås till paragrafen uppfylls kravet.

I praktiken innebär ansvaret att det avfall som uppkommer efter bearbetningen av avfallet och som inte kan frigöras från kontroll på grund av den radioaktivitet som avfallet fortfarande innehåller ska återsändas till Finland för slutförvaring. Sådant avfall som genererats till följd av bearbetningen kan vara exempelvis slagg som uppkommit vid bearbetningen av det ursprungliga avfallet och annat överlopsmaterial som inte längre kan bearbetas vidare.

I nuläget har sådant avfall som uppkommit efter bearbetningen redan återsänts till Finland och den tillståndshavare som sänt det har ordnat med hanteringen av det efter bearbetningen. Den nuvarande praxisen har fungerat väl och den är också förenlig med kärnavfallsdirektivet samt med den princip om minimering av avfallet som avses i den gällande kärnenergilagen.

Avfall som med stöd av den avvikelse som ingår i kärnenergilagen kan sändas annanstans för bearbetning betraktas enligt den gällande kärnenergilagen som sådant kärnavfall i vilket mängderna av radioaktiva ämnen är små och som således utgör i princip mindre farligt avfall. Enligt det befullmäktigande att utfärda förordning som ingår i 6 a § 2 mom. i den gällande kärnenergilagen ska det genom förordning föreskrivas vad som betraktas som sådan avvikelse som avses i paragrafen. I 7 b § i kärnenergiförordningen föreskrivs att de fall som avses i 6 a § 2 mom. 1 a-punkten i kärnenergilagen är sådana där aktivitetskoncentrationen i kärnavfallet är låg och där avfallet sänds utomlands för bearbetning, eftersom det i Finland inte finns någon lämplig bearbetningsmetod. Bearbetningen av sådant avfall annanstans än i Finland är fortfarande motiverat, eftersom Finland saknar sådan infrastruktur som behövs för ändamålsenlig behandling av sådant avfall. Med tanke på den övergripande hanteringen och återvinningen av avfallet är det dessutom ändamålsenligt att mängden avfall minskas i den mån som det i praktiken är möjligt. Då kan också mängden avfall som ska slutförvaras minskas.

I lagen har dock saknats en exakt förpliktelse att återsända avfallet till Finland och ansvara för avfallet efter bearbetningen. Ändringen skapar klarhet i lagstiftningen, men ändrar inte nuläget i någon betydande mån. Med stöd av den gällande kärnenergilagen har det återstående radioaktiva ämne som finns kvar efter bearbetningen, och som huvudsakligen återfinns i slagg, betraktats som kärnavfall, och redan i nuläget återsänts tillbaka till ursprungslandet Finland.

7 e §. Verifiering och bedömning av säkerheten. Det föreslås att 2 mom. ändras så att till momentet fogas en exakt period på tio år inom vilken en periodisk bedömning av säkerheten ska göras. I paragrafen i den gällande kärnenergilagen ingår en skyldighet att med jämna intervall bedöma en anläggnings säkerhet som helhet. Bestämmelsen är dock formulerad så att någon bestämd tidsintervall för bedömningar inte framgår av paragrafen.

I artikel 8 c i kärnsäkerhetsdirektivet förutsätts det att en tillståndshavare regelbundet med minst tio års intervall genomför en särskild säkerhetsöversyn för kärnenergianläggning. Vid beredningen av revideringen av kärnsäkerhetsdirektivet samt vid de stresstester som gjordes efter olyckan i Fukushima framhävdes vikten av säkerhetsbedömningar så ofta som tillbörligt, men minst vart tionde år.

En säkerhetsbedömning enligt 2 mom. ska i likhet med bestämmelsen i den gällande kärnenergilagen vara tillståndshavarens skyldighet. Vid den periodiska bedömningen ska särskild uppmärksamhet fästas vid omprövningen av naturliga faror samt vid de grundläggande principerna för anläggningskonstruktion. Tillståndshavarens säkerhetsbedömning ska förläggas tidsmässigt så att den har gjorts inom den frist om tio år som anges i paragrafen. Efter att tillståndshavaren gjort sin bedömning av säkerheten ska säkerhetsmyndigheten Strålsäkerhetscentralen på motsvarande sätt som i nuläget genomföra sin egen bedömning och fatta ett sådant beslut som avses i paragrafen. Den tidsfrist om tio år som anges i paragrafen berör alltså tillståndshavaren.

Den föreslagna ändringen medför ingen ändring i den rådande praxisen. Vid de finländska kärnkraftverken har en periodisk bedömning av säkerheten gjorts med minst tio års intervall, och i de nuvarande drifttillstånden har som tillståndsvillkor förutsatts att en täckande säkerhetsbedömning ska göras vid en bestämd tidpunkt. Skyldigheten att göra en bedömning av säkerheten omfattar alla kärnanläggningar, också sådana som ska läggas ned. De kärnanläggningar som ska läggas ned är enligt lagens bestämmelse med definitioner fortfarande kärnanläggningar på basis av 3 § 1 mom. 5 c-punkten. I och med den föreslagna preciseringen är en kärnanläggning som läggs ned en kärnanläggning i kärnenergilagens bemärkelse tills Strålsäkerhetscentralen har godkänt den som en anläggning som är nedlagd. Ända till denna tidpunkt gäller också skyldigheten att göra en säkerhetsbedömning. Vid en säkerhetsbedömning görs också i fråga om en kärnanläggning som ska läggas ned en bedömning av bl.a. huruvida tillståndsvillkoren är uppfyllda samt av eventuella ändringar som verksamhetsutövaren gjort och ändringar i de tekniska krav som gäller verksamheten.

Till 2 mom. föreslås dessutom ett tillägg som handlar om en motsvarande skyldighet i fråga om slutförvaringsanläggningar, dvs. att med jämna mellanrum göra en säkerhetsbedömning. En slutförvaringsanläggning skiljer sig till många delar från anläggningar för produktion av kärnenergi och därför ska tidsfristen för bedömningarna vara längre än för fristen för andra kärnanläggningar. En bedömning av säkerheten hos en anläggning för slutförvaring av kärnavfall ska genomföras med minst 15 års intervall. Slutförvaringsanläggningarna hör inte till kärnsäkerhetsdirektivets tillämpningsområde, vilket innebär att förpliktelsen att säkerhetsbedömningar enligt artikel 8 c i direktivet ska göras med minst tio års intervall inte gäller slutförvaringsanläggningar.

7 g §. Nedläggning. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Paragrafen ska i likhet med andra bestämmelser i 2 a kap. innehålla de krav angående säkerheten som ska uppfyllas vid nedläggningen av en kärnanläggning.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om den grundläggande princip som gäller säkerheten hos nedläggningen. Enligt bestämmelsen ska säkerheten alltid ha företräde när nedläggning av en kärnanläggning planeras och genomförs. Strålsäkerhetscentralen ska i egenskap av tillsynsmyndighet ha en central roll i övervakningen av säkerheten vid nedläggningen, och beaktandet av säkerhetsaspekterna ska visas i praktiken, dels genom Strålsäkerhetscentralens övervakningsarbete och planen för nedläggning men dessutom även genom ansökan om tillstånd enligt den nya 20 a §. Enligt 23 § ska ett utlåtande över ansökningen begäras av Strålsäkerhetscentralen, vars utlåtande ska innehålla en säkerhetsuppskattning på motsvarande sätt som ett utlåtande om drifttillstånd.

Till 1 mom. fogades ett krav enligt vilket nedmonteringen av anläggningen och andra åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen inte får skjutas upp utan grund. Detta krav flyttas som sådant från 7 g § 2 mom. i den gällande kärnenergilagen till 1 mom. i den ändrade kärnenergilagen. Den optimala tidsmässiga förläggningen av nedläggningsåtgärderna beror på flera faktorer, såsom den tekniska beredskapen, stråldoser som medförs av nedmonteringsåtgärderna, existensen av slutförvaringsutrymmen, tillgången på yrkeskunnig arbetskraft, nedläggningen av andra kärnanläggningar på samma anläggningsområde och behovet att använda anläggningsområdet till något annat. Den föreslagna bestämmelsen hindrar således inte från att i planen för nedläggning av en kärnanläggning inkludera en långvarig - exempelvis några tiotal år lång - övervakad förvaring innan anläggningen nedmonteras. Om planen byggs upp på detta sätt, ska den motiveras med bevisbara sakska, såsom minimering av den totala strålexponering som orsakas av nedmonteringen. I och med denna ändring ändras inte möjligheterna att genomföra en övervakad förvaring.

Till 2 mom. ska fogas en skyldighet för den som söker tillstånd, och senare för tillståndshavaren, att framlägga en nedläggningsplan till myndigheten för bedömning. Bestämmelser om planen i fråga finns i 28 § i den gällande kärnenergilagen, men dessa gäller endast uppdateringen av planen. I och med den föreslagna ändringen ska hänvisningen till 28 § slopas och bestämmelser om uppdatering av planen ska tas in i paragrafens 2 mom. Bestämmelsen om planen ska strykas ur 28 § och flyttas till 7 g § som innehåller övergripande bestämmelser om kraven på säkerhet i samband med nedläggningen.

Den som söker tillstånd utarbetar en nedläggningsplan i anslutning till ansökan om att få uppföra en kärnanläggning, och tillståndshavaren lämnar in en kompletterad plan i samband med ansökan om drifttillstånd. Båda planerna lämnas till Strålsäkerhetscentralen för bedömning. Därefter ska nedläggningsplanen uppdateras och med jämna mellanrum lämnas till Strålsäkerhetscentralen för bedömning. Om inte något annat bestäms i villkoren för drifttillståndet, ska tillståndshavaren lämna in den första uppdaterade planen till ovan nämnd myndighet för bedömning senast sex år efter det att drifttillståndet vunnit laga kraft eller nästa gång när nedläggningsplaner för kärnkraftverkets andra anläggningsenheter lämnas in för bedömning.

Om inte något annat bestäms i tillståndsvillkoren, ska planen för nedläggning av anläggningen dessutom lämnas in för bedömning med minst sex års intervall tills tillståndshavaren inlämnar en till statsrådet riktad ansökan enligt 20 a § om tillstånd att lägga ned kärnanläggningen. I samband med denna tillståndsansökan ska den slutliga planen för nedläggning av kärnanläggningen lämnas till Strålsäkerhetscentralen. Den slutliga planen ska hållas å jour under nedläggningsprocessen i enlighet med de allmänna och detaljerade säkerhetsföreskrifter som Strålsäkerhetscentralen utfärdat med stöd av 7 q § och 7 r § i kärnenergilagen, och nedläggningen ska genomföras i enlighet med en plan som Strålsäkerhetscentralen har godkänt.

Enligt 3 mom. ska tillståndshavaren, när driften av en kärnanläggning har upphört, se till att kärnanläggningen läggs ned enligt tillståndsvillkoren i 20 a §, säkerhetskraven och en plan som godkänts av Strålsäkerhetscentralen. Den tidsmässiga prövningen i samband med den egentliga nedläggningen är tillståndshavarens uppgift. Tillståndshavaren ska få bestämma den tidpunkt då denne söker nedläggningstillstånd. Det ska dock utarbetas en nedläggningsplan och planen ska uppdateras på samma sätt som föreskrivs redan i den gällande lagen. Nedläggningen ska ske inom ramen för planerna och så att säkerheten beaktas på det sätt som anges i planerna.

Enligt bestämmelsen svarar tillståndshavaren för att kärnanläggningen läggs ned på ett säkert sätt med iakttagande av säkerhetskraven, tillståndsvillkoren och den plan som inlämnats till och godkänts av Strålsäkerhetscentralen. Kärnanläggningens innehavare har här motsvarande ansvar som det som i 7 f § i den gällande kärnenergilagen föreskrivs i fråga om uppförande och drift av en kärnanläggning. Med säkerhetskrav avses sådana krav som uppställts med stöd av lag, exempelvis i Strålsäkerhetscentralens föreskrifter som utfärdas med stöd av 7 q §, KKV-direktiv som utfärdas med stöd av 7 r § samt i Strålsäkerhetscentralens enskilda föreskrifter som centralen utfärdat inom ramen för sina befogenheter och som gäller anläggningsinnehavaren.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning angående planerna. Närmare bestämmelser om behandlingen av nedläggningsplaner ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 h §. Kärnämnen och kärnavfall. Till 1 mom. fogas ett omnämnande som handlar om nedläggning. Samma krav på en säker hantering och lagring av kärnämnen och kärnavfall ska i och med tillägget även omfatta sådant kärnavfall som uppkommer i samband med nedläggningen. Tillägget behövs för att lagstiftningen ska omfatta alla situationer i samband med användningen av kärnenergi samt fastställa ett krav som gäller en säker hantering av kärnämnen och kärnavfallet i alla skeden i anläggningens livscykel.

7 i §. Personal. Till paragrafen ska fogas ett nytt 6 mom. med bestämmelser om att samma i paragrafen angivna skyldigheter i fråga om personal som tillämpas på tillståndshavaren ska även tillämpas på leverantörer och underleverantörer när dessa i kärnanläggningen utför sådana uppgifter och åtgärder som är av betydelse med tanke på säkerheten vid kärnanläggningen.

Kärnenergilagen förutsätter redan nuförtiden att tillståndshavaren svarar för säkerheten vid användningen av kärnenergi och för säkerheten i en kärnanläggning överlag. Denna skyldighet omfattar ansvaret för personalens agerande. Det nya 6 mom. förutsätter att tillståndshavaren säkerställer att de leverantörer och underleverantörer vars verksamhet påverkar kärnsäkerheten vid en kärnanläggning har tillräckligt med personal som har tillbörlig kompetens och befogenheter för att de ska kunna fullgöra sina förpliktelser när det gäller kärnsäkerheten.

Enligt artikel 6 i kärnsäkerhetsdirektivet utsträcker sig ansvaret för kärnsäkerhet också till leverantörernas och underleverantörernas verksamhet. Av denna orsak föreslås det att det till bestämmelsen fogas ett omnämnande om tillståndshavarens ansvar för att denne ska försäkra sig om kompetensen hos underleverantörernas och leverantörernas personal på samma sätt som för den egna personalen. I nuläget regleras saken genom Strålsäkerhetscentralens föreskrifter och KKV-direktiv. I kärnenergilagen saknas en exakt förpliktelse för tillståndshavaren att försäkra sig om kompetensen hos leverantörer och underleverantörer samt att ordna tillräcklig utbildning för den personal som utför uppgifter som hänför sig till säkerheten i tillståndshavarens kärnanläggning. Kravet gäller i praktiken säkerställande av kompetensen hos och utbildningen för sådan personal som de facto utför eller deltar i arbeten eller åtgärder som

påverkar kärnsäkerheten vid tillståndshavarens kärnanläggning. Ansvaret för säkerställande utsträcks inte till sådan personal hos underleverantörer och leverantörer som inte har någon anknytning till kärnsäkerheten vid en kärnanläggning.

7 j §. Ledningssystem. Till paragrafen fogas bestämmelser om skyldigheten att ha ett ledningssystem. I 7 j § i den gällande kärnenergilagen finns bestämmelser om innehållet i ledningssystemet, men klarhet ska skapas i bestämmelsen så att den inbegriper en entydig skyldighet att inrätta ett ledningssystem för en kärnanläggning. Till övriga delar ska paragrafen förbli oförändrad.

Strålsäkerhetscentralen har på basis av den gällande regleringen, dvs. i enlighet med 7 q § 21 punkten, rätt att utfärda närmare föreskrifter om ledningssystemet för en kärnanläggning.

7 k §. Ansvarig föreståndare. Till 1 mom. föreslås en ny 2 a-punkt som handlar om nedläggning. I och med tillägget kommer paragrafens krav angående ansvarig föreståndare och dennes ställföreträdare att gälla också en kärnanläggning som läggs ned.

Den nuvarande formuleringen omfattar endast uppförandet och driften av en kärnanläggning, men inte kärnanläggningar som ska läggas ned. Tillägget behövs för att kravet angående ansvarig föreståndare och dennes ställföreträdare ska utsträckas till att omfatta alla skeden i en kärnanläggnings livscykel.

I och med tillägget kan den ansvarige föreståndaren och dennes ställföreträdare i fråga om nedläggningen av en kärnanläggning vara helt andra personer än den ansvarige föreståndaren och dennes ställföreträdare vilka utsetts för driften av kärnanläggningen.

7 p §. Beredskapsarrangemang. Den laghänvisning som ingår i 4 mom. ska uppdateras så att den avser den gällande räddningslagen (379/2011).

7 q §. Allmänna säkerhetsföreskrifter. Det föreslås att 1 mom. 20 punkten ändras så att den till sitt innehåll motsvarar nuvarande praxis. Det föreslås att 1 mom. 22 punkten, som handlar om skyddsarrangemang, preciseras.

Det föreslås att 1 mom. 20 punkten kompletteras så att bestämmelsen innehåller detaljer som ska beaktas när det gäller strålskyddet vid en kärnanläggning. Punkten behöver kompletteras för att Strålsäkerhetscentralen på ett täckande sätt på föreskriftsnivå skulle kunna utfärda krav angående säkerheten vid driften av en kärnanläggning och säkerheten vid användningen av kärnenergi. Omständigheter för vilkas skull Strålsäkerhetscentralens befogenheter att utfärda föreskrifter behöver preciseras är en kärnanläggnings strukturella strålsäkerhet samt bedömningen av de stråldoser som befolkningen utsätts för. Den nya föreslagna ordalydelsen ”kontroll och övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen” är som begrepp vidare än det uttryck ”övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen” som används i den gällande kärnenergilagen. Ändringen skapar klarhet i dimensionen hos befogenheten att utfärda order.

Det föreslås att formuleringen i 1 mom. 22 punkten ska preciseras så att bemyndigandet att utfärda föreskrifter utöver personsäkerheten, datasäkerheten, säkerhetsövervakningen, säkerhetspersonalen, beredskapen inför hotfulla situationer och agerandet i hotfulla situationer vid en kärnanläggning även ska omfatta annan användning av kärnenergi. Bemyndigandet att utfärda föreskrifter ger således Strålsäkerhetscentralen en exakt behörighet att meddela föreskrifter om skyddsarrangemangen också i anslutning till transporterna av kärnämnen och kärnavfall. I och med ändringen omfattar således bemyndigandet att utfärda föreskrifter både skyddsarrangemangen vid kärnanläggningarna och skyddsarrangemangen vid transporterna. Ordalydelsen i den gällande kärnenergilagen avgränsar skyddsarrangemangen till att endast

gälla skyddsarrangemangen vid en kärnanläggning. Skyddsarrangemangen omfattar exempelvis personsäkerheten, datasäkerheten, säkerhetsövervakningen, säkerhetspersonalen, beredskapen inför hotfulla situationer och agerandet i hotfulla situationer, vilka nämns i 22 punkten. Ordalydelsen bör ändras för att skyddsarrangemangen vid transporterna ska omfattas av motsvarande behörighet som kärnanläggningarna.

9 §. Tillståndshavarens skyldigheter. Det föreslås att 1 mom. ändras så att i bestämmelsen inkluderas tillståndshavarens ansvar för säkerställande av att leverantörernas och underleverantörernas produkter och tjänster som kan ha betydelse för kärnsäkerheten vid en kärnanläggning uppfyller kraven.

Det tillägg i form av utvidgning som föreslås till 1 mom. innebär att tillståndshavaren ska ansvara för att underleverantörernas alla produkter och tjänster som kärnanläggningen utnyttjar eller använder uppfyller alla säkerhetskrav i lagen och i författningarna på lägre nivå. Kravet omfattar sådana produkter och tjänster som påverkar kärnsäkerheten vid en kärnanläggning. Tillståndshavaren har fortsättningsvis en odelad skyldighet att sörja för säkerheten vid kärnanläggningen och denna skyldighet kan inte överföras på någon annan exempelvis på basis av leveransavtal. Tillståndshavaren kan i leveransavtalen fastställa säkerhetskraven för en leverans, kontrollpunkterna och tillståndshavarens och myndighetens befogenheter när det gäller övervakningen. Tillståndshavaren har dock, oberoende av avtalen, det odelade ansvaret för säkerheten vid sin kärnanläggning. Den föreslagna ändringen framhäver vikten av ledningssystem, och tillståndshavaren skulle genom kvalitetssäkring kunna försäkra sig om att produkterna och tjänsterna uppfyller kraven i lag.

Genom den föreslagna ändringen betonas tillståndshavarens kvalitetssäkring i underleverantörskedjan. Tillståndshavarna har redan i nuläget bedömt och övervakat leverantörer och underleverantörer samt förutsatt att alla leveranser oberoende av leverantör uppfyller de nationella kraven på och standarderna om säkerhet. Ansvaret innebär i praktiken exempelvis att tillståndshavaren säkerställer att produkter som påverkar kärnsäkerheten vid en kärnanläggning har tillverkats så att de uppfyller säkerhetskraven angående dem, och detta verifieras genom processerna inom ledningssystemet. Tillståndshavarnas och underleverantörernas privaträttsliga avtal och fördelningen av kostnadsansvaret hör i detta hänseende inte till kärnenergilagens tillämpningsområde. Tillståndshavaren och de underleverantörer som denne anlitar kan genom privaträttsliga avtal komma överens om kostnadsansvaret samt om fördelningen av det ekonomiska ansvaret. I paragrafens första moment förutsätts dock fortsättningsvis att ansvaret för säkerheten vid användningen av kärnenergi vilar enbart på tillståndshavaren.

Den föreslagna ändringen av bestämmelsen grundar sig på ändringen av artikel 6 i kärnsäkerhetsdirektivet som förutsätter att tillståndshavaren har odelat ansvar. Artikel 6 a i kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter att tillståndshavaren ansvarar också för sådana uppdragstagares och underleverantörers verksamhet vars verksamhet kan påverka kärnsäkerheten vid en kärnanläggning. För att denna förpliktelse ska kunna fullgöras föreslås nu ett tillägg till 1 mom. som gäller det föreslagna ansvaret för säkerställande av underleverantörers tjänster och produkter när dessa påverkar kärnsäkerheten vid en kärnanläggning.

10 a §. Tillståndshavarens informationsskyldighet. Till lagen föreslås bli fogad en ny paragraf som gäller en anläggningsinnehavarens informationsskyldighet. I paragrafen åläggs tillståndshavare att hålla vissa handlingar som gäller kärnsäkerheten under den normala driften av en kärnanläggning framlagda till allmänt påseende. Genom bestämmelsen tillgodoses närmast allmänhetens rätt att få information om säkerheten hos kärnanläggningsverksamheten. Den föreslagna nya bestämmelsen hänför sig till det nationella genomförandet av förpliktelserna gällande öppenhet enligt artikel 8.1 och 8.2 i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet.

I 1 mom. föreskrivs om tillståndshavarens skyldighet att hålla en allmän beskrivning av anläggningen och de säkerhetsprinciper som iakttas vid den till allmänt påseende. Det typiska för den allmänna beskrivningen av en kärnanläggning är att den innehåller uppgifter om den allmänna delen av säkerhetsanalysen. Dessa uppgifter hålls à jour under anläggningens drift och hela drifttid. De säkerhetsprinciper som iakttas innehåller information om hur de säkerhetsbestämmelser som fastställts i bindande föreskrifter följs vid kärnanläggningen. Att framlägga handlingar till påseende betyder att de hålls allmänt tillgängliga för befolkningen, vilket skulle kunna åstadkommas exempelvis genom att dokumenten publiceras på tillståndshavarens webbplats.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att informationsskyldigheten inte omfattar sådana uppgifter som enligt lag eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland är sekretessbelagda. Tillståndshavaren har inte ens rätt att enligt egen prövning framlägga sådana sekretessbelagda uppgifter till påseende. Detta betyder ur tillståndshavarens synvinkel att denne ska försäkra sig om att de uppgifter som handlingarna innehåller är offentliga innan de framläggs. Momentet syftar till att för sin del säkerställa att kärnsäkerheten förverkligas och att hindra att sådana sekretessbelagda uppgifter som gäller säkerhetsarrangemangen hamnar i tredje persons händer.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om skyldigheten att framlägga uppgifter till påseende, såsom det var och hur information ska hållas till påseende, får enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §. Hörande av allmänheten och lokala myndigheter. Det föreslås att 2 mom. ändras så att det hörande som avses i paragrafen och rätten att framföra åsikt gäller allmänheten i vid bemärkelse. I nuläget har arbets- och näringsministeriet, som svarar för beredningen av principbeslut om kärnanläggningar, tillförsäkrat allmänheten omfattande rättigheter att bli hörd i en större utsträckning än vad den nuvarande ordalydelsen skulle förutsätta. I praktiken tillämpas bestämmelsen således på betydligt vidare krets av allmänheten än vad hörandet enligt paragrafens ordalydelse skulle förutsätta.

Det föreslås att 2 mom. preciseras så att tillfälle att framföra sin åsikt reserveras, utöver invånarna och kommunerna i en kärnanläggnings närmaste omgivning och myndigheterna, dessutom allmänheten. Allmänheten behöver inte definieras särskilt i fråga om ett kärnanläggningsprojekt. I princip kan ett kärnanläggningsprojekt inverka eller inverkar på en mycket stor skara intressenter. Av denna anledning är det motiverat att den tidigare formuleringen, som betonade det lokala, ändras så att begreppet allmänheten utvidgas. Preciseringsen ändrar inte den nuvarande praxisen, eftersom arbets- och näringsministeriet redan nuförtiden i principbesluts-skedet ordnat ett omfattande samråd med olika intressentgrupper och tagit emot utlåtanden och åsikter, oberoende av vem som framfört åsikterna, samt delgivit statsrådet dessa i skedet för beslutsfattande.

Det finns särskilda bestämmelser om lagstadgade utlåtanden och om begärandet av dem, och bestämmelsen om hörande handlar således om allmänhetens rätt att framföra sin åsikt om projektet i ett tidigt skede av det. Avsikten med ändringen är inte att ändra ställningen som sakägare eller att påverka besvärsrätten. Den föreslagna ändringen tillsammans med den nya 23 a §, som föreslås bli fogad till kärnenergilagen, ska trygga omfattande deltagarrättigheter i alla skeden av ett kärnanläggningsprojekt.

Dessutom föreslås att den föråldrade hänvisningen till handels- och industriministeriet i 1 mom. ändras till en hänvisning till arbets- och näringsministeriet.

16 §. Tillståndsmyndigheter. Till 1 mom. föreslås bli fogat ett omnämmande som gäller nedläggning. Tillstånd att lägga ned en anläggning ska på motsvarande sätt som tillstånd att uppföra en anläggning beviljas av statsrådet.

Paragrafens 1 mom. omfattar, vid sidan av andra tillstånd, s.k. stora kärnanläggningstillstånd som beviljas av statsrådet. Ett tillstånd att lägga ned en kärnanläggning är ett viktigt tillstånd, som i fråga om sin betydelse och omfattning kan jämföras med tillståndet att uppföra en anläggning och drifttillståndet, och därför är det motiverat att tillståndsmyndigheten är densamma som beviljar tillstånd att uppföra en kärnanläggning och tillstånd att driva en kärnanläggning.

20 a §. Nedläggning av kärnanläggning. Till lagen föreslås en ny 20 a § som innehåller bestämmelser om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning. Enligt rekommendationen från IAEA:s IRRS-granskning från år 2012 bör nedläggning beaktas i den finländska regleringen också ur tillståndssystemets perspektiv. Enligt IAEA:s säkerhetskrav ska nedläggningen utgöra en skild del av en kärnanläggnings livscykel, eftersom åtgärderna, riskerna och verksamhetens art är helt olika jämfört med driftskedet. De direktiv som antagits inom ramen för Euratom har också utfärdats utgående från den utgångspunkt att samtliga faser i en kärnanläggnings livscykel förutsätter tillstånd enligt det nationella systemet. Därför ska bestämmelser om ett skilt tillståndsskede för nedläggningen av kärnanläggning tas in i lag. I och med tillståndet blir de olika faserna i en kärnanläggnings livscykel beaktade i kärnenergilagens tillståndssystem.

I 1 mom. föreskrivs om skyldigheten för innehavare av ett drifttillstånd enligt 20 § i kärnenergilagen att inleda åtgärder för nedläggning av kärnanläggningen efter det att kärnanläggningen tagits ur drift. Beslutet om urdrifttagning av en kärnanläggning ankommer på tillståndshavaren, dock med beaktande av kraven i 7 g § och den nedläggningsplan som utarbetats enligt paragrafen i fråga. Tillståndshavaren fattar beslut om tidpunkten för när anläggningen tas ur drift i god tid innan ansökan om nedläggningstillstånd lämnas in. Planeringen av och förberedelserna för nedläggningen inleds redan i ett tidigt skede under planeringen av uppförandet av en anläggning och fortsätter under hela byggnads- och driftskedet. Den plan för nedläggning av en kärnanläggning om vilken det föreskrivs i 7 g §, uppställer ramvillkoren för nedläggning av kärnanläggningen.

I 2 mom. föreskrivs vidare om tillståndshavarens skyldighet att söka tillstånd till nedläggning av anläggningen. Tillståndet ska sökas i tillräckligt god tid innan kärnanläggningens drifttillstånd löper ut. I praktiken ska tillståndshavaren flera år innan kärnanläggningens drifttillstånd löper ut fatta beslut om huruvida denne ämnar fortsätta driva kärnanläggningen och söka nytt drifttillstånd eller ta kärnanläggningen ur drift och söka tillstånd för nedläggning. Säkerheten vid kärnanläggningar förutsätter föregripande planmässighet vid planeringen av framtida tillstånd för kärnanläggning och av tillståndsansökningar. Tillstånd ska sökas i tillräckligt tidigt skede, så att myndigheterna till sitt förfogande har en tillräckligt lång tid för prövning av ansökan innan kärnanläggningens drifttillstånd går ut.

I 2 mom. föreskrivs om de villkor som ska vara uppfyllda innan tillstånd kan beviljas. Tillståndsprövningen inbegriper ändamålsenlighetsprövning på samma sätt som i fråga om andra kärnanläggningstillstånd enligt kärnenergilagen. I momentet uppräknas de prövningsgrunder som ska beaktas vid tillståndsprövningen. Bestämmelsen följer samma systematik som följs i fråga om tillstånd att uppföra kärnanläggning och tillstånd att driva kärnanläggning till den delen att i bestämmelsen uppräknas separat de prövningsgrunder som ska beaktas särskilt i fråga om nedläggning. Utöver dessa ska nedläggningen följa de allmänna principer som avses i kärnenergilagen. Tillståndsprövningen inbegriper ändamålsenlighetsprövning, eftersom tillståndet till nedläggning av en kärnanläggning inte är ett rutinemässigt, ofta förekommande, till-

stånd, utan är ett tillstånd av engångskaraktär och därför bör särdragen hos och den funktionella praxisen vid just anläggningen i fråga tas i beaktande vid prövningen.

På sökande av tillstånd och tillståndsförfarandet tillämpas bestämmelserna om tillståndsförfarandet i 5 kap. i den gällande kärnenergilagen. Tillståndshavaren söker ett tillstånd att lägga ned en kärnanläggning genom en ansökan som riktats till statsrådet.

Tillståndsförfarandet i fråga om en kärnanläggning som läggs ned avviker dock från tillståndsförfarandet i faserna för uppförande och drift så att nedläggningen av en kärnanläggning är en skyldighet som i 9 § ålagts innehavaren av drifttillståndet som en del av systemet för kärnanläggningarnas kärnavfallshantering. I paragrafen föreslås inte några bestämmelser om det sätt på vilket nedläggningen bör genomföras. Tillståndshavaren skulle kunna välja sättet att genomföra nedläggningen bland olika alternativ. Nedläggningen skulle kunna genomföras exempelvis som fördröjd. Också i detta fall ska tillstånd till nedläggning sökas innan drifttillståndet löper ur. I nedläggningstillståndet tas inte ställning till tillståndshavarens rätt att avsluta den kommersiella elproduktionen vid kärnanläggningen vid önskad tidpunkt.

Med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i 16 § 3 mom. i den gällande kärnenergilagen utfärdas närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd, tillståndsförfaranden och om åtgärderna efter tillstandsbeslutet i kärnenergiförordningen.

Enligt 3 mom. får nedläggningen av en kärnanläggning inte inledas innan ett tillstånd därtill har beviljats, dock så att tillståndshavaren skulle kunna utföra förberedande arbeten på basis av drifttillståndet under Strålsäkerhetscentralens överinseende. I momentet föreskrivs dessutom att nedläggning av kärnanläggningen inte får inledas och några åtgärder för nedläggning inte börja vidtas efter beviljandet av tillstånd förrän de förhandsvillkor som föreskrivs i 3 mom. 1 och 2 punkten är uppfyllda.

Tillståndshavaren får inte vidta åtgärder för nedläggning av anläggningen förrän Strålsäkerhetscentralen konstaterat att kärnanläggningen uppfyller de säkerhetskrav som gäller för nedläggning och att skyddsarrangemangen och beredskapsarrangemangen är tillräckliga, att den kontroll som behövs för att förhindra spridningen av kärnvapen ordnats på tillbörligt sätt och att skadeståndsansvaret för kärnanläggningens innehavare med tanke på en kärnskada fortfarande har ordnats på det sätt som föreskrivs i lag. Tillståndshavaren får inte heller inleda nedläggningen förrän arbets- och näringsministeriet har konstaterat att reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshanteringen fortsätter i enlighet med 7 kap. i kärnenergilagen.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om drifttillstånd i 20 §. I bestämmelsen är det fråga om att Strålsäkerhetscentralen och arbets- och näringsministeriet ännu i praktiken kontrollerar att alla omständigheter som anges i bestämmelsen uppfylls, innan verksamheten enligt tillståndet inleds. De förutsättningar som anges i 3 mom. 1 och 2 punkten är centrala med tanke på förverkligandet av lagens allmänna principer. Det bör konstateras att dessa förutsättningar finns innan nedläggningen inleds.

Bestämmelser om tillståndets giltighet ska finnas i 24 §. På sökande av ändring i tillstandsbeslutet tillämpas bestämmelserna i 75 § i den gällande kärnenergilagen.

23 a §. Hörande och framförande av åsikter. Till lagen föreslås bli fogad en ny 23 a § om hörande i byggnads-, drift- och nedläggningstillståndsskedena. Det är fråga om att bereda tillfälle att bli hörd och att påverka vid tillståndsförfarandet.

I 13 § i den gällande kärnenergilagen ingår en bestämmelse om hörande av allmänheten och lokala myndigheter, som också inbegriper möjligheten att framföra åsikter och ordna ett sam-

rådsmöte som är öppet för allmänheten. Bestämmelserna i 13 § i den gällande kärnenergilagen omfattar dock endast principbeslutsskedet. Bestämmelser om hörande i de olika tillståndsskedena har saknats i kärnenergilagen när det gäller sådana tillstånd som avses i 5 kap. I nuläget har arbets- och näringsministeriet i praktiken begärt åsikter i byggnads- och drifttillståndsskedena med stöd av 41 § i förvaltningslagen.

Artikel 8.4 i kärnsäkerhetsdirektivet förutsätter att allmänheten bereds tillfälle att delta i processen för beslutsfattande om kärnanläggningar i de olika tillståndsskedena. Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen, vilket handlar om ansvaret för miljön, ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I 1 mom. föreskrivs att enligt en vid tolkning ska alla som är intresserade av saken ha möjlighet att framföra sin åsikt i ett ärende som gäller tillstånd enligt kärnenergilagen. Framförandet av åsikt har inte bundits vid sakägarställningen, och avsikten är inte heller att därigenom inverka på sakägarställningen. Begreppet allmänhet har inte definierats i kärnenergilagen och det är inte ändamålsenligt att till lagen foga en definition eller att begränsa begreppet. Kärnanläggningsprojekt är omfattande projekt som kan ha lokal, regional, nationell och internationell betydelse. Av denna anledning anses det inte vara ändamålsenligt att definiera vad som avses med allmänheten.

Det handlar om en specialbestämmelse i förhållande till 41 § i förvaltningslagen och dess tillämpningsområde ska vara mer omfattande, eftersom framförandet av åsikter exempelvis i egenskap av privatperson eller ur miljöperspektiv inte begränsas där. En tillräcklig frist ska reserveras för framförandet av åsikter. Tidsfristen ska vara tillräckligt lång med hänsyn tagen till projektens omfattning, verkningsområde och intressentgrupperna. Bestämmelsen är en specialbestämmelse även i det hänseendet att den förpliktar att bereda tillfälle till framförande av åsikter i de ärenden som avses i paragrafen, och ingen avvikelse ska kunna göras från den.

På hörandet av sakägare samt på förfarandet tillämpas i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen. Saken skulle kunna avgöras trots att inga åsikter har framförts. Framförandet av åsikter ska inte heller påverka sakägarställningen eller besvärsrätten.

I 2 mom. föreskrivs om sökandens rätt att innan ärendet avgörs presentera en förklaring till de lagstadgade utlåtanden som begärts över tillståndsansökan och de åsikter som avses i 1 mom.

24 §. Tillståndets giltighetstid. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett omnämnande som gäller nedläggning, så att tillståndet att lägga ned anläggningen på samma sätt som tillståndet att uppföra anläggning ska beviljas så att det gäller tills vidare.

Nedläggningstillståndet beviljas så att det gäller tills vidare, eftersom nedläggningen är en lång process med flera faser, och därför är det inte möjligt att fastställa några absoluta giltighetstider för tillståndet. Ett tillstånd som gäller tills vidare gör det dessutom möjligt att genomföra nedläggningen i enlighet med den nedläggningsplan som tillståndshavaren sökt och tillståndsbeviljaren godkänt. Ett tillstånd som gäller tills vidare gör det möjligt att ta hänsyn till olika nedläggningsstrategier.

Enligt den föreslagna 7 g § har dock nedläggningsplanen en central betydelse, och planerna bestämmer de tidsfrister för tillståndet inom vilka nedläggningen ska genomföras.

27 b §. Nationellt program för kärnavfallshantering. Till lagen föreslås bli fogad en ny paragraf med bestämmelser om programmet för kärnavfallshantering. I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att utarbeta ett nationellt program för kärnavfallshantering och om innehållet

i programmet. Avsikten med den nya bestämmelsen är inte att ändra den nuvarande praxisen, utan det handlar om att i lag införa bestämmelser om ett nationellt system, nationella handlingslinjer och nationell praxis.

I 54 § i den gällande kärnenergilagen åläggs arbets- och näringsministeriet och Strålsäkerhetscentralen att sörja för vissa självutvärderingar och att inbjuda till inbördes granskningar i anslutning till programmet för kärnavfallshantering och den nationella ramen för kärnavfallshantering. I kärnenergilagen saknas dock bestämmelser om utarbetande av program, om programmets innehåll och om uppdateringen av programmet.

Kärnavfallsdirektivet förutsätter att exakta bestämmelser om det nationella programmet för kärnavfallshantering och om de nationella handlingslinjerna finns i lag. I direktivets artikel 4 föreskrivs att medlemsstaterna ska införa och upprätthålla nationella handlingslinjer för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Varje medlemsstat ska ha det yttersta ansvaret för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som genererats i den staten. Direktivet förutsätter att det i lagstiftningen ska finnas en tydligt definierad skyldighet att införa och upprätthålla nationella handlingslinjer som inbegriper samtliga principer som förutsätts enligt artikel 4 i direktivet. Enligt direktivet kan de nationella handlingslinjerna och det nationella programmet för kärnavfallshantering ingå i ett enda dokument eller i flera olika dokument.

I den gällande kärnenergilagen finns det inte några bestämmelser om nationella handlingslinjer. I nuläget har handlingslinjerna ansetts ingå i kärnenergilagen och i strålskyddslagen, och avse det yttersta ansvaret för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Beskrivningen av handlingslinjerna har också ingått i 1 kap. i det nationella program för kärnavfallshantering som upprättades första gången år 2015. Den nu föreslagna paragrafen behövs för att den nationella lagstiftningen ska motsvara kraven i kärnavfallsdirektivet, och för att direktivet på ett exakt sätt ska ha införlivats i den nationella lagstiftningen. Behovet av tillägg har också konstaterats vid de diskussioner som förts med kommissionen.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om den som ska utarbeta de nationella handlingslinjerna för hanteringen av kärnavfall. Arbets- och näringsministeriet ska tillsammans med Strålsäkerhetscentralen utarbeta ett nationellt program för kärnavfallshantering. I 1 mom. föreskrivs vidare om att det nationella programmet ska innehålla ett nationellt program för kärnavfallshantering samt nationella handlingslinjer för hanteringen av kärnavfall i ett enda dokument på det sätt som direktivet tillåter.

Ett sådant nationellt program för kärnavfallshantering som avses i paragrafen har redan utarbetats en gång, men i lag ska det finnas exakta bestämmelser om vem som ansvarar för utarbetandet och uppdateringen av programmet samt om hur det utvärderas med jämna intervall och om det sätt på vilket uppdateringen görs på basis av utvärderingarna. Utöver dessa ska bestämmelser om utvärdering av programmet samt om uppdatering av programmet på basis av utvärderingarna finnas i lag. Bestämmelsen ändrar inte den nuvarande praxisen, och det befintliga nationella programmet för kärnavfallshantering som första gången utarbetats 2015 ska gälla också fortsättningsvis tills det uppdateras.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt bemyndigandet får närmare bestämmelser om innehållet i programmet för kärnavfallshantering utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §. Beslut om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten. Det föreslås att 2 mom. preciseras så att momentets sista mening stryks, eftersom alla bestämmelser om planen för nedläggning

av en kärnanläggning ska enligt förslaget finnas i 7 g §. Till övriga delar ska 2 mom. förbli oförändrat.

I 28 § 2 mom. i den gällande kärnenergilagen finns bestämmelser om upprätthållandet av planen för nedläggning av kärnanläggningen. Bestämmelsen om nedläggningsplanen ska strykas ur 28 § och flyttas till 7 g § i kärnenergilagen.

Det att bestämmelsen om nedläggningsplan ska strykas ur momentet påverkar inte beslutet om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten, eftersom den plan för kärnavfallshantering som avses i 1 och 2 mom. omfattar också planerna för nedläggning av kärnanläggningar.

Paragrafens 1, 3 och 4 mom. ska förbli oförändrade.

40 §. Fonderingsmålet. I paragrafen föreskrivs om grunderna för fastställande av fonderingsmålet. I 2 och 3 mom. föreskrivs om de grunder på vilka fonderingsmålet bestäms i exceptionella situationer. Syftet med den tillfälliga sänkningen av fonderingsmålet, om vilken det föreskrivs i 3 mom., är att säkerställa ett jämnt inflöde av kärnavfallshanteringsavgifter med tanke på priset på kärnkraftsel. Målet för detta är att göra det möjligt att på ett föregripande sätt beakta betydande ändringar i ansvarsbeloppet. I paragrafen föreslås tekniska preciseringar som inte påverkar fonderingsmålet, utan de handlar om korrigering av hänvisningarna och den terminologi som används.

Det föreslås att ordalydelsen i 1 mom. ändras så att uttrycket "ansvarsbeloppet i slutet av det föregående kalenderåret" stryks och ersätts med "ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret". Ändringen påverkar inte fastställandet av ansvarsbeloppet. Ansvarsbeloppet fastställs för hela kalenderåret. Enligt 43 § 2 mom. fastställer arbets- och näringsministeriet i slutet av varje kalenderår varje avfallshanteringsskyldigs ansvarsbelopp för det löpande kalenderåret. Ministeriet kan enligt den gällande kärnenergilagen avvika från tidtabellen ovan, om det finns grundad anledning till det.

Det föreslås att hänvisningarna i 3 mom. korrigeras. Den hänvisning till 44 § 1 mom. som ingår i 40 § 3 mom. i den gällande kärnenergilagen ska ändras till en hänvisning till 43 § 2 mom. Ändringen har samband med den ändring av 40 § 3 mom. som gjordes genom lagen om ändring av kärnenergilagen (324/2008), varvid begreppet "beräkning av ansvarsbeloppet" ströks ur lagen. Enligt den gällande kärnenergilagen fastställs alltså det beräknade ansvarsbeloppet inte längre i 44 § 1 mom. och därför behöver paragrafen korrigeras.

Ändringen följer terminologin i 43 § 2 mom. i den gällande kärnenergilagen där det föreskrivs att i slutet av varje kalenderår fastställer arbets- och näringsministeriet ansvarsbeloppet för det löpande kalenderåret och fattar beslut om ansvarsbeloppet för de följande åren. Det föreslås dessutom att hänvisningen till ansvarsbeloppet i slutet av kalenderåret stryks. Ansvarsbeloppet bestäms för hela kalenderåret, och arbets- och näringsministeriet fastställer ansvarsbeloppet i slutet av kalenderåret i enlighet med 43 § 2 mom. i den gällande kärnenergilagen.

Paragrafens 2 mom. ska förbli oförändrat.

44 §. Ställande av säkerhet. Ordalydelsen i 1 mom. föreslås bli ändrad så att uttrycket "ansvarsbeloppet i slutet av kalenderåret" korrigeras så att det lyder "ansvarsbeloppet för kalenderåret". I fråga om 44 § 3 mom. föreslås dessutom hänvisningen till det beräknade ansvarsbeloppet i samma paragraf bli ersatt med en hänvisning till ansvarsbeloppet enligt 43 § 2 mom. Motiveringarna till ändringar har presenterats ovan i samband med ändringarna av 40 §.

Paragrafens 2 och 4 mom. ska förbli oförändrade.

53 §. Begränsningar vid återbäring av säkerheter och överskott. Hänvisningen i 1 mom. till ”ansvarsbeloppet i slutet av kalenderåret” ändras så att det lyder ”ansvarsbeloppet för kalenderåret”. Motiveringarna till ändringen har angetts ovan i samband med ändringarna av 40 §.

53 a §. Avgift som ska samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning. Det föreslås att 4 mom. preciseras så att tillståndshavarens tillstånd, till vilket det hänvisas i paragrafen, avser tillståndet att uppföra en kärnanläggning eller tillståndet att driva en kärnanläggning. Med ordalydelsen ”tillstånd för en kärnanläggning” i 53 a § 4 mom. i den gällande kärnenergilagen åsyftas alla tillstånd som gäller kärnanläggningar. På grund av det i 20 a § föreslagna tillståndet att lägga ned en kärnanläggning bör hänvisningen ändras så att den endast gäller tillstånd att uppföra en kärnanläggning eller tillstånd att driva en kärnanläggning. I och med ändringen ska de avgifter som avses i paragrafen inte längre erläggas i det skede då verksamhetsutövaren har ett tillstånd till nedläggning av anläggningen.

53 d §. Finansiering av forsknings-, forskningsinfrastruktur- och fortbildningsprojekt. Till 1 mom. 1 och 2 punkten föreslås utöver forskningen eller forskningen och fortbildningen dessutom bli fogat ett omnämnande som gäller forskningsinfrastrukturen.

Till 2 mom. föreslås ett tillägg av forskningsinfrastrukturprojekt, och bestämmelser om att forskningsinfrastrukturprojekten ska främja beredskapen för forskningsverksamhet enligt 53 a § 1 mom. och 53 b § 1 mom.

Tilläggen ändrar inte den nuvarande praxisen, och de behövs för att ordalydelserna i kapitlet kan förenhetligas, och för att forskningsinfrastrukturprojekt ska nämnas skilt på ett systematiskt sätt i alla paragrafer i kapitlet.

54 §. Den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet. Det föreslås att 3 mom. ändras så att där finns bestämmelser om ordandet av internationella inbördes granskningar av kärnsäkerheten samt om den aktör som har ansvaret för samordningen. Enligt bestämmelsen ska arbets- och näringsministeriet inbjuda till en internationell inbördes granskning av kärnsäkerheten vid kärntekniska anläggningar, om det inträffar en sådan olycka som har betydande konsekvenser med tanke på strålskyddet eller kärnsäkerheten. Vid olycksfall ska en internationell inbördes granskning göras när det är fråga om en olycka som enligt den internationella skalan för kärnanlägningsincidenter, INES, klassificeras som en olycka av minst INES-4-klassen och med säkerhet av alla olyckor i INES-5-klassen.

Vid en olycka som hör till klassen INES 4 orsakar utsläppet av radioaktiva ämnen till omgivningen för en person i anläggningens omgivning, som utsatts för den största exponeringen, en stråldos som överskrider en millisievert. Ett sådant utsläpp kan ge upphov till vissa skyddsåtgärder utanför anläggningen, såsom kontroll av lokala livsmedel. En olycka av klass 4 medför redan ett behov av nationella och internationella utredningar.

Vid olyckor av INES 5-klassen frigörs en liten del av de radioaktiva ämnen som kärnkraftverket innehåller (i jod-131-ekvivalenter i storleksklassen från hundratals till tusentals terabecquerel) till omgivningen. Ett sådant utsläpp leder till delvis igångsättning av skyddsåtgärderna för minskning av sannolikheten för hälsorisker. En olycka av klass 5 kan också bestå av en allvarlig skada på kärnanläggningen utan att några betydande mängder radioaktiva ämnen frigörs till omgivningen. Det kan vara fråga om en omfattande skada på en kärnanlägnings reaktor, en stor okontrollerad ökning av effekten (kriticitetsolycka), brand eller explosion, som har till följd att radioaktiva ämnen i en betydande mängd sprider sig till anläggningsutrymmen.

Arbets- och näringsministeriet ska inbjuda till och ordna en sådan internationell inbördes granskning som avses i momentet. Undersökningen av en kärnanläggningsolycka hör till Olycksutredningscentralen (OTKES) som får experthjälp av Strålsäkerhetscentralen. Det är motiverat att i lag ålägga arbets- och näringsministeriet att inbjuda till internationella inbördes granskningar också av den anledningen att också säkerhetsmyndighetens agerande och eventuella brister i myndighetskraven ska utredas i samband med en olycka. Strålsäkerhetscentralen kan i egenskap av säkerhetsmyndighet inte bedöma eventuella brister i sin egen verksamhet, och därför bör arbets- och näringsministeriet sköta om saken.

Paragrafens 1, 2 och 4 mom. ska förbli oförändrade.

54 a §. *Självutvärderingar och internationella inbördes granskningar.* Till lagen föreslås en ny paragraf med bestämmelser om självutvärderingar och internationella granskningar av olika slag. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att ordna självutvärderingar och internationella inbördes granskningar. I 54 § i den gällande kärnenergilagen föreskrivs om den som ska sörja för självutvärderingar, men nu finns det ett behov att precisera regleringen med en materiell bestämmelse om utvärderingsskyldigheten. Bestämmelserna om den som ordnar utvärderingarna ska också fortsättningsvis finnas i 54 §.

Kärnenergiområdet regleras genom många internationella förpliktelser som delvis överlappar varandra eller är parallella med kraven på EU-nivån. Den föreslagna paragrafen innehåller de skyldigheter att genomföra självutvärderingar och inbördes granskningar samt att inbjuda till internationella inbördes granskningar vilka följer av kraven i direktiven. De skyldigheter att genomföra inbördes granskningar som ingår i direktiven är inte helt harmoniserade med förpliktelserna eller granskningarna enligt med kärnsäkerhetskonventionen eller kärnavfallskonventionen, men av enhetlighetsskäl samt med tanke på klarheten i tolkningspraxisen föreslås i paragrafen bestämmelser om både skyldigheter att ordna internationella inbördes granskningar på basis av direktivet och skyldigheter att ordna andra internationella inbördes granskningar.

Utvärderings- och granskningsskyldigheterna enligt paragrafen baserar sig på det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet, på kärnavfallsdirektivet och på internationella konventioner.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten att genomföra en självutvärdering och om skyldigheten att inbjuda till internationella inbördes granskningar när det gäller både kärnsäkerheten och kärnavfallshantering.

I 2 mom. föreskrivs om de omständigheter som ska vara föremål för den nationella självutvärderingen för att förpliktelserna enligt direktiven och de internationella förpliktelserna blir fullgjorda. Momentet innehåller dessutom tidsfrister inom vilka utvärderingarna ska genomföras. I 2 mom. 1 punkten åsyftas det nationella ramverket för kärntekniska anläggningars säkerhet som ska genomgå en självutvärdering vart tionde år enligt både kärnsäkerhetskonventionen och det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet. I 2 mom. 2 punkten åsyftas den särskilda tematiska utvärdering som enligt det ändrade kärnsäkerhetsdirektivet ska utföras med sex års intervall. Temat för utvärderingen bestäms av Europeiska högnivågruppen för kärnsäkerhet och avfallshantering Ensreg (European Nuclear Safety Regulators). I 2 mom. 3 punkten förutsätts att oberoende av andra utvärderingsskyldigheter ska den nationella självutvärderingen alltid genomföras när det sker en olycka av minst INES 4-klassen. I 2 mom. 4 punkten förutsätts att det nationella ramverket för kärnavfallshantering ska utvärderas vart tionde år såsom förutsätts i kärnavfallsdirektivet och kärnavfallskonventionen. I 2 mom. 5 punkten förutsätts att det nationella programmet för kärnavfallshantering, om vilket det föreskrivs i den föreslagna 27 b § i kärnenergilagen, ska genomgå en utvärdering vart tionde år på det sätt som förutsätts i kärnavfallsdirektivet.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om teman för internationella inbördes granskningar och tidpunkterna för granskningarna.

I 3 mom.1 punkten åsyftas den nationella ramen för kärnsäkerhet i enlighet med kraven i kärnsäkerhetsdirektivet och IAEA:s rekommendationer. IAEA:s utvärdering är en IRRS inbördes granskning.

I 3 mom. 2 punkten åsyftas en tematisk inbördes granskning enligt det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet som ska genomföras vart sjätte år. I artikel 8 e i det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet förutsätts att medlemsstaterna samarbetar kring kärnsäkerheten och ordnar temabundna inbördes granskningar nationellt och deltar i granskningarna i andra medlemsstater. Genom den föreslagna bestämmelsen i kärnenergilagen uppfylls kravet i direktivet. Att bestämmelser om utvärderingsskyldigheten fogas till kärnenergilagen betyder dessutom att Strålsäkerhetscentralen och tillståndshavarna bör reservera resurser för detta.

I praktiken bestäms teman för de tematiska inbördes granskningarna på EU-nivån under ledning av Europeiska kommissionen. Kommissionen har anförtrott uppgiften åt Europeiska högnivågruppen för kärnsäkerhet och avfallshantering Ensreg. Som allmänt tema för den första tematiska inbördes granskningen har valts kontroll av åldrandet, och följande delområden inom det: tryckkärl, (el)kablar, rör inom konstruktionerna och reaktorinneslutningens betongkonstruktioner. Den första tematiska inbördes granskningen inleds år 2017.

I 3 mom. 3 punkten åsyftas inbördes granskning av den nationella ramen för kärnavfallshantering och av det nationella programmet för kärnavfallshantering i enlighet med kärnavfallsdirektivet och kärnavfallskonventionen.

I 3 mom. 4 punkten åsyftas inbördes granskning som i enlighet med kärnsäkerhetsdirektivet ska genomföras alltid när det skett en olycka som klassificeras som en olycka av minst INES 4-klassen.

55 §. Tillsynsmyndighet. I paragrafen föreskrivs om Strålsäkerhetscentralens uppgifter och befogenheter som en myndighet som utövar tillsyn över säkerheten vid användningen av kärnenergi. Till paragrafen föreslås bli fogad en ny punkt med en ytterligare uppgift för Strålsäkerhetscentralen. Uppgiften handlar om internationellt samarbete. Paragrafens nya 9 punkt handlar om samarbete med andra staters tillsynsmyndigheter som utövar tillsyn över kärnanläggningars säkerhet.

Paragrafen behöver kompletteras med en ny punkt, eftersom den nuvarande lagstiftningen saknar en uttrycklig skyldighet för tillsynsmyndigheterna att utbyta information med kärnsäkerhetsmyndigheterna i andra stater. I och med den nya formuleringen förbinder sig Strålsäkerhetscentralen att samarbeta med andra stater kring kärnsäkerheten vid kärnanläggningar särskilt genom att utbyta och sprida information. Ändringen påverkar inte den nuvarande praxisen i någon större utsträckning, eftersom Strålsäkerhetscentralen redan i nuläget deltar i och samordnar det internationella kärnsäkerhetssamarbetet. Skyldigheten att delta i internationellt samarbete ska dock av tydlighetsskäl fogas direkt till den paragraf i kärnenergilagen som handlar om Strålsäkerhetscentralens uppgifter som tillsynsmyndighet samt för att entydigt fullgöra förpliktelsen i artikel 8.1 i kärnsäkerhetsdirektivet. Artikel 8.1 handlar om tillståndshavarens och tillsynsmyndighetens informationsskyldighet både under normala förhållanden och vid fara.

Till paragrafens 1 mom. föreslås en ny 10 punkt som handlar om ordnandet av en nationell tematisk självutvärdering. Uppgiften har samband med de utvärderingar och granskningar om vilka det föreskrivs i 54 och 54 a §, och den bör fogas också till 55 § som handlar om Strålsä-

kerhetscentralens uppgifter, eftersom den nationella tematiska inbördes granskningen är en uppgift som hör endast till Strålsäkerhetscentralen.

60 §. Tryckbärande anordningar. Paragrafen föreslås bli ändrad på grund av att lagen om tryckbärande anordningar har reviderats. De tryckbärande anordningar som avses i paragrafen ska också fortsättningsvis övervakas i enlighet med de särskilda krav som uppställs med stöd av kärnenergilagen. Praxisen vid övervakningen av andra tryckbärande anordningar än de kärntekniska tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar ska förbli oförändrad.

De särskilda krav som gäller användningen av kärnenergi kan uppställas endast i kärnenergilagen eller med stöd av ett befullmäktigande som ges i den lagen. De särskilda kraven på tryckbärande anordningar vid användningen av kärnenergi kan gälla både själva den tryckbärande anordningen och användningen av den i kärnanläggningar. De särskilda kraven kan gälla det ställe där tryckbärande anordningar används eller de omständigheter under vilka de används eller säkerhetsarrangemangen.

Enligt 1 mom. ska Strålsäkerhetscentralen på samma sätt som enligt den gällande kärnenergilagen övervaka tryckbärande anordningar i kärnanläggningar. I momentet definieras tryckbärande anordningar i kärnanläggningar, kärntekniska tryckbärande anordningar och vanliga tryckbärande anordningar. Definitionen på tryckbärande anordningar i kärnanläggningar omfattar också fortsättningsvis två grupper av tryckbärande anordningar: kärntekniska tryckbärande anordningar och vanliga tryckbärande anordningar. Definitionen på kärntekniska tryckbärande anordningar förblir oförändrad. Definitionen på vanliga tryckbärande anordningar ska preciseras. Vanliga tryckbärande anordningar är andra tryckbärande anordningar som godkänts vid säkerhetsklassificeringen av anläggningen än de kärntekniska tryckbärande anordningarna. Definitionen på tryckbärande anordning ingår i den nya lagen om tryckbärande anordningar och någon särskild definition på den behöver inte tas in i kärnenergilagen.

Praktiken har visat att begreppet ”vanlig tryckbärande anordning i kärnanläggning” som begrepp lämnar rum för tolkning. Denna tolkningsoklarhet har resulterat i att ansvarsfördelningen mellan Strålsäkerhetscentralen och Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) vid övervakningen av tryckbärande anordningar inte kunnat definieras entydigt. Genom precisering av definitionen skapas klarhet i frågan om övervakningsansvar. Ändringen skulle dessutom göra det klart att det på kärnanläggningsområdet under byggnads-, underhålls- och reparationsarbeten kan finnas också sådana tryckbärande anordningar som övervakas med stöd av den nya lagen om tryckbärande anordningar. Strålsäkerhetscentralen ska vid behov kunna uppställa krav på en i kärnenergilagen avsedd tillståndshavares förfaranden för att kärnsäkerheten inte ska äventyras i någon situation.

I 2 mom. hänvisas det till den nya lagen om tryckbärande anordningar där det föreskrivs att de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar ska övervakas med stöd av den lagen, om inte något annat har föreskrivits i kärnenergilagen eller med stöd av den. Den nya lagen om tryckbärande anordningar ska tillämpas på de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar till den delen något annat inte föreskrivs i kärnenergilagen eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Denna ändring är behövlig på grund av att lagen om tryckbärande anordningar har reviderats. Tidigare uppställdes kraven i författningar på längre nivå. Nuförtiden har dessa krav i samband med revideringen av lagen om tryckbärande anordningar lyfts upp på lagnivå.

De krav som ställs på driften och underhållet av tryckbärande anordningar utgör en grund som använts som utgångspunkt också vid säkerställandet av säkerheten hos de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar. Det är inte ändamålsenligt att börja upprepa dessa bestämmelser i kärnenergilagen. På de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar tillämpas, ex-

empelvis som grundläggande kravnivå, de allmänna säkerhetskraven i lagen om tryckbärande anordningar, 9 kap. om besiktning av tryckbärande anordningar, 10 kap. om drift av en tryckbärande anordning och driftsövervakning och 11 kap. om myndighetstillsyn över tryckbärande anordningar under driftstiden på det sätt som förutsätts i kärnenergilagen eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

De kärntekniska tryckbärande anordningarna kan vid funktionsstörningar orsaka ett radioaktivt utsläpp, och därför är det motiverat att bestämmelser om kraven på dem utfärdas särskilt i kärnenergilagen eller i författningar som utfärdas med stöd av den. I praktiken är det fråga om sådana tryckbärande anordningar som enligt 4 § i Strålsäkerhetscentralens föreskrift om säkerheten vid kärnkraftverk (STUK Y/1/2016), som innehåller allmänna föreskrifter om säkerheten vid kärnkraftverk, på basis av deras betydelse för säkerheten klassificerats som tillhörande högre säkerhetsklasser än klassen ”icke kärnteknisk” (EYT, ei ydintekninen).

De tryckbärande anordningar som inte har någon direkt inverkan på kärnsäkerheten vid en kärnanläggning har i klassificeringsdokumentet definierats som tillhörande klassen ”icke kärnteknisk” (EYT). Säkerheten vid kärnanläggningar förutsätter inte att några speciella krav uppställs på konstruktionen, byggandet och utsläppandet på marknaden av dessa tryckbärande anordningar. Med stöd av kärnenergilagen uppställs dock krav på placeringen, installationen, driften och övervakningen av dessa tryckbärande anordningar. På de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar tillämpas exempelvis följande bestämmelser i 2 kap. i lagen om tryckbärande anordningar: Bestämmelserna om säkerställande av tryckbärande anordningars säkerhet, allmänna säkerhetskrav, säkerheten i fråga om placeringen av en tryckbärande anordning samt bestämmelserna om placeringsplan, dock så att planerna på placering av de tryckbärande anordningarna i en kärnanläggning alltid godkänns som en del av anläggningskonstruktionen.

I 3 mom. räknas upp avvikelser från lagen om tryckbärande anordningar. Strålsäkerhetscentralen ska liksom hittills vara tillsynsmyndighet för de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar. Registret över tryckbärande anordningar i kärnanläggningar förs av Strålsäkerhetscentralen, och tillståndshavarna anmäler sina tryckbärande anordningar direkt till Strålsäkerhetscentralen för registrering. Tryckbärande anordningar i kärnanläggningar registreras enligt apparatbeteckning och tillverkningsnummer, och för dem används inte något registreringsnummer enligt lagen om tryckbärande anordningar, utan som identifikation används apparatbeteckning och tillverkningsnummer, och det finns inte någon anledning att ändra på denna praxis.

I 4 mom. föreskrivs att på tillståndshavaren tillämpas samma krav som enligt lagen om tryckbärande anordningar tillämpas på ägare till och innehavare av tryckbärande anordningar. I kärnenergilagen och de författningar som är underställda den används benämningen ”ibruktagningsbesiktning” i stället för benämningen ”första periodiska besiktning” som används i lagen om tryckbärande anordningar. Benämningen är mer beskrivande och används allmänt i samband med system, anordningar och konstruktioner i kärnanläggningar, och det är inte ändamålsenligt att ändra på denna benämning.

De tryckbärande anordningar som används för transport av kärnämnen och kärnavfall ska också fortsättningsvis omfattas av tillämpningsområdet för 61 § i kärnenergilagen. Bestämmelser om kraven på dem ska utfärdas separat.

60 a §. *Tillsyn över och besiktning av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar.* Det föreslås att 1 mom. klargörs så att tillverkare av tryckbärande anordningar fogas till skaran av aktörer som ska övervakas. Strålsäkerhetscentralen ska inte enbart godkänna tillverkare av tryckbärande anordningar för sin uppgift utan ska också utöva tillsyn

över deras verksamhet. Till övriga delar ska 1 mom. förbli oförändrat. Vid en kärnanläggning verkar sådana besiktningsorgan som Strålsäkerhetscentralen godkänt med stöd av 60 a §. Övervakning- och registreringsförfarandena avviker från de förfaranden som anges i lagen om tryckbärande anordningar och de fastställs därför fortsättningsvis i kärnenergilagen och i de författningar som utfärdas med stöd av den.

Bemyndigandet att utfärda förordning i 2 mom. preciseras så att det med förfarande för godkännande som enligt 1 mom. avses godkännandet av Strålsäkerhetscentralen. Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande utfärdas genom förordning av statsrådet.

Paragrafens 3—4 mom. ska förbli oförändrade.

5 mom. ska således ändras i dess helhet så att det nuvarande 5 mom. blir det nya 6 mom. I det ändrade 5 mom. föreskrivs det om Strålsäkerhetscentralens möjlighet att fastställa kompetenskrav för kända tredje parter som anlitas vid tillverkningen av tryckbärande anordningar. Kompetenta och oberoende tillverkningsövervakare ska säkerställa att de säkerhetskrav som uppställts på tillverkningen av viktiga anordningar uppfylls i verkligheten. Av en organisation som är tredje part förutsätts kompetens som anmält organ eller annan motsvarande lämplig kompetens. Den kompetens som förutsätts är kopplad till att kompetensen ska kunna jämföras med kompetensen som anmält organ. Kraven i fråga presenteras i de detaljerade säkerhetskrav som Strålsäkerhetscentralen utfärdar med stöd av 7 r § i kärnenergilagen.

Paragrafens 6 mom. motsvarar det nuvarande 5 mom. Flyttningen av momentet påverkar inte numreringen av andra moment.

82 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Till 1 mom. 6 punkten föreslås tillägg i form av underpunkt a som handlar om nedläggning av en kärnanläggning. I och med tillägget föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om sådana förfaranden för övervakning av säkerheten som avses i kärnenergilagen också när det gäller nedläggningen av anläggningar. Tillägget behövs för att man genom förordning ska kunna utfärda närmare bestämmelser om de övervakningsförfaranden som berör säkerheten.

Tillägget, tillsammans med det bemyndigande att utfärda föreskrifter om säkerheten vid nedläggningen som ingår i 7 q §, garanterar att närmare bestämmelser om skyldigheterna i samband med nedläggningen, detaljerna kring behandlingen av tillstånd samt om säkerhetskraven och övervakningsförfaranden kan utfärdas genom kärnenergiförordningen eller Strålsäkerhetscentralens föreskrifter på motsvarande sätt som i fråga om tillstånd att uppföra anläggning eller tillstånd att driva anläggning.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt det föreslagna nya 4 mom. i 7 g § utfärdas närmare bestämmelser om de utredningar som ska tas in i planerna om nedläggning och om tillställandet av handlingar samt om behandlingen av planerna genom förordning av statsrådet.

Enligt 3 mom. i föreslagna nya 10 a § kan det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om framläggning av uppgifter som anges i 1 mom., en allmän beskrivning av anläggningen samt de säkerhetsprinciper som iakttas, till påseende.

Enligt föreslagna 27 b § 2 mom. kan det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i det nationella programmet för kärnavfallshantering som föreskrivs i paragrafen.

Enligt den föreslagna ändringen av 82 § 1 mom. 6 punkten underpunkt a föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om sådana förfaranden för övervakning av säkerheten som avses i kärnenergilagen när det gäller nedläggningen av anläggningar.

Avsikten är att i kärnenergiförordningen ta in närmare bestämmelser om planer för nedläggning, framläggning av uppgifter till påseende, innehållet i det nationella programmet för kärnavfallshantering samt om förfaranden som iakttas i syfte att övervaka säkerheten vid nedläggning av kärnanläggningar.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Kärnenergilagen har stiftats år 1987 i grundlagsordning enligt 67 § i riksdagsordningen, vilket innebär att den är i kraft som en undantagslag. I denna proposition föreslås inga ändringar som har samband med de bestämmelser i 15 § eller 63 § vilka vid behandlingen av den ursprungliga lagen upplevts vara problematiska ur författningsrättslig synpunkt. Propositionen har inte ansetts inbegripa sådan reglering som skulle förutsätta att lagen godkänns i grundlagsordning. Kärnenergilagen har ändrats genom lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008). I det sammanhanget granskades bestämmelserna ur grundlagsperspektiv och bl.a. sådana krav som tidigare funnits på förordningsnivå lyftes upp till lagnivå. Enligt regeringens syn kan ärendet behandlas i sådan vanlig lagstiftningsordning som avses i grundlagen.

Bestämmelserna i 7 q § i lagförslaget om Strålsäkerhetscentralens behörighet att meddela föreskrifter ska granskas i ljuset av 80 § 2 mom. i grundlagen. De ändringsförslag i propositionen som gäller bestämmelserna om Statens kärnavfallshanteringsfond måste bedömas med avseende på 87 § i grundlagen om fonder utanför statsbudgeten. Dessutom ska ändringarna av 60 och 60 a § i propositionen betraktas med avseende på 124 § i grundlagen om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

De i lagförslaget ingående förslagen om ändring av 7 q § 20 och 22 punkten i kärnenergilagen måste granskas i ljuset av 80 § 2 mom. i grundlagen. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan myndigheter på en lägre nivå än ett ministerium genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsad.

Enligt principen i 80 § i grundlagen bör den lagstiftande makten inte överlätas på någon myndighetsnivå som är lägre än ett ministerium. En annan myndighet kan bara i undantagsfall bemyndigas att utfärda rättsnormer (Grundlagsutskottets betänkande om grundlagsreformen, GrUB 10/1998 rd). I den regeringsproposition som resulterade i stiftandet av grundlagen har det konstaterats att ett särskilt skäl kan anses föreligga närmast när det är fråga om en sådan teknisk reglering av smärre detaljer som inte inbegriper prövningsrätt i någon större utsträckning (RP 1/1998 rd).

En expertmyndighets behörighet att utfärda bestämmelser har i ljuset av 80 § 2 mom. i grundlagen ansetts möjlig när regleringen är förenad med många yrkesrelaterade särdrag (GrUU 25/2000 rd), när det är fråga om teknisk reglering med smärre detaljer (GrUU 52/2001 rd, GrUU 46/2001 rd), när myndighetens normgivning gäller små specialgrupper och när bestämmelserna inte är förknippade med någon större prövningsrätt för myndigheten (GrUU 43/2000 rd).

Strålsäkerhetscentralen kan med stöd av 7 q § meddela detaljerade föreskrifter om omständigheter som avses i paragrafen. Föreskrifterna om säkerheten vid användning av kärnenergi är till största delen sådana föreskrifter av teknisk art som styr uppförandet och driften av kärnläggningar. Föreskrifterna riktar sig till en begränsad grupp tillståndshavare och sökande av tillstånd. I detta lagförslag föreslås att 7 q § 20 och 22 punkten ska preciseras så att det blir entydiga till sitt innehåll. I propositionen föreslås dock inte att bemyndigandet att utfärda förordning ska utvidgas i väsentlig grad. Omfattningen av bemyndigandet att utfärda förordning har granskats tidigare i samband med de ändringar som gjordes i 7 q §. De nu föreslagna preciseringarna i paragrafen anses inte strida mot 80 § 2 mom. i grundlagen.

Det förslag till ändring av vissa bestämmelser om statens kärnavfallshanteringsfond som ingår i lagförslaget, ska betraktas med avseende på 87 § i grundlagen. I 87 § i grundlagen föreskrivs att genom lag kan bestämmas att en statlig fond ska lämnas utanför statsbudgeten, om skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det. För att ett lagförslag om inrättande av en fond utanför statsbudgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål ska godkännas krävs minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna i riksdagen.

Den kvalificerade lagstiftningsordningen för fonder utanför budgeten syftar till att skydda riksdagens budgetmakt. Om utvidgningen är väsentlig eller inte bör därför inte bara bedömas ur fondens synvinkel utan primärt beaktas vad höjningen innebär för riksdagens budgetmakt enligt grundlagsutskottets tidigare ställningstaganden (bl.a. GrUU 19/1989 rd, GrUU 1/1997 rp, GrUU 34/2002 rd).

I 38 § i kärnenergilagen finns bestämmelser om statens kärnavfallshanteringsfond som står utanför statsbudgeten. Med tanke på grundlagens 87 § är den viktigaste frågan med propositionen huruvida de föreslagna ändringarna av 40, 44, 53, 53 a och 53 d § ska betraktas som en betydande utvidgning av fonden på det sätt som avses i grundlagen.

I de ändringar som föreslås i de nämnda paragraferna är det fråga om preciseringar av ordalydelsen samt tekniska korrigeringar. Det föreslås inte att fonden utvidgas. Förslagen handlar inte om en väsentlig utvidgning av en sådan fond som avses i 87 § i grundlagen. Ändringarna anses inte påverka fondens användningsändamål. Den föreslagna ändringen av 40, 44, 53, 53 a och 53 d § ska således enligt regeringens uppfattning inte betraktas som väsentlig med tanke på riksdagens budgetmakt på ett sådant sätt att godkännande av lagförslaget skulle kräva kvalificerad majoritet enligt 87 § i grundlagen.

De i lagförslaget ingående förslagen om ändringar i 60 och 60 a § ska betraktas med avseende på 124 § i grundlagen. De i förslaget ingående ändringarna av 60 och 60 a § har samband med ikraftträdandet av den nya lagen om tryckbärande anordningar. Paragraferna preciseras på grund av att lagen om tryckbärande anordningar ändrats och för att skapa klarhet i den tillsynsverksamhet som föreskrivs i paragrafen. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Genom den föreslagna ändringen av 60 a § avses inte utövande av betydande offentlig makt bli överförd från Strålsäkerhetscentralen till en privat aktör. Tryggande av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning på det sätt som avses i 124 § i grundlagen innebär att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar (GrUU 20/2006 rd). Dessa krav har beaktats i förslaget och de ingår också i den ändrade bestämmelsen.

RP 93/2017 rd

På grundval av det ovanstående anses att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kärnenergilagen (990/1987) 2 § 1 mom. 1 punkten, 3 § 1 mom. 5 och 13 punkten, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 9 § 1 mom., 13 §, 16 § 1 mom., 24 §, 28 § 2 mom., 40 § 1 och 3 mom., 44 § 1 och 3 mom., 53 § 1 mom., 53 a § 4 mom., 53 d §, 54 § 3 mom., 55 § 2 mom. 8 punkten, 60 och 60 a § samt 82 § 6 punkten underpunkt a,

av dem 3 § 1 mom. 5 punkten och 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 269/2011, 3 § 1 mom. 13 punkten och 60 a § sådana de lyder i lag 410/2012, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 28 § 2 mom., 40 § 3 mom., 44 § 1 mom. samt 82 § 6 punkten underpunkt a sådana de lyder i lag 342/2008, 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 53 a § 4 mom. samt 53 d § sådana de lyder i lag 676/2015, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 269/2011, 40 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1078/1996, 54 § 3 mom. sådant det lyder i lag 499/2013, 55 § 2 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1420/1994 och 60 § sådan den lyder i lag 870/1999, samt

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 4 a-punkt, till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008, 269/2011 och 410/2012 en ny 14 punkt, till 6 a §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1420/1994 och 342/2008, ett nytt 3 mom., till 7 i §, sådan den lyder i lagarna 342/2008, 269/2011 och 410/2012, ett nytt 6 mom., till 7 k § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 2 a-punkt, till lagen nya 10 a, 20 a, 23 a, 27 b och 54 a § samt till 55 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008 och 676/2015, nya 9 och 10 punkter som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas

1) på uppförande, drift och nedläggning av en kärnanläggning;

4 a) på en mindre slutförvaring av kärnavfall än slutförvaring i stor skala;

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) kärnanläggning anläggningar för utvinning av kärnenergi, forskningsreaktorer medräknade, anläggningar för slutförvaring av kärnavfall i stor skala samt anläggningar som brukas för tillverkning, produktion, användning, behandling eller lagring av kärnämne eller kärnavfall i stor skala; med kärnanläggning avses dock inte

a) gruvor eller malmanrikningsverk avsedda för produktion av uran eller torium och inte heller utrymmen eller platser jämte områden där kärnavfall från här nämnda anläggningar lagras eller förvaras med tanke på slutförvaring, inte heller

b) sådana slutgiltigt stängda utrymmen där kärnavfall förvaras på ett sätt som Strålsäkerhetscentralen godkänt såsom bestående,

c) sådana utrymmen i och delar av en kärnanläggning som lagts ner på ett sätt som godkänts av Strålsäkerhetscentralen,

13) certifieringsorgan ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar,

14) tillståndshavare innehavare av ett tillstånd för användning av kärnenergi.

6 a §

Ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland

Avfall som avses i 2 mom. 1 a-punkten ska återsändas till Finland för slutförvaring.

7 e §

Verifiering och bedömning av säkerheten

Det ska visas på ett tillförlitligt sätt att de krav som gäller säkerheten i en kärnanläggning blir uppfyllda.

En kärnanläggnings säkerhet ska bedömas som en helhet med högst tio års intervall. Säkerheten hos en anläggning för slutförvaring av kärnavfall i stor skala ska dock bedömas som en helhet med högst 15 års intervall.

7 g §

Nedläggning

När en kärnanläggning planeras ska beredskap skapas för nedläggning av anläggningen. När en kärnanläggning läggs ned ska i första hand säkerheten tryggas. Nedmonteringen av anläggningen och andra åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen får inte skjutas upp utan grund.

Tillståndssökande och tillståndshavare ska utarbeta en nedläggningsplan. Om inte något annat anges i tillståndsvillkoren, ska tillståndshavaren under den tid då tillståndspliktig verksamhet pågår regelbundet med högst sex års intervall förelägga Strålsäkerhetscentralen en uppdaterad nedläggningsplan för bedömning.

När driften av en kärnanläggning har upphört, ska tillståndshavaren se till att kärnanläggningen läggs ned i enlighet med tillståndsvillkoren i 20 a §, säkerhetskraven och en plan som godkänts av Strålsäkerhetscentralen.

Närmare bestämmelser om de utredningar som ska tas in i planerna och om tillståndet av handlingar samt om behandlingen av planerna utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 h §

Kärnämnen och kärnavfall

En kärnanläggning ska ha utrymmen, aggregat och andra arrangemang för en säker hantering och upplagring av de kärnämnen som behövs vid anläggningen och det kärnavfall som uppstår vid driften och nedläggningen.

7 i §

Personal

Innehavaren av ett tillstånd att använda kärnenergi ska ha tillräckligt med yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

Tillståndshavaren ska säkerställa att leverantörer och underleverantörer vars verksamhet har inverkan på säkerheten hos tillståndshavarens kärnanläggning, har tillräckligt med utbildad yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

7 j §

Ledningssystem

En kärnanläggning ska ha ett ledningssystem. I ledningssystemet för en kärnanläggning ska särskild hänsyn tas till vilken inverkan ledningens och personalens uppfattningar om och inställning till säkerhet har på upprätthållande och utvecklande av säkerheten samt till att förfarandena är systematiska och till att de regelbundet utvärderas och utvecklas.

7 k §

Ansvarig föreståndare

Tillståndshavaren ska utse en ansvarig föreståndare och en ställföreträdare för honom eller henne

2 a) för nedläggning av kärnanläggningen,

7 p §

Beredskapsarrangemang

Beredskapsarrangemangen ska anpassas till de räddnings- och beredskapsplaner som uppgjorts av myndigheter med beaktande av vad som föreskrivs i räddningslagen (379/2011).

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Strålsäkerhetscentralen meddelar närmare föreskrifter om detaljer av teknisk karaktär beträffande de principer och de krav som föreskrivs i detta kapitel, i fråga om

20) en kärnanläggnings strukturella strålsäkerhet, mätning av strålningen i en kärnanläggning och kontroll och övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen samt om uppskattning av stråldoser som befolkningen utsätts för,

22) planering och genomförande av skyddsarrangemangen vid användningen av kärnenergi samt personsäkerhet, datasäkerhet, säkerhetsövervakning, säkerhetspersonal, säkerhetsreglemente, beredskap inför hotfulla situationer och agerande i hotfulla situationer vid en kärnanläggning,

3 kap.

Skyldigheter vid verksamhet för vilken krävs tillstånd

9 §

Tillståndshavarnas och avfallshanteringsskyldigas skyldigheter

Tillståndshavaren är skyldig att sörja för säkerheten vid användningen av kärnenergi. Denna skyldighet kan inte överföras på någon annan. Tillståndshavaren ansvarar för att de produkter och tjänster som leverantörerna och underleverantörerna tillhandahåller och som inverkar på kärnsäkerheten vid en kärnanläggning uppfyller kraven i denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

10 a §

Tillståndshavarens informationsskyldighet

Tillståndshavaren för en kärnanläggning ska hålla en allmän beskrivning av anläggningen och de säkerhetsprinciper som iakttas vid den framlagda till allmänt påseende.

Till påseende får inte sådana uppgifter läggas fram som enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), någon annan lag eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland skulle vara sekretessbelagda om de ingick i en myndighetshandling.

Närmare bestämmelser om skyldigheten att lägga fram uppgifter enligt 1 mom. till påseende får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Hörande av allmänheten och lokala myndigheter

Sökanden ska, innan principbeslut fattas, offentliggöra en allmänt hållen, av arbets- och näringsministeriet granskad och enligt ministeriets anvisningar uppgjord utredning om den pla-

nerade anläggningen, dess beräknade inverkan på miljön och dess säkerhet. Utredningen ska vara allmänt tillgänglig.

Arbets- och näringsministeriet ska ge invånarna och kommunerna i anläggningens närmaste omgivning, myndigheter och allmänheten tillfälle att skriftligt framföra sina åsikter om den planerade anläggningen innan ett principbeslut fattas. Ministeriet ska dessutom på anläggningens tilltänkta förläggningssort anordna ett offentligt möte, vid vilket muntliga eller skriftliga åsikter om projektet kan framföras. Åsikterna ska tillkännages för statsrådet innan ett principbeslut fattas.

16 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånd att uppföra, driva och lägga ned en kärnanläggning samt att bedriva gruvdrift och malmanrikningsverksamhet som syftar till framställning av uran eller torium beviljas av statsrådet.

20 a §

Nedläggning av kärnanläggning

När innehavaren av ett drifttillstånd enligt 20 § avslutat driften av kärnanläggningen ska denne inleda åtgärder för nedläggning av anläggningen i enlighet med den nedläggningsplan och de krav som avses i 7 g § samt ansöka om tillstånd att lägga ned anläggningen. Tillstånd ska sökas i tillräckligt god tid, så att myndigheterna till sitt förfogande har tillräckligt med tid för prövning av ansökan innan kärnanläggningens drifttillstånd går ut.

Tillstånd att lägga ned en kärnanläggning kan beviljas om

1) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller säkerhetskraven enligt denna lag och de anställdas och befolkningens säkerhet och miljöskyddet har beaktats på ett ändamålsenligt sätt,

2) sökanden förfogar över tillräckliga och ändamålsenliga metoder för nedläggning av kärnanläggningen samt för den övriga kärnavfallshanteringen,

3) sökanden förfogar över behövlig sakkunskap och i synnerhet personalen vid kärnanläggningen har en relevant behörighet och anläggningen en ändamålsenlig organisation med tanke på nedläggningen,

4) sökanden har ekonomiska och andra behövliga förutsättningar att genomföra nedläggningen på ett säkert sätt och i enlighet med Finlands internationella avtalsförpliktelser, och

5) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller principerna enligt 5, 6, 6 a, 6 b och 7 §.

Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas förrän tillstånd till nedläggningen har beviljats, om inte något annat anges i tillståndshavarens övriga tillstånd. Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas med stöd av ett tillstånd som beviljats för nedläggning förrän

1) Strålsäkerhetscentralen har konstaterat att kärnanläggningen uppfyller säkerhetskraven för nedläggning, att skyddsarrangemangen och beredskapsarrangemangen är tillräckliga, att den kontroll som behövs för förhindrande av spridningen av kärnvapen har ordnats på tillbörligt sätt och att skadeståndsansvaret för en kärnanläggnings innehavare med tanke på en kärnskada har ordnats i enlighet med de bestämmelser som gäller skadeståndsansvaret, samt att

2) arbets- och näringsministeriet har konstaterat att reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshanteringen har ordnats i enlighet med 7 kap. i kärnenergilagen.

23 a §

Framförande av åsikter och sökandens förklaring

Arbets- och näringsministeriet ska innan tillstånd beviljas för att uppföra, driva eller lägga ned en kärnanläggning som avses i detta kapitel ge allmänheten möjlighet att skriftligt framföra sina åsikter i tillståndsärendet. En tillräckligt lång tid ska utsättas för framförande av åsikter.

Sökanden ska ges möjlighet att lämna en förklaring som svar på de åsikter som framförts med anledning av tillståndsansökan och de utlåtanden som begärts enligt denna lag.

24 §

Tillståndets giltighetstid

Tillstånd, med undantag av tillstånd att uppföra en anläggning och tillstånd att lägga ned en anläggning, beviljas på viss tid. Vid prövning av hur lång denna tid ska vara beaktas särskilt tryggheten av säkerheten och den tid som verksamheten beräknas pågå. I tillståndet kan bestämmas att det upphör att vara i kraft, om verksamheten inte inleds inom en viss tid räknat från det tillståndet beviljades.

27 b §

Nationellt program för kärnavfallshantering

Arbets- och näringsministeriet utarbetar tillsammans med Strålsäkerhetscentralen ett nationellt program för kärnavfallshantering som innehåller de nationella handlingslinjerna för hanteringen av kärnavfall samt ett program för kärnavfallshantering. Programmet ska innehålla åtminstone de allmänna målen och principerna för kärnavfallshantering, uppgift om mängderna och förlägningsplatserna för kärnavfall samt en uppskattning av kostnaderna och tidtabellerna för kärnavfallshantering. Programmet ska uppdateras på basis av resultaten av de utvärderingar och granskningar som avses i 54 a §.

Närmare bestämmelser om innehållet i det nationella programmet för kärnavfallshantering får utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §

Beslut om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten

Planen för kärnavfallshantering ska läggas fram regelbundet med tre års intervall så länge den tillståndspliktiga verksamheten pågår, om inte något annat anges i tillståndsvillkoren. I planen ska det också ingå en generell plan för de följande sex åren.

40 §

Fonderingsmålet

Fonderingsmålet för varje kalenderår ska vara lika stort som ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret. För en jämnare fördelning av kärnavfallshanteringens kostnadseffekter på

flera av kärnanläggningens driftsår ska fonderingsmålet dock, när de i 2 eller 3 mom. angivna förutsättningarna uppfylls, vara mindre än ansvarsbeloppet.

Om ansvarsbeloppet för ett kalenderår avviker betydligt från det ansvarsbelopp för kalenderåret ifråga som tidigare bestämts enligt 43 § 2 mom., kan en del av denna ändring av ansvarsbeloppet lämnas obeaktad när fonderingsmålet för de två år som följer på kalenderåret i fråga fastställs.

44 §

Ställande av säkerhet

Den avfallshanteringsskyldige ska till staten överlämna säkerheter som uppfyller villkoren enligt 45 § innan verksamhet vid vilken avfall uppkommer inleds och annars alltid före utgången av juni månad så att det sammanlagda beloppet av de säkerheter som staten då innehar motsvarar skillnaden mellan ansvarsbeloppet för kalenderåret och fonderingsmålet.

Statsrådet ska med tanke på oförutsedda utgifter för kärnavfallshanteringen bestämma om höjning av beloppet av de säkerheter som ska överlämnas i enlighet med vad som föreskrivs i denna paragraf. Beloppet av säkerheterna får höjas högst med ett belopp som utgör 10 procent av den avfallshanteringsskyldiges enligt 43 § 2 mom. beslutade ansvarsbelopp.

53 §

Begränsningar vid återbäring av säkerheter och överskott

Om det då ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret fastställs visar sig att de säkerheter som den avfallshanteringsskyldige överlämnat till staten motsvarar ett större belopp än nämnda ansvarsbelopp förutsätter, ska den överstigande delen återbäras till den avfallshanteringsskyldige före utgången av juni under det löpande kalenderåret, förutsatt att den avfallshanteringsskyldige fullgjort sina skyldigheter beträffande de avgifter som avses i detta kapitel.

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Kärnsäkerhetsavgiften bestäms den 1 januari varje år. Om en verksamhetsidkare då innehar ett giltigt principbeslut eller tillstånd att uppföra eller att driva en kärnanläggning är verksamhetsidkaren skyldig att betala avgift för året i fråga. Ett meddelande om att ett projekt i enlighet med ett principbeslut eller ett tillstånd att uppföra en kärnanläggning inte genomförs, kan lämnas till arbets- och näringsministeriet före utgången av året, varvid verksamhetsidkaren är skyldig att betala en kärnsäkerhetsavgift också för det följande året.

53 d §

Finansiering av forsknings-, forskningsinfrastruktur- och fortbildningsprojekt

Statens kärnavfallshanteringsfond finansierar projekt enligt denna paragraf med de medel som är utdelbara under varje år på så sätt att

1) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 a § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen och forskningsinfrastrukturen enligt 1 mom. i den paragrafen,

2) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 b § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen, forskningsinfrastrukturen och fortbildningen enligt 1 mom. i den paragrafen.

De forskningsprojekt som avses i 1 mom. ska vara vetenskapligt högtstående och resultaten av dem ska kunna publiceras. Forskningsinfrastrukturprojekten ska främja beredskapen för forskningen enligt 53 a § 1 mom. och 53 b § 1 mom. Fortbildningen ska på ett effektivt sätt främja det att nya personer ställer sig till förfogande för sakkunniguppgifter inom kärnavfallshanteringen. De projekt som finansieras får inte vara sådana forskningsprojekt som har en direkt anknytning till i denna lag avsedd tillsyn över användningen av kärnenergi, behandling av tillstånd eller beredning av material i anslutning till ansökan om tillstånd.

54 §

Den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet

Arbets- och näringsministeriet ska sörja för att det görs en självutvärdering av det nationella ramverket för kärnsäkerhet vart tionde år samt inbjuda till en internationell inbördes granskning av det nationella ramverket för kärnsäkerhet. Strålsäkerhetscentralen ska sörja för självutvärderingen av sin egen verksamhet på kärnsäkerhetsområdet. Arbets- och näringsministeriet ska dessutom sörja för inbjudan till en internationell inbördes granskning av kärnanläggningars kärnsäkerhet, om det inträffar en olycka som har betydande konsekvenser ur strålskyddets och kärnsäkerhetens synvinkel.

54 a §

Självutvärderingar och internationella inbördes granskningar

Det nationella system som består av en nationell ram för kärnsäkerhet och av en nationell ram för kärnavfallshantering ska genomgå en självutvärdering och det ska inbjudas till en internationell inbördes granskning av systemet.

En nationell självutvärdering ska göras

1) av den nationella ramen för kärnsäkerhet och lagstiftningshelheten om kärnsäkerhet vart tionde år,

2) av ett specifikt tema på området kärnsäkerhet vart sjätte år,

3) om det inträffar en olycka vars konsekvenser är betydande ur kärnsäkerhetens eller strålskyddets synvinkel,

4) av den nationella ramen för kärnavfallshantering och lagstiftningshelheten om kärnavfallshanteringen vart tionde år, samt

5) av det nationella programmet för kärnavfallshantering samt genomförandet av programmet vart tionde år.

Det ska inbjudas till en internationell inbördes granskning

1) av den nationella ramen för kärnsäkerhet vart tionde år,

2) av ett specifikt tema på området kärnsäkerhet vart sjätte år,

3) av den nationella ramen för kärnavfallshantering samt av det nationella programmet för kärnavfallshantering vart tionde år, samt

4) av kärnsäkerheten vid kärnanläggningar om det inträffar en olycka vars konsekvenser är betydande ur kärnsäkerhetens eller strålskyddets synvinkel.

55 §

Tillsynsmyndighet

För de uppgifter som nämns i 1 mom. ska Strålsäkerhetscentralen särskilt

- 8) göra sådana framställningar och avge sådana utlåtanden som tillsynen ger anledning till;
 - 9) samarbeta också med andra staters tillsynsmyndigheter i frågor som gäller kärnsäkerheten vid kärnanläggningar;
 - 10) sörja för att en nationell tematisk självutvärdering av kärnanläggningars kärnsäkerhet ordnas vart sjätte år kring något specifikt tema på kärnsäkerhetsområdet.
-

60 §

Tryckbärande anordningar

Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över följande tryckbärande anordningar i kärnanläggningar:

- 1) tryckbärande anordningar i vilka en driftstörning kan orsaka ett radioaktivt utsläpp (kärnteknisk tryckbärande anordning), samt
- 2) andra tryckbärande anordningar i kärnanläggningar än de som avses i 1 mom. och som har klassificerats som anordningar som ska övervakas på grund av deras betydelse för säkerheten (vanlig tryckbärande anordning).

Om inte något annat föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, tillämpas lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016) på de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar.

Med avvikelse från lagen om tryckbärande anordningar gäller följande i fråga om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar:

- 1) tillsynsmyndighet är Strålsäkerhetscentralen,
- 2) tillståndshavaren ska anmäla en tryckbärande anordning till Strålsäkerhetscentralen för registrering,
- 3) på den tryckbärande anordningen eller på dess märkskylt görs inte någon märkning om den tryckbärande anordningens registernummer eller tidpunkt för följande periodiska besiktning.

På tillståndshavarens skyldigheter tillämpas bestämmelserna om ägarens och innehavarens skyldigheter i lagen om tryckbärande anordningar. På idrifttagningsbesiktningen tillämpas bestämmelserna om första periodiska besiktning i lagen om tryckbärande anordningar.

60 a §

Övervakning och besiktning av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgiften

ter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar i den omfattning som centralen anger. Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över verksamheten hos tillverkaren, besiktningsorganen, provningsorganen och certifieringsorganen.

En förutsättning för att ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan ska kunna godkännas för sin tillsynsuppgift är att besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. Närmare bestämmelser om det förfarande för godkännande som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar, ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för trygghet av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller organet möjlighet att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgifterna enligt 1 mom. samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för sin uppgift enligt 1 mom. I fråga om dessa ska Strålsäkerhetscentralen ställa behövliga krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Strålsäkerhetscentralen kan av en erkänd tredjepartsorganisation som övervakar tillverkningen av en kärnteknisk tryckbärande anordning som är viktig för kärnsäkerheten att organisationen har behörighet som anmält organ eller någon annan motsvarande lämplig behörighet.

Ett besiktningsorgan ska vid utförande av offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag iakttä bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

-
- 6) förfaranden för övervakning av säkerheten enligt denna lag, särskilt vid
a) uppförande, idrifttagning, drift och nedläggning av kärnanläggningar,
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

På de ärenden som gäller användningen av kärnenergi vilka var anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas denna lag.

På ärenden som gäller nedläggning av en forskningsreaktor som drivs i Finland tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om ansökan om nedläggning har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

Helsingfors den 24 augusti 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Bostads-, energi-och miljöminister Kimmo Tiilikainen

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kärnenergilagen (990/1987) 2 § 1 mom. 1 punkten, 3 § 1 mom. 5 och 13 punkten, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 9 § 1 mom., 13 §, 16 § 1 mom., 24 §, 28 § 2 mom., 40 § 1 och 3 mom., 44 § 1 och 3 mom., 53 § 1 mom., 53 a § 4 mom., 53 d §, 54 § 3 mom., 55 § 2 mom. 8 punkten, 60 och 60 a § samt 82 § 6 punkten underpunkt a,
av dem 3 § 1 mom. 5 punkten och 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 269/2011, 3 § 1 mom. 13 punkten och 60 a § sådana de lyder i lag 410/2012, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 28 § 2 mom., 40 § 3 mom., 44 § 1 mom. samt 82 § 6 punkten underpunkt a sådana de lyder i lag 342/2008, 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 53 a § 4 mom. samt 53 d § sådana de lyder i lag 676/2015, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 269/2011, 40 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1078/1996, 54 § 3 mom. sådant det lyder i lag 499/2013, 55 § 2 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1420/1994 och 60 § sådan den lyder i lag 870/1999, samt
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 4 a-punkt, till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008, 269/2011 och 410/2012 en ny 14 punkt, till 6 a §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1420/1994 och 342/2008, ett nytt 3 mom., till 7 i §, sådan den lyder i lagarna 342/2008, 269/2011 och 410/2012, ett nytt 6 mom., till 7 k § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 2 a-punkt, till lagen nya 10 a, 20 a, 23 a, 27 b och 54 a § samt till 55 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008 och 676/2015, nya 9 och 10 punkter som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas
1) på uppförande och drift av kärnanläggning;

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas
1) på uppförande, *drift och nedläggning* av en kärnanläggning;

4 a) på en mindre slutförvaring av kärnavfall än slutförvaring i stor skala;

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med

I denna lag avses med

5) *kärnanläggning* anläggningar för utvinning av kärnenergi, forskningsreaktorer medräknade, anläggningar för slutförvaring av kärnavfall i stor skala samt anläggningar som brukas för tillverkning, produktion, användning, behandling eller lagring av kärnämne eller kärnavfall i stor skala; med kärnanläggning avses dock inte

5) *kärnanläggning* anläggningar för utvinning av kärnenergi, forskningsreaktorer medräknade, anläggningar för slutförvaring av kärnavfall i stor skala samt anläggningar som brukas för tillverkning, produktion, användning, behandling eller lagring av kärnämne eller kärnavfall i stor skala; med kärnanläggning avses dock inte

a) gruvor eller malmanrikningsverk avsedda för produktion av uran eller torium och inte heller utrymmen eller platser jämte områden där kärnavfall från här nämnda anläggningar lagras eller förvaras med tanke på slutförvaring, inte heller

a) gruvor eller malmanrikningsverk avsedda för produktion av uran eller torium och inte heller utrymmen eller platser jämte områden där kärnavfall från här nämnda anläggningar lagras eller förvaras med tanke på slutförvaring, inte heller

b) sådana slutgiltigt stängda utrymmen där kärnavfall förvaras på ett sätt som Strålsäkerhetscentralen godkänt såsom bestående;

b) sådana slutgiltigt stängda utrymmen där kärnavfall förvaras på ett sätt som Strålsäkerhetscentralen godkänt såsom bestående,

c) sådana utrymmen i och delar av en kärnanläggning som lagts ner på ett sätt som godkänts av Strålsäkerhetscentralen,

13) *certifieringsorgan* ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar.

13) *certifieringsorgan* ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar,

14) *tillståndshavare* innehavare av ett tillstånd för användning av kärnenergi.

6 a §

6 a §

Ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland

Ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland

Avfall som avses i 2 mom. 1 a-punkten ska återsändas till Finland för slutförvaring.

Gällande lydelse

7 e §

Verifiering och bedömning av säkerheten

Det ska visas på ett tillförlitligt sätt att de krav som gäller säkerheten i en kärnanläggning blir uppfyllda.

En anläggnings säkerhet ska bedömas som helhet med regelbundna intervall.

7 g §

Nedläggning

När en kärnanläggning planeras ska beredskap skapas för nedläggning av anläggningen. En nedläggningsplan ska hållas uppdaterad i enlighet med vad som föreskrivs i 28 §.

När driften av en kärnanläggning har upphört, ska anläggningen läggas ner i enlighet med en plan som godkänts av Strålsäkerhetscentralen. Nedmonteringen av anläggningen och andra åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen får inte skjutas upp utan grund.

Föreslagen lydelse

7 e §

Verifiering och bedömning av säkerheten

Det ska visas på ett tillförlitligt sätt att de krav som gäller säkerheten i en kärnanläggning blir uppfyllda.

En kärnanläggnings säkerhet ska bedömas som en helhet med högst tio års intervall. Säkerheten hos en anläggning för slutförvaring av kärnavfall i stor skala ska dock bedömas som en helhet med högst 15 års intervall.

7 g §

Nedläggning

När en kärnanläggning planeras ska beredskap skapas för nedläggning av anläggningen. *När en kärnanläggning läggs ned ska i första hand säkerheten tryggas. Nedmonteringen av anläggningen och andra åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen får inte skjutas upp utan grund.*

Tillståndssökande och tillståndshavare ska utarbeta en nedläggningsplan. Om inte något annat anges i tillståndsvillkoren, ska tillståndshavaren under den tid då tillståndspliktig verksamhet pågår regelbundet med högst sex års intervall förelägga Strålsäkerhetscentralen en uppdaterad nedläggningsplan för bedömning.

När driften av en kärnanläggning har upphört, ska tillståndshavaren se till att kärnanläggningen läggs ned i enlighet med tillståndsvillkoren i 20 a §, säkerhetskraven och en plan som godkänts av Strålsäkerhetscentralen.

Närmare bestämmelser om de utredningar som ska tas in i planerna och om tillställandet av handlingar samt om behandlingen av planerna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 h §

Kärnämnen och kärnavfall

En kärnanläggning ska ha utrymmen, aggregat och andra arrangemang för en säker hantering och upplagring av de kärnämnen som behövs vid anläggningen och det kärnavfall som uppstår där.

7 h §

Kärnämnen och kärnavfall

En kärnanläggning ska ha utrymmen, aggregat och andra arrangemang för en säker hantering och upplagring av de kärnämnen som behövs vid anläggningen och det kärnavfall som uppstår *vid driften och nedläggningen*.

7 i §

Personal

Innehavaren av ett tillstånd att använda kärnenergi (*tillståndshavaren*) ska ha tillräckligt med yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

7 i §

Personal

Innehavaren av ett tillstånd att använda kärnenergi ska ha tillräckligt med yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

Tillståndshavaren ska säkerställa att leverantörer och underleverantörer vars verksamhet har inverkan på säkerheten hos tillståndshavarens kärnanläggning, har tillräckligt med utbildad yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

7 j §

Ledningssystem

I ledningssystemet för en kärnanläggning ska särskild hänsyn tas till vilken inverkan ledningens och personalens uppfattningar om och inställning till säkerhet har på upprätthållandet och utvecklandet av säkerheten samt till att förfarandena är systematiska och till att de regelbundet utvärderas och förbättras.

7 j §

Ledningssystem

En kärnanläggning ska ha ett ledningssystem. I ledningssystemet för en kärnanläggning ska särskild hänsyn tas till vilken inverkan ledningens och personalens uppfattningar om och inställning till säkerhet har på upprätthållande och utvecklande av säkerheten samt till att förfarandena är systematiska och till att de regelbundet utvärderas och utvecklas.

Gällande lydelse

7 k §

Ansvarig föreståndare

Tillståndshavaren ska utse en ansvarig föreståndare och en ställföreträdare för honom eller henne

7 p §

Beredskapsarrangemang

Beredskapsarrangemangen ska anpassas till de räddnings- och beredskapsplaner som uppgjorts av myndigheter med beaktande av vad som föreskrivs i 9 § 2 mom. i räddningslagen (468/2003).

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Strålsäkerhetscentralen meddelar närmare föreskrifter om detaljer av teknisk karaktär beträffande de principer och de krav som föreskrivs i detta kapitel, i fråga om

20) mätning av strålningen i en kärnanläggning och övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen,

22) planering och genomförande av skyddsarrangemangen vid användningen av kärnenergi samt personsäkerhet, datasäkerhet, säkerhetsövervakning, säkerhetspersonal, beredskap inför hotfulla situationer och agerande i hotfulla situationer vid en kärnanläggning,

Föreslagen lydelse

7 k §

Ansvarig föreståndare

Tillståndshavaren ska utse en ansvarig föreståndare och en ställföreträdare för honom eller henne

2 a) för nedläggning av kärnanläggningen,

7 p §

Beredskapsarrangemang

Beredskapsarrangemangen ska anpassas till de räddnings- och beredskapsplaner som uppgjorts av myndigheter med beaktande av vad som föreskrivs i räddningslagen (379/2011).

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Strålsäkerhetscentralen meddelar närmare föreskrifter om detaljer av teknisk karaktär beträffande de principer och de krav som föreskrivs i detta kapitel, i fråga om

20) en kärnanläggnings strukturella strålsäkerhet, mätning av strålningen i en kärnanläggning och kontroll och övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen samt om uppskattning av stråldoser som befolkningen utsätts för,

22) planering och genomförande av skyddsarrangemangen vid användningen av kärnenergi samt personsäkerhet, datasäkerhet, säkerhetsövervakning, säkerhetspersonal, säkerhetsreglemente, beredskap inför hotfulla situationer och agerande i hotfulla situationer vid en kärnanläggning,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

**Skyldigheter vid verksamhet för vilken
krävs tillstånd**

9 §

Tillståndshavarens skyldigheter

Tillståndshavaren är skyldig att sörja för säkerheten vid användningen av kärnenergi. Denna skyldighet kan inte överföras på någon annan.

9 §

*Tillståndshavarnas och avfallshanterings-
skyldigas skyldigheter*

Tillståndshavaren är skyldig att sörja för säkerheten vid användningen av kärnenergi. Denna skyldighet kan inte överföras på någon annan. *Tillståndshavaren ansvarar för att de produkter och tjänster som leverantörerna och underleverantörerna tillhandahåller och som inverkar på kärnsäkerheten vid en kärnanläggning uppfyller kraven i denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.*

10 a §

Tillståndshavarens informationsskyldighet

Tillståndshavaren för en kärnanläggning ska hålla en allmän beskrivning av anläggningen och de säkerhetsprinciper som iakttas vid den framlagda till allmänt påseende.

Till påseende får inte sådana uppgifter läggas fram som enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), någon annan lag eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland skulle vara sekretessbelagda om de ingick i en myndighetshandling.

Närmare bestämmelser om skyldigheten att lägga fram uppgifter enligt 1 mom. till påseende får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

13 §

Hörande av allmänheten och lokala myndigheter

Sökanden skall, innan principbeslut fattas, offentliggöra en allmänt hållen, av handels- och industriministeriet granskad och enligt ministeriets direktiv uppgjord utredning om den planerade anläggningen, dess beräknade inverkan på miljön och dess säkerhet. Utredningen skall vara allmänt tillgänglig.

Handels- och industriministeriet skall bereda möjlighet för invånarna och kommunerna i anläggningens närmaste omgivning samt lokala myndigheter att skriftligen framföra sina åsikter om den planerade anläggningen innan ett principbeslut fattas. Ministeriet skall dessutom, på det sätt som ministeriet närmare bestämmer, anordna ett offentligt möte på anläggningens tilltänkta förläggningssort, vid vilket muntliga eller skriftliga åsikter kan framföras. Dessa åsikter skall bringas till statsrådets kännedom.

16 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånd att uppföra och driva en kärnanläggning samt att bedriva gruvdrift och malmanrikningsverksamhet som syftar till framställning av uran eller torium beviljas av statsrådet.

Föreslagen lydelse

13 §

Hörande av allmänheten och lokala myndigheter

Sökanden *ska*, innan principbeslut fattas, offentliggöra en allmänt hållen, av *arbets- och näringsministeriet* granskad och enligt ministeriets *anvisningar* uppgjord utredning om den planerade anläggningen, dess beräknade inverkan på miljön och dess säkerhet. Utredningen *ska* vara allmänt tillgänglig.

Arbets- och näringsministeriet ska ge invånarna och kommunerna i anläggningens närmaste omgivning, myndigheter och allmänheten *tillfälle att skriftligt* framföra sina åsikter om den planerade anläggningen innan ett principbeslut fattas. Ministeriet *ska* dessutom *på anläggningens tilltänkta förläggningssort anordna ett offentligt möte*, vid vilket muntliga eller skriftliga åsikter *om projektet* kan framföras. *Åsikterna ska tillkännages för statsrådet innan ett principbeslut fattas.*

16 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånd att uppföra, *driva och lägga ned* en kärnanläggning samt att bedriva gruvdrift och malmanrikningsverksamhet som syftar till framställning av uran eller torium beviljas av statsrådet.

20 a §

Nedläggning av kärnanläggning

När innehavaren av ett drifttillstånd enligt 20 § avslutat driften av kärnanläggningen ska denne inleda åtgärder för nedläggning av anläggningen i enlighet med den nedläggningsplan och de krav som avses i 7 g § samt ansöka om tillstånd att lägga ned anläggningen. Tillstånd ska sökas i tillräckligt god tid, så att myndigheterna till sitt förfogande har tillräckligt med tid för prövning av ansö-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kan innan kärnanläggningens drifttillstånd går ut.

Tillstånd att lägga ned en kärnanläggning kan beviljas om

1) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller säkerhetskraven enligt denna lag och de anställdas och befolkningens säkerhet och miljöskyddet har beaktats på ett ändamålsenligt sätt,

2) sökanden förfogar över tillräckliga och ändamålsenliga metoder för nedläggning av kärnanläggningen samt för den övriga kärnavfallshanteringen,

3) sökanden förfogar över behövlig sakkunskap och i synnerhet personalen vid kärnanläggningen har en relevant behörighet och anläggningen en ändamålsenlig organisation med tanke på nedläggningen,

4) sökanden har ekonomiska och andra behövliga förutsättningar att genomföra nedläggningen på ett säkert sätt och i enlighet med Finlands internationella avtalsförpliktelser, och

5) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller principerna enligt 5, 6, 6 a, 6 b och 7 §.

Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas förrän tillstånd till nedläggningen har beviljats, om inte något annat anges i tillståndshavarens övriga tillstånd. Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas med stöd av ett tillstånd som beviljats för nedläggning förrän

1) Strålsäkerhetscentralen har konstaterat att kärnanläggningen uppfyller säkerhetskraven för nedläggning, att skyddsarrangemangen och beredskapsarrangemangen är tillräckliga, att den kontroll som behövs för förhindrande av spridningen av kärnvapen har ordnats på tillbörligt sätt och att skadeståndsansvaret för en kärnanläggnings innehavare med tanke på en kärnskada har ordnats i enlighet med de bestämmelser som gäller skadeståndsansvaret, samt att

2) arbets- och näringsministeriet har konstaterat att reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshanteringen har ordnats i enlighet med 7 kap. i kärnenergilagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 a §

Framförande av åsikter och sökandens förklaring

Arbets- och näringsministeriet ska innan tillstånd beviljas för att uppföra, driva eller lägga ned en kärnanläggning som avses i detta kapitel ge allmänheten möjlighet att skriftligt framföra sina åsikter i tillståndsärendet. En tillräckligt lång tid ska utsättas för framförande av åsikter.

Sökanden ska ges möjlighet att lämna en förklaring som svar på de åsikter som framförts med anledning av tillståndsansökan och de utlåtanden som begärts enligt denna lag.

24 §

Tillståndets giltighetstid

Tillstånd, fränsett tillstånd att uppföra anläggning, beviljas på viss tid. Då längden av denna tid provas, ska särskilt beaktas trygghandet av säkerheten och den tid som verksamheten beräknas pågå. I tillståndet kan bestämmas att det upphör att vara i kraft, om verksamheten inte inleds inom en viss tid räknat från det tillståndet beviljades.

24 §

Tillståndets giltighetstid

Tillstånd, *med undantag* av tillstånd att uppföra en anläggning och *tillstånd att lägga ned en anläggning*, beviljas på viss tid. *Vid prövning av hur lång denna tid ska vara beaktas särskilt trygghandet* av säkerheten och den tid som verksamheten beräknas pågå. I tillståndet kan bestämmas att det upphör att vara i kraft, om verksamheten inte inleds inom en viss tid räknat från det tillståndet beviljades.

27 b §

Nationellt program för kärnavfallshantering

Arbets- och näringsministeriet utarbetar tillsammans med Strålsäkerhetscentralen ett nationellt program för kärnavfallshantering som innehåller de nationella handlingslinjerna för hanteringen av kärnavfall samt ett program för kärnavfallshantering. Programmet ska innehålla åtminstone de allmänna målen och principerna för kärnavfallshantering, uppgift om mängderna och förlägningsplatserna för kärnavfall samt en uppskattning av kostnaderna och tidtabellerna för kärnavfallshantering. Programmet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ska uppdateras på basis av resultaten av de utvärderingar och granskningar som avses i 54 a §.

Närmare bestämmelser om innehållet i det nationella programmet för kärnavfallshantering får utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §

28 §

Beslut om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten

Beslut om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten

Planen för kärnavfallshanteringen ska läggas fram regelbundet med tre års intervall så länge den tillståndspliktiga verksamheten pågår, om inte något annat anges i tillståndsvillkoren. I planen ska det också ingå en generell plan för de följande sex åren. *Om inte något annat bestäms i tillståndsvillkoren, ska dessutom en plan för nedläggning av kärnanläggningen regelbundet med sex års intervall läggas fram så länge den tillståndspliktiga verksamheten pågår.*

Planen för kärnavfallshanteringen ska läggas fram regelbundet med tre års intervall så länge den tillståndspliktiga verksamheten pågår, om inte något annat anges i tillståndsvillkoren. I planen ska det också ingå en generell plan för de följande sex åren.

40 §

40 §

Fonderingsmålet

Fonderingsmålet

Fonderingsmålet för varje kalenderår skall vara lika stort som ansvarsbeloppet i slutet av det föregående kalenderåret. För en jämnare fördelning av kärnavfallshanteringens kostnadseffekter på flera av kärnanläggningens driftsår ska fonderingsmålet likväl, när de i 2 eller 3 mom. angivna villkoren uppfylls, vara mindre än ansvarsbeloppet.

Fonderingsmålet för varje kalenderår *ska* vara lika stort som ansvarsbeloppet *för* det föregående kalenderåret. För en jämnare fördelning av kärnavfallshanteringens kostnadseffekter på flera av kärnanläggningens driftsår ska fonderingsmålet *dock*, när de i 2 eller 3 mom. angivna *förutsättningarna* uppfylls, vara mindre än ansvarsbeloppet.

Om ansvarsbeloppet vid slutet av ett kalenderår avviker betydligt från ansvarsbeloppet vid slutet av det föregående kalenderåret vilket har fastställts enligt 44 § 1 mom., kan en del av denna ändring av ansvarsbeloppet lämnas obeaktad när fonderingsmålet för de två år som följer på kalenderåret i fråga fastställs.

Om ansvarsbeloppet *för* ett kalenderår avviker betydligt från *det ansvarsbelopp för kalenderåret ifråga som tidigare bestämts enligt 43 § 2 mom.*, kan en del av denna ändring av ansvarsbeloppet lämnas obeaktad när fonderingsmålet för de två år som följer på kalenderåret i fråga fastställs.

Gällande lydelse

44 §

Ställande av säkerhet

Den avfallshanteringsskyldige ska till staten överlämna säkerheter som uppfyller villkoren enligt 45 § innan verksamhet vid vilken uppkommer avfall inleds och annars alltid före utgången av juni månad så att det sammanlagda beloppet av de säkerheter som staten då innehar motsvarar skillnaden mellan ansvarsbeloppet i slutet av kalenderåret och fonderingsmålet.

Statsrådet ska med tanke på oförutsedda utgifter för kärnavfallshanteringen bestämma om höjning av beloppet av de säkerheter som ska överlämnas i enlighet med vad som föreskrivs i denna paragraf. Beloppet av säkerheterna får höjas högst med ett belopp som utgör 10 procent av den avfallshanteringsskyldiges enligt denna paragraf beräknade ansvarsbelopp.

Föreslagen lydelse

44 §

Ställande av säkerhet

Den avfallshanteringsskyldige ska till staten överlämna säkerheter som uppfyller villkoren enligt 45 § innan verksamhet vid vilken *avfall uppkommer* inleds och annars alltid före utgången av juni månad så att det sammanlagda beloppet av de säkerheter som staten då innehar motsvarar skillnaden mellan ansvarsbeloppet *för* kalenderåret och fonderingsmålet.

Statsrådet ska med tanke på oförutsedda utgifter för kärnavfallshanteringen bestämma om höjning av beloppet av de säkerheter som ska överlämnas i enlighet med vad som föreskrivs i denna paragraf. Beloppet av säkerheterna får höjas högst med ett belopp som utgör 10 procent av den avfallshanteringsskyldiges enligt 43 § 2 mom. *beslutade* ansvarsbelopp.

53 §

Begränsningar vid återbäring av säkerheter och överskott

Visar det sig då ansvarsbeloppet vid det föregående kalenderårets slut fastställs att de säkerheter som den avfallshanteringsskyldige överlämnat till staten motsvarar ett större belopp än nämnda ansvarsbelopp förutsätter, skall den överstigande delen återbäras till den avfallshanteringsskyldige före utgången av juni under det löpande kalenderåret, förutsatt att den avfallshanteringsskyldige fullgjort sina skyldigheter beträffande de avgifter som avses i detta kapitel.

53 §

Begränsningar vid återbäring av säkerheter och överskott

Om det då ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret fastställs visar sig att de säkerheter som den avfallshanteringsskyldige överlämnat till staten motsvarar ett större belopp än nämnda ansvarsbelopp förutsätter, ska den överstigande delen återbäras till den avfallshanteringsskyldige före utgången av juni under det löpande kalenderåret, förutsatt att den avfallshanteringsskyldige fullgjort sina skyldigheter beträffande de avgifter som avses i detta kapitel.

Gällande lydelse

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Kärnsäkerhetsavgiften bestäms den 1 januari varje år. Om en tillståndshavare då innehar ett giltigt principbeslut eller tillstånd för en kärnanläggning är denne skyldig att betala avgift för året i fråga. Om ett projekt som har ett principbeslut eller tillstånd att uppföra en kärnanläggning inte genomförs, kan detta meddelas till arbets- och näringsministeriet före utgången av året, varvid verksamhetsidkaren är skyldig att betala en kärnsäkerhetsavgift också för det följande året.

53 d §

Finansiering av forskningsprojek

Statens kärnavfallshanteringsfond finansierar forskningsprojekt med de medel som är utdelbara under varje år på så sätt att

1) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 a § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen enligt 53 a § 1 mom.,

2) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 b § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen och fortbildningen enligt 53 b § 1 mom.

De forskningsprojekt som avses i 1 mom. ska vara vetenskapligt högtstående och resultaten av dem ska kunna publiceras. Fortbildningen ska på ett effektivt sätt främja det att nya personer ställer sig till förfogande för sakkunniguppgifter inom kärnavfallshanteringen. De projekt som finansieras får inte vara sådana forskningsprojekt som har en direkt anknytning till i denna lag avsedd tillsyn

Föreslagen lydelse

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Kärnsäkerhetsavgiften bestäms den 1 januari varje år. Om en *verksamhetsidkare* då innehar ett giltigt principbeslut eller tillstånd *att uppföra eller att driva* en kärnanläggning är *verksamhetsidkaren* skyldig att betala avgift för året i fråga. *Ett meddelande om att ett projekt i enlighet med* ett principbeslut eller ett tillstånd att uppföra en kärnanläggning inte genomförs, kan *lämnas* till arbets- och näringsministeriet före utgången av året, varvid verksamhetsidkaren är skyldig att betala en kärnsäkerhetsavgift också för det följande året.

53 d §

Finansiering av forsknings-, forskningsinfrastruktur- och fortbildningsprojek

Statens kärnavfallshanteringsfond finansierar *projekt enligt denna paragraf* med de medel som är utdelbara under varje år på så sätt att

1) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 a § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen *och forskningsinfrastrukturen enligt 1 mom. i den paragrafen*,

2) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 b § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen, *forskningsinfrastrukturen och fortbildningen enligt 1 mom. i den paragrafen*.

De forskningsprojekt som avses i 1 mom. ska vara vetenskapligt högtstående och resultaten av dem ska kunna publiceras. *Forskningsinfrastrukturprojekten ska främja beredskapen för forskningen enligt 53 a § 1 mom. och 53 b § 1 mom.* Fortbildningen ska på ett effektivt sätt främja det att nya personer ställer sig till förfogande för sakkunniguppgifter inom kärnavfallshanteringen. De

Gällande lydelse

över användningen av kärnenergi, behandling av tillstånd eller beredning av material i anslutning till ansökan om tillstånd.

54 §

Den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet

Arbets- och näringsministeriet ska sörja för att det görs en självutvärdering av det nationella ramverket för kärnsäkerhet vart tionde år samt inbjuda till en internationell inbördes granskning av det nationella ramverket för kärnsäkerhet. Strålsäkerhetscentralen ska sörja för självutvärderingen av sin egen verksamhet på kärnsäkerhetsområdet.

Föreslagen lydelse

projekt som finansieras får inte vara sådana forskningsprojekt som har en direkt anknytning till i denna lag avsedd tillsyn över användningen av kärnenergi, behandling av tillstånd eller beredning av material i anslutning till ansökan om tillstånd.

54 §

Den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet

Arbets- och näringsministeriet ska sörja för att det görs en självutvärdering av det nationella ramverket för kärnsäkerhet vart tionde år samt inbjuda till en internationell inbördes granskning av det nationella ramverket för kärnsäkerhet. Strålsäkerhetscentralen ska sörja för självutvärderingen av sin egen verksamhet på kärnsäkerhetsområdet. *Arbets- och näringsministeriet ska dessutom sörja för inbjudan till en internationell inbördes granskning av kärnanläggningars kärnsäkerhet, om det inträffar en olycka som har betydande konsekvenser ur strålskyddets och kärnsäkerhetens synvinkel.*

54 a §

Självutvärderingar och internationella inbördes granskningar

Det nationella system som består av en nationell ram för kärnsäkerhet och av en nationell ram för kärnavfallshantering ska genomgå en självutvärdering och det ska inbjudas till en internationell inbördes granskning av systemet

En nationell självutvärdering ska göras

1) av den nationella ramen för kärnsäkerhet och lagstiftningshelheten om kärnsäkerhet vart tionde år,

2) av ett specifikt tema på området kärnsäkerhet vart sjätte år,

3) om det inträffar en olycka vars konsekvenser är betydande ur kärnsäkerhetens eller strålskyddets synvinkel,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4) av den nationella ramen för kärnavfalls-
hantering och lagstiftningshelheten om kär-
navfallshanteringen vart tionde år, samt

5) av det nationella programmet för kärn-
avfallshantering samt genomförandet av
programmet vart tionde år.

Det ska inbjudas till en internationell in-
bördes granskning

1) av den nationella ramen för kärnsäker-
het vart tionde år,

2) av ett specifikt tema på området kärnsä-
kerhet vart sjätte år,

3) av den nationella ramen för kärnavfalls-
hantering samt av det nationella programmet
för kärnavfallshantering vart tionde år, samt

4) av kärnsäkerheten vid kärnanläggningar
om det inträffar en olycka vars konsekvenser
är betydande ur kärnsäkerhetens eller strål-
skyddets synvinkel.

55 §

Tillsynsmyndighet

För de uppgifter som nämns i 1 mom. ska
Strålsäkerhetscentralen särskilt

8) göra sådana framställningar och avge
sådana utlåtanden som tillsynen ger anled-
ning till.

55 §

Tillsynsmyndighet

För de uppgifter som nämns i 1 mom. ska
Strålsäkerhetscentralen särskilt

8) göra sådana framställningar och avge
sådana utlåtanden som tillsynen ger anled-
ning till;

9) samarbeta också med andra staters till-
synsmyndigheter i frågor som gäller kärnsä-
kerheten vid kärnanläggningar;

10) sörja för att en nationell tematisk
självutvärdering av kärnanläggningars kärn-
säkerhet ordnas vart sjätte år kring något
specifikt tema på kärnsäkerhetsområdet.

60 §

Tryckbärande anordningar

Med stöd av denna lag övervakas tryck-
bärande anordningar i kärnanläggningar:

1) tryckbärande anordningar som konstrue-
rats speciellt för kärnanläggningar och i

60 §

Tryckbärande anordningar

Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över
följande tryckbärande anordningar i kärnan-
läggningar:

1) tryckbärande anordningar i vilka en

Gällande lydelse

vilka en driftstörning kan orsaka ett radioaktivt utsläpp (*kärnteknisk tryckbärande anordning*),

2) andra tryckbärande anordningar i kärnanläggningar (*vanlig tryckbärande anordning*),

om inte något annat bestäms nedan.

Angående tekniska krav, påvisande av säkerhet och övriga förutsättningar för utsläppande på marknaden i fråga om vanliga tryckbärande anordningar i kärnanläggningar gäller vad som bestäms i lagen om tryckbärande anordningar (869/1999).

Angående tryckbärande anordningar som används vid transport av kärnämnen eller kärnavfall gäller vad som bestäms i 61 §.

Föreslagen lydelse

driftstörning kan orsaka ett radioaktivt utsläpp (*kärnteknisk tryckbärande anordning*), *samt*

2) andra tryckbärande anordningar i kärnanläggningar *än de som avses i 1 mom. och som har klassificerats som anordningar som ska övervakas på grund av deras betydelse för säkerheten* (*vanlig tryckbärande anordning*).

Om inte något annat föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, tillämpas lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016) på de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar.

Med avvikelse från lagen om tryckbärande anordningar gäller följande i fråga om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar:

1) tillsynsmyndighet är Strålsäkerhetscentralen,

2) tillståndshavaren ska anmäla en tryckbärande anordning till Strålsäkerhetscentralen för registrering,

3) på den tryckbärande anordningen eller på dess märkskylt görs inte någon märkning om den tryckbärande anordningens registernummer eller tidpunkt för följande periodiska besiktning.

På tillståndshavarens skyldigheter tillämpas bestämmelserna om ägarens och innehavarens skyldigheter i lagen om tryckbärande anordningar. På idriftagningsbesiktningen tillämpas bestämmelserna om första periodiska besiktning i lagen om tryckbärande anordningar.

60 a §

Övervakning och besiktning av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar i den omfattning som centralen anger. Centralen utövar tillsyn över

60 a §

Övervakning och besiktning av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar i den omfattning som centralen anger. *Strålsäkerhetscentralen* utövar

Gällande lydelse

verksamheten vid besiktningsorganen, provningsorganen och certifieringsorganen.

En förutsättning för att ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan ska kunna godkännas för sin tillsynsuppgift är att besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. Närmare bestämmelser om förfarandet för godkännande av tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar, ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för tryggnad av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller organet tillfälle att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för uppgiften enligt 1 mom. I fråga om dessa ska Strålsäkerhetscentralen fastställa behövliga krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Föreslagen lydelse

tillsyn över verksamheten *hos tillverkaren*, besiktningsorganen, provningsorganen och certifieringsorganen.

En förutsättning för att ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan ska kunna godkännas för sin tillsynsuppgift är att besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. Närmare bestämmelser om *det förfarande för godkännande som avses i 1 mom.* utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar, ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för tryggnad av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller organet *möjlighet* att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgifterna enligt 1 mom. samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för sin uppgift enligt 1 mom. I fråga om dessa ska Strålsäkerhetscentralen *ställa* behövliga krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Strålsäkerhetscentralen kan av en erkänd tredjepartsorganisation som övervakar tillverkningen av en kärnteknisk tryckbärande

Gällande lydelse

Ett besiktningsorgan ska följa bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003) när det utför offentliga förvaltningsuppgifter som avses i denna lag. Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

-
- 6) förfaranden för övervakning av säkerheten enligt denna lag, särskilt vid
- a) uppförande, idrifttagning och drift av kärnanläggningar,
-

Föreslagen lydelse

anordning som är viktig för kärnsäkerheten att organisationen har behörighet som anmält organ eller någon annan motsvarande lämplig behörighet.

Ett besiktningsorgan ska vid utförande av offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag iakttä bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

-
- 6) förfaranden för övervakning av säkerheten enligt denna lag, särskilt vid
- a) uppförande, idrifttagning, drift och nedläggning av kärnanläggningar,
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

På de ärenden som gäller användningen av kärnenergi vilka var anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas denna lag.

På ärenden som gäller nedläggning av en forskningsreaktor som drivs i Finland tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om ansökan om nedläggning har anhängiggjorts före ikraftträdandet.